

Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta plānošanas pilnveide

TSIC-RoC-26576 REFORM/2021/OP/0006 Lot 1

5. nodevums:

Tiesu darba slodzes vērtēšanas un tieslietu sistēmas budžeta resursu pārvaldīšanas statistikas modelis

06.01.2026

Technical Support Instrument

Supporting reforms in 27 Member States

Funded by
the European Union

Tieslietu padome

This document was produced with the financial assistance of the European Union. Its content is the sole responsibility of the author(s). The views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union.

The project is funded by the European Union via the Technical Support Instrument, managed by the European Commission Reform and Investment Task Force (SG REFORM).

This report has been delivered in September 2025, under the EC Contract No. REFORM/2021/OP/0006-07 - PWC. It has been delivered as part of the project “Improving judicial efficiency and budgeting in Latvia”.

© European Union, 2025

The Commission's reuse policy is implemented by Commission Decision 2011/833/EU of 12 December 2011 on the reuse of Commission documents (OJ L 330, 14.12.2011, p. 39 – <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Unless otherwise noted, the reuse of this document is authorised under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). This means that reuse is allowed, provided that appropriate credit is given and any changes are indicated.

Reform and Investment Task Force
+32 2 299 11 11 (Commission switchboard)
European Commission
Rue de la Loi 170 / Wetstraat 170
1049 Brussels, Belgium

Eiropas Komisijas Atruna

© Eiropas Savienība, 2026

Šī ziņojuma atkalizmantošana ir atļauta ar nosacījumu, ka tiek norādīts avots un netiek izkropļota dokumenta sākotnējā jēga vai vēstījums. Komisija neuzņemas atbildību, kas izriet no atkārtotas izmantošanas. Komisijas atkalizmantošanas politiku īsteno ar Komisijas 12.12.2011. Lēmumu 2011/833/ES par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu.

Šajā ziņojumā paustie viedokļi ir tikai un vienīgi autoru viedoklis, un tie neatspoguļo Eiropas Komisijas oficiālo viedokli.

PwC atruna

Šo ziņojumu sagatavoja PricewaterhouseCoopers EU Services EESV (turpmāk – PwC), pamatojoties uz līgumu, kas 06.09.2024. noslēgts starp Eiropas Komisijas Strukturālo Reformu Atbalsta ģenerāldirektorātu un PwC par specifiskā iepirkuma nr. TSIC-RoC-26576 līguma nr. 300103206 "Improving judicial efficiency and budgeting in Latvia" (latviski: "Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta plānošanas pilnveide") izpildi.

Šo ziņojumu PwC sagatavoja, pamatojoties uz klienta sniegtajiem norādījumiem. Sniedzot šo ziņojumu, mēs neuzņemamies atbildību par citiem mērķiem vai citām personām, kurām šis ziņojums tiek uzrādīts vai kuru rokās tas var nonākt, ja vien tas nav skaidri noteikts ar mūsu iepriekšēju rakstisku piekrišanu.

Ja jebkurai citai personai ir piekļuve šim ziņojumam un tā lasa šo ziņojumu, lasot šo ziņojumu, šī persona piekrīt un piekrīt šādiem noteikumiem:

1. Šī ziņojuma lasītājs saprot, ka PwC darbs tika veikts saskaņā ar mūsu klienta adresāta sniegtajiem norādījumiem un tika veikts tikai mūsu klienta adresāta un ar to saistīto pušu, kas ir tieši iesaistītas plānotajā pārstrukturēšanā, labā un izmantošanā, interesēs.
2. Šī ziņojuma lasītājs apzinās, ka šis ziņojums ir sagatavots pēc mūsu klienta adresāta norādījuma un var neietvert visas procedūras, ko lasītājs uzskata par nepieciešamām.
3. Lasītājs piekrīt, ka PwC, tās partneri, darbinieki un aģenti neuzņemas līgumiskus vai deliktus (tostarp, bet ne tikai, nolaidību un likumā noteikto pienākumu neizpildi) pienākumus vai atbildību un nav atbildīgi par jebkādiem jebkāda veida zaudējumiem, kaitējumu vai izdevumiem, kas radušies, lasītājam izmantojot šo ziņojumu, vai kas citādi izriet no tā, ka lasītājs ir ieguvis piekļuvi šim ziņojumam. Turklāt lasītājs piekrīt, ka šis ziņojums nav pilnībā vai daļēji atsaucams vai citējams prospektā, reģistrācijas paziņojumā, piedāvājuma apkārtrakstā, publiskajā pieteikumā, aizdevumā, citā līgumā vai dokumentā un ka to nedrīkst izplatīt bez PwC iepriekšējas rakstiskas atļaujas.

Satura rādītājs

Satura rādītājs	4
Saīsinājumi, termini un to skaidrojumi	6
Kopsavilkums	8
Projekta mērķis un sagaidāmie rezultāti.....	9
Projekta mērķis un sasniedzamais rezultāts	9
Nodevuma mērķi un veicamie uzdevumi	9
Mūsu pieeja.....	10
2. Tiesvedībai veltītā darba laika kopēja apjoma noteikšana.....	12
3. Lietu svēršanas modeļa pilnveides iespējas	14
Lietu svēršanas modeļa statistiskā pārbaude	14
Empīriskā lietu svaru analīze.....	14
Lietu kategoriju apvienošana grupās rajona (pilsētas) tiesās.....	15
Lietu izskatīšanas ilguma noteikšana rajona (pilsētas) tiesās.....	18
Lietu kategoriju apvienošana apgabaltiesās.....	21
Lietu izskatīšanas ilguma noteikšana apgabaltiesās	23
Lietu svaru noteikšana ar regresijas analīzi	26
Rajona (pilsētas) tiesu lietu kategoriju darbietilpības novērtējuma rezultāti	28
Ekonomisko lietu tiesas lietu darbietilpības novērtējuma rezultāti	30
Administratīvo lietu darbietilpības novērtējuma rezultāti	31
Apgabaltiesu lietu kategoriju darbietilpības novērtējuma rezultāti.....	33
4. Tiesnešu noslodzes analīze pēc specializācijas.....	34
Tiesnešu noslodze pēc specializācijas rajona (pilsētas) tiesās.....	35
Tiesnešu noslodze pēc specializācijas apgabaltiesās	39
5. Tiesu iestāžu noslodzes izvērtējums, ņemot vērā iestādei piekritīgās lietas.....	41
Rajona (pilsētas) tiesu noslodzes izvērtējums	41
Apgabaltiesu noslodzes izvērtējums	42
6. Optimāla tiesnešu skaita noteikšana.....	44
Optimālais tiesnešu skaits tiesās saņemto lietu izskatīšanai	44
Optimālais tiesnešu skaits tiesu iestādēs	45
Optimālais noteiktu specializāciju tiesnešu skaits.....	47
7. Ieteikumi	48
Pielikumi	50
1. pielikums. Regresijas analīzes vispārīgs apraksts	50
Regresijas analīze	50
Regresijas analīzes veidi	50
Regresijas koncepcijas pamatelementi	51
Regresijas analīzes rezultātu interpretēšana.....	52

Regresijas analīzes izmantošanas priekšrocības	53
Regresijas analīzes trūkumi	53
2. pielikums. Pārskats par PwC veikto tiesnešu un tiesu darbinieku laika apsekojumu	54
3. pielikums. Pašreizējais lietu svēršanas modelis rajona (pilsētas) tiesās	57
4. pielikums. Pašreizējais lietu svēršanas modelis apgabaltiesās	59
5. pielikums. Lietu kategoriju piederība grupētajam Lietu svēršanas modelim	61
6. pielikums. Neizmantotie regresijas analīzes rezultāti vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesās	63
7. pielikums. Optimālais tiesnešu skaits tiesās	66
8. pielikums. Optimālais tiesnešu skaits pēc specializācijas	67
9. pielikums. Lietu izskatīšanai veltītā tiesneša darba laika (stundas gadā) aprēķins	68

Saīsinājumi, termini un to skaidrojumi

Saīsinājums	Skaidrojums	Saīsinājums	Skaidrojums
ang.	angliski	Lietu svēršanas modelis	Laika un darba ieguldījuma, kas nepieciešams dažādu lietu kategoriju izskatīšanai, novērtēšanas metodoloģija, arī Lietu sarežģītības pakāpes noteikšanas modelis rajonu (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās
APK lietas	Administratīvo pārkāpumu lietas	normālais darba laiks	Darba laiks diennakts periodā, kas nepārsniedz astoņas stundas, bet nedēļas periodā – 40 stundas
CEPEJ	Eiropas Padomes Komisija Tiesu efektivitātei (<i>ang.</i> Council of Europe European Commission for the efficiency of justice)	pašvērtējuma darba laiks	Darba laiks, ko tiesneši aptaujā norādījuši kā faktiski nostrādāto laiku nedēļas periodā – vidēji 46.5 stundas.
CL	Civillietas	PwC	"PricewaterhouseCoopers SIA"
empīriskā analīze	Izpētes process, kurā secinājumi tiek izdarīti, balstoties uz novērojumiem, datiem un pieredzi.	regresija	Matemātikā: Kāda lieluma vidējās vērtības atkarība no cita lieluma vai vairāku lielumu dažādām vērtībām ¹ . Skatīt sīkāku aprakstu par regresiju Pielikumā "Regresijas analīzes vispārīgs apraksts".
ELT	Ekonomisko lietu tiesa	Regresijas analīze	Matemātiskās statistikas metode regresijas noteikšanai, izmantojot statistisku eksperimentu rezultātus.
grupētais Lietu svēršanas modelis	Lietu svēršanas modeļa versija, kurā lietas apvienotas lielākās kategorijās.	R²	Skatīt sīkāku aprakstu par regresiju Pielikumā "Regresijas analīzes vispārīgs apraksts"
KL	Krimināllietas	SG REFORM	Eiropas Komisijas Reformu un investīciju darba grupa (Reform and Investment Task Force)
Korelācija	Statistisks rādītājs, kas raksturo divu mainīgo savstarpējo saistību stiprumu un virzienu. Korelācijas koeficients svārstās no -1 (pilnīga negatīva saistība) līdz +1 (pilnīga pozitīva saistība), bet 0 nozīmē, ka lineāras sakarības nav. Jo lielāka absolūtā vērtība, jo ciešāka saistība starp mainīgajiem.	SIL	Sodu izpildes lietas
LSM	Lietu svēršanas modelis		

¹ <https://tezaurs.lv/regresija>

Saīsinājums	Skaidrojums	Saīsinājums	Skaidrojums
standartnovirze	Lielums, kas parāda, cik plaši vērtības ir izkliedētas no vidējās vērtības.	TIS	Tiesu informatīvā sistēma
TAI	Tehniskā atbalsta instruments		

Kopsavilkums

Šā darba mērķis bija izstrādāt uz statistikas principiem balstītu modeli tiesu sistēmas darba efektivitātes novērtēšanai un tās darbības uzlabošanai (turpmāk – Statistikas modelis). Statistikas modeli varēs izmantot, lai objektīvāk novērtētu Latvijas tiesu iestāžu noslodzi un pamatotu tiesu sistēmas budžeta veidošanos. Balstoties uz statistisko analīzi, ir sniegti ieteikumi, kā uzlabot Tiesu administrācijas Tiesu darba efektivitātes darba grupas² izstrādāto Lietu svēršanas modeli.

Lietu svēršanas modelis³ ir sistematizēts tiesās biežāk skatāmo lietu darbietilpības novērtējums. Tas ir veidots, balstoties uz tiesnešu praktisko darba pieredzi, grupē lietas statistiski nozīmīgākās kategorijās nekā Tiesu informācijas sistēma (turpmāk – TIS) un tam ir potenciāls kļūt par centrālo instrumentu gan tiesā saņemto lietu taisnīgākai sadalei, gan tiesnešu noslodzes izlīdzināšanai. Tādēļ Statistikas modelis ir vērsts uz izveidotā Lietu svēršanas modeļa tālāko attīstību, respektējot uzsāktā darba vērtību.

Lai pārbaudīt Lietu svēršanas modelī izmantoto lietu kategoriju vidējo darbietilpību, tika veikts statistiskais novērtējums. Regresijas analīze labi atspoguļoja lietu izskatīšanas darbietilpību 2024. gadā rajona (pilsētas) tiesās un Administratīvajā apgabaltiesā, bet tās rezultāti bija pārāk vāji, lai tos varētu izmantot vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesās.

Ievērojot pēc tiesnešu pašvērtējuma noteikto vidējo nedēļas darba laiku 46.5 stundas nedēļā, regresijas analīzes rezultāti atklāja, ka Lietu svēršanas modelis vairākas lietu kategorijas rajona (pilsētas) tiesās novērtē pārāk augstu, dažkārt pat par 60 - 70%.

Rezultātus par vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesu lietu kategoriju darbietilpību nebija iespējams iegūt, izmantojot regresijas analīzes metodi, ievērojot apgabaltiesu krasi atšķirīgo noslodzi. Tādēļ šīs ir vienīgās tiesas, kur optimālāks risinājums bija empīriski noteiktu lietu svaru pielietošana. Ar regresijas analīzes palīdzību tika noteikta iespējamā administratīvo lietu darbietilpība Administratīvajā rajona tiesā un Administratīvajā apgabaltiesā.

Analizējot tiesnešu noslodzi pēc specializācijas, secināts, ka rajonu (pilsētas) tiesu tiesneši, kuri skata tikai administratīvo pārkāpumu lietas ir noslogotākie. Apgabaltiesās tiesnešu noslodze neatkarīgi no specializācijas ir līdzīga, tomēr novērojams, ka krimināllietu tiesnešu noslodzes sadalījums ir nevienmērīgāks un ir vairāk tiesnešu ar ievērojami lielāku darba stundu skaitu.

Analizējot rajona (pilsētu) tiesu noslodzi, novērojams, ka noslodze tiesās ir visai atšķirīga. Augstākais lietu svars uz tiesnesi ir Ekonomisko lietu tiesā, Rīgas pilsētas tiesā un Latgales rajona tiesā.

Noslodzes analīze apgabaltiesās rāda, ka Rīgas apgabaltiesā tiesnešu noslodze ir ievērojami augstāka kā pārējās vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesās, norādot uz nepieciešamību pārskatīt tiesnešu izvietojumu tiesās vai arī lietu sadales normatīvo regulējumu.

Statistikās analīzes rezultātā tika iegūti pierādījumi tam, ka rajonu (pilsētu) un administratīvajās tiesās, lai izskatītu 2024. gadā saņemtās 381 185 lietas (t.sk. zemesgrāmatu jautājumus un bezstrīdus lietas, izmeklēšanas tiesnešu jautājumus), optimāli būtu vajadzīgs 341 tiesnesis pašreizējo 405 tiesneša amatu vietā (par aptuveni 16% mazāk). Savukārt apgabaltiesās, lai izskatītu kopumā 6 088 lietas optimāli būtu vajadzīgs 131 tiesnesis esošo 141 amata vietu vietā (par 7% mazāk).

² Tiesu administrācijas izveidota darba grupa, kuras sastāvā ir rajona (pilsētu) tiesas un apgabaltiesas tiesneši.

³ Tiesu administrācijas ziņojums Tieslietu padomei "Par lietu sarežģītības pakāpes noteikšanas modeli rajonu (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās"

Projekta mērķis un sagaidāmie rezultāti

Projekta mērķis un sasniedzamais rezultāts

Pakalpojumu līguma vispārējais mērķis

Sekmēt institucionālās, administratīvās un izaugsmi veicinošas strukturālās reformas Latvijā saskaņā ar Regulu (ES) 2021/240, ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (TAI regula) 3. pantu.

Pakalpojumu līguma īpašais mērķis

Palīdzēt valsts iestādēm uzlabot to spēju izplānot, grozīt, īstenot un pārskatīt reformas saskaņā ar TAI regulas 4. pantu.

Projekta rezultāti⁴

Rezultāts Nr.1: Tiesu sistēmas darbības efektivitātes celšanai nepieciešamo institucionālo reformu ceļa kartes izstrāde.

Rezultāts Nr.2: Statistikas datus balstīta tiesu sistēmas darba efektivitātes novērtēšanas modeļa (metodikas) izstrāde un adaptācija.

Rezultātu sasniegšana un šā līguma ilgtermiņa ietekmes veicināšana lielā mērā ir atkarīga no Latvijas veiktajiem konkrētajiem turpmākiem pasākumiem un sasniedzamo rezultātu īstenošanas un turpmākās izpildes, kā arī no plašākiem politikas nosacījumiem, kas nav Eiropas Komisijas un līgumslēdzēja kompetencē. Šāda pārraudzība un īstenošana ir tikai un vienīgi Latvijas kompetencē.

Nodevuma mērķi un veicamie uzdevumi

Projekta piektā nodevuma mērķis un ziņojuma ietvaros veicamie uzdevumi izriet no iepirkuma tehniskās specifikācijas, kas ir līguma starp Eiropas Komisijas SG REFORM un PwC neatņemama sastāvdaļa.

Ziņojuma mērķis

Izstrādāt uz statistikas principiem balstītu modeli tiesu sistēmas darba efektivitātes novērtēšanai un tās darbības uzlabošanai.

Ziņojuma sagatavošanā veicamie uzdevumi

⁴ Mērķa sasniegšana nav tikai līgumslēdzēja atbildība un būs daļēji atkarīga no Latvijas rīcības. Paredzams, ka Latvija, cieši iesaistījusies līguma īstenošanā un konsultējusies ar līgumslēdzēju iestādi par visiem nodevumu projektiem, ar savu iekšējo mehānismu palīdzību apstiprinās nodevumus un īstenošos gala nodevumus ietvertos darbu.

- Izstrādāt statistikas metodoloģiju / modeli, kas paredzēta Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes novērtēšanai;
- Izstrādāt ieteikumus:
 - 1) kā uzlabot esošo Lietu svēršanas modeli (laika un darba ieguldījuma, kas nepieciešams dažādu lietu kategoriju izskatīšanai), atsevišķu dažādu specializāciju tiesnešu darba slodzes un dažādu tiesu iestāžu darba slodzes novērtēšanai;
 - 2) kā noteikt optimālo tiesnešu skaitu un optimālo tiesnešu institucionālo sadalījumu valstī, ņemot vērā demogrāfiskos, ģeogrāfiskos un specializācijas principus;
 - 3) tiesu sistēmas institucionālo reformu īstenošanai ar mērķi veicināt valsts budžeta līdzekļu efektīvu izmantošanu.
- Izstrādāt metodoloģijas ieviešanas plānu;
- Organizēt darbnīcu ar labuma guvēju, SG REFORM un citām iesaistītajām pusēm, lai prezentētu rezultātus un ieteiktos risinājumus / uzlabojumus, kā arī apspriestu rīcības plānu metodoloģijas / modeļa ieviešanai.

Mūsu pieeja

Šis ir projekta piektais nodevums, kura saturs balstās uz iepriekš veikto analītisko darbu:

- 1) Sākotnējā analīze:
 - a. Ievada ziņojums, kurā izklāstītas galvenās projekta aktivitātes un izmantotā metodoloģija.
 - b. Analītiskais ziņojums, kurā veikta pašreizējās situācijas analīze, labās prakses izpēte un salīdzinošā analīze.
- 2) Intervijās, darbsemināros un aptaujā iegūtās informācijas analīze, kas papildina un precizē iepriekš minēto analīzi, lai sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm izstrādātu statistisko modeli tiesu sistēmas darba efektivitātes novērtēšanai un tās darbības uzlabošanai.
- 3) Datu analīze, kas kalpo par pamatu statistiskā modeļa izstrādei, ietverot rādītājus par lietu kategorijām un skaitu, tiesnešu darba slodzi, institucionālo noslodzi.

Statistikas modelis ir izstrādāts, izvērtējot esošo situāciju atbilstoši kritērijiem, kas noteikti darba uzdevumā un uzskaitīti Eiropas Padomes Komisijas tiesu darba efektivitātei (CEPEJ) tiesu sistēmas laika menedžmenta rīkos⁵, it īpaši atjaunotajās Tiesu laika menedžmenta Saturna vadlīnijās⁶. Statistikas modelis ir izstrādāts, balstoties uz Tiesu informatīvajā sistēmā (TIS) un Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā (VVDZ) uzkrāto datu par laika periodu no 2019. gada līdz 2024. gada decembrim analīzes rezultātiem, citiem projekta laikā iegūtajiem datiem, kā arī Analītiskajā ziņojumā identificēto labāko praksi citās valstīs. Izpētes veikšanai un modeļa sagatavošanai izmantotas šādas pētījuma metodes:

⁵ CEPEJ. CEPEJ tools on judicial time management. Pieejams: <https://www.coe.int/en/web/cepej/saturn-tools>.

⁶ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). Revised SATURN Guidelines for Judicial Time Management. Pieejams: <https://rm.coe.int/cepej-2021-13-en-revised-saturn-guidelines-4th-revision/1680a4cf81>.

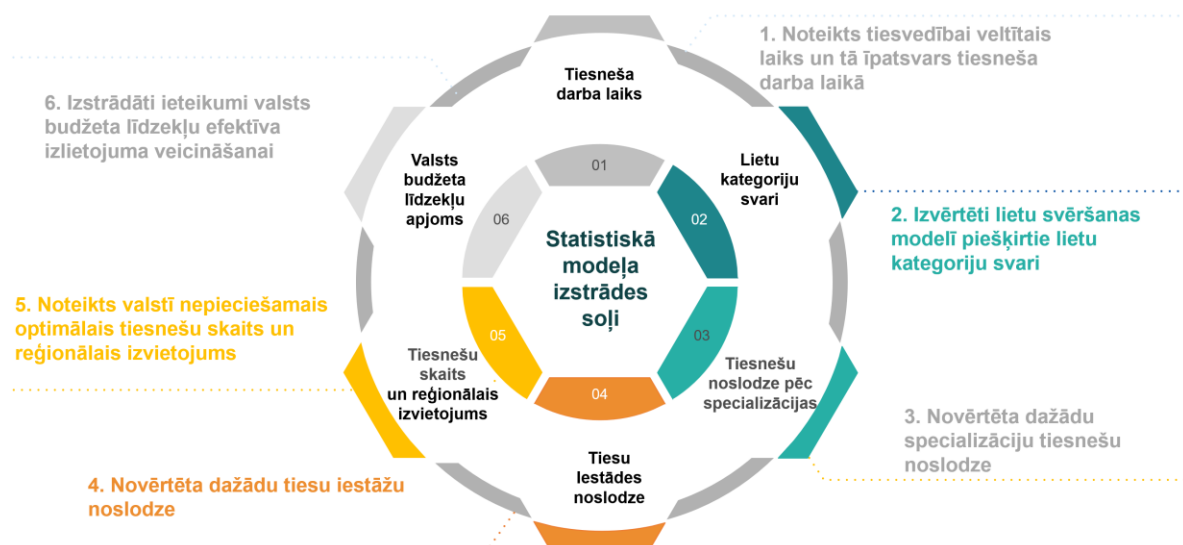
1. tabula. Ziņojuma izstrādē izmantoto metožu pārskats.

Metode	Apraksts
Literatūras izpēte	Dokumentu apkopošana un sistemātiska analīze (sekundāro datu analīze, t.sk. publiski pieejamie dokumenti un dati, normatīvais regulējums, PwC zināšanu datu bāze), veicot Latvijas un ārvalstu prakses analīzi.
Intervijas	Intervijas ar atsevišķiem ieinteresēto pušu pārstāvjiem tika organizētas kā neatņemama informācijas apkopošanas procesa sastāvdaļa trešā nodevuma ietvaros, lai apzinātu pašreizējo sistēmu un nepieciešamos uzlabojumus. Pēc nepieciešamības tika organizētas intervijas ar tiesu pārstāvjiem, lai identificētu esošā Lietu svēršanas modeļa un lietu sadales algoritma nepilnības. Metode tika izmantota, lai iegūtu papildu informāciju ārvalstu un Latvijas prakses novērtēšanai.
Statistikas datu analīze	Aprakstošās statistikas analīze aptvēra datu ieguvu, apkopošanu, grupēšanu un grafisko attēlošanu, koncentrējoties uz pamata statistisko rādītāju aprēķināšanu un datu kopas iekšējās struktūras un raksturlielumu identificēšanu. Analīzē izmantoti Tieslietu padomes un Tiesu administrācijas sniegtie dati.
Darbnīcas (diskusijas)	Darbnīcas ar plašāku ieinteresēto pušu grupu un tiesu pārstāvjiem, lai, balstoties uz esošās situācijas izpēti un datu analīzi, apspriestu starprezultātus, ieteiktos risinājumus. Darbnīcas notika 2025. gada 16. un 30. jūlijā, 13. un 27. augustā, pulcējot aptuveni 20 dalībnieku no Tieslietu padomes sekretariāta, Tiesu administrācijas, rajona (pilsētas) tiesām un apgabaltiesām, tostarp lietu svēršanas darba grupas.

Lai izstrādātu statistisko modeli, kas dotu iespēju kvantitatīvi vērtēt Latvijas tiesu sistēmas efektivitāti, tika secīgi:

- 4) veikta tiesneša darba laika analīze, noteikts tiesvedības laika apjoms gadā un tā īpatsvars tiesneša darba laikā;
- 5) apzināta tiesneša palīga iesaistes pakāpe un ieguldījums tiesvedības procesā;
- 6) analizēti Lietu svēršanas modelī piešķirtie lietu kategoriju svāri un ar statistiskām metodēm veikta to kvalitātes pārbaude;
- 7) balstoties uz iegūtajiem datiem, novērtēta dažādu specializāciju tiesnešu noslodze un novērtēta dažādu tiesu iestāžu noslodze.

1. attēls. Statistiskā modeļa izstrādes soļi

2. Tiesvedībai veltītā darba laika kopēja apjoma noteikšana

Tiesu sistēmā līdz šim nav veikta tiesvedībai veltītā darba laika uzskaite, kas ļautu precīzi noteikt kopējo tiesneša noslodzes apjomu. Tiesnesim ir saistošs tiesas iestādē noteiktais darba laiks, taču vienlaikus viņam ir iespēja plānot savu darba laiku elastīgi, ievērojot profesionālās pienākumu izpildes prasības. Šāda tiesneša darba laika elastība nav piemērota statistiskā modeļa izveidei, tādēļ modeļa vajadzībām tika izdarīts pieņēmums, ka tiesnesis parasti izmanto ikgadējo atvaļinājumu, tādēļ vidēji gadā nostrādā 1968 stundas, tai skaitā lietu izskatīšanai velta 1633 stundas.

Projekta ietvaros tika izmantotas vairākas metodes, lai noteiktu kopējo darba stundu skaitu gadā, ko viens tiesnesis tipiski velta tiesvedībai. Lietu izskatīšanai veltītā tiesneša darba laika (stundas gadā) aprēķins (skat. 9. pielikumu) ir balstīts uz kopējo normālā darba laika darba stundu skaitu gadā, no kura ir atņemts laiks, kas paredzēts ikgadējam atvaļinājumam vai citu pienākumu izpildei.

Tiesu administrācija izsniedza tiesnešu darba laika uzskaites informāciju par 2024. gadu, kurā uzskaitīta informācija par tiesneša normālo darba laiku un prombūtni (piemēram, atvaļinājums, darba nespēja vai citi iemesli)⁷. No šīs informācijas tika iegūti dati par katra tiesneša nostrādāto normālo darba stundu skaitu.

Projekta ietvaros notika aptauja⁸ un laika apsekojums⁹, tika izmantoti Tieslietu padomes sekretariāta veiktās aptaujas dati¹⁰, veikta TIS statistikas analīze un iegūtie rezultāti tika pārskatīti un apstiprināti sadarbībā ar vairāku tiesu priekšsēdētājiem¹¹. No šiem datiem tika iegūta informācija par darba laika procentuālo sadalījumu un tiesnešu pašvērtējums par faktiski nostrādāto laiku.

Saskaņā ar Tiesnešu ētikas komisijas skaidrojumiem¹² un intervijās pausto, tiesnesim vispārīgi ir saistošs tiesas iestādē noteiktais darba laiks, taču vienlaikus viņam ir iespēja plānot savu darba laiku elastīgi, ievērojot profesionālās pienākumu izpildes prasības. Līdz ar to tiesnesi neierobežo prasība strādāt “normālo darba laiku” – vidēji 8 stundas dienā jeb 40 stundas nedēļā. Tiesneša darba laika elastība ir nepiemērota statistiskā modeļa izveidei, tādēļ tā vajadzībām bija nepieciešams izdarīt pieņēmumu par gadā nostrādātajām stundām, kas tiek veltītas tiesvedībai.

PwC veiktās aptaujas par tiesnešu un tiesu darbinieku noslodzi¹³ rezultāti liecina, ka tiesnešu pašvērtējumā balstītais nostrādātais laiks ir būtiski augstāks par normālo darba laiku. No 154 tiesnešiem, kas atbildēja uz aptaujas jautājumiem, 65% norādīja, ka regulāri pārsniedz 40 stundu darba nedēļu. Vienlaikus aptaujas dati atklāj, ka vidējais nostrādāto stundu skaits visai tiesnešu grupai¹⁴ ir 46.5 stundas nedēļā. Lielākā daļa darba laika – 83% - tiek veltīta darbam ar lietām, no tiem 79% tieši lietu izskatīšanai un 4% administratīviem pienākumiem lietā. Papildus tam 9% darba laika tiek patērēti administratīviem pienākumiem, kas nav saistīti ar lietu izskatīšanu (piemēram, dažādas sanāksmes, dalība personāla atlases komisiju darbā, tiesas darba plānošana, tiesas darba statistikas analīze un citi pienākumi, kas ir jāveic, bet neattiecas uz konkrētu lietu).

⁷ Darba laiks diennakts periodā, kas nepārsniedz astoņas stundas, bet nedēļas periodā – 40 stundas

⁸ PwC, “Atskaite par tiesnešu un tiesu darbinieku aptauju”. Aptauja norisinājās no 2025. gada 3. līdz 18. aprīlim projekta “Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta pilnveide ietvaros”.

⁹ PwC, “Tiesnešu un tiesu darbinieku ieguldītā darba laika aptauja”. Aptauja norisinājās no 2025. gada maija sākuma līdz septembra sākumam projekta “Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta pilnveide ietvaros”.

¹⁰ Tieslietu padomes sekretariāts, “Tiesnešu aptauja 2024”.

¹¹ Intervijas ar atsevišķu rajona (pilsētas) tiesu priekšsēdētājiem tika rīkotas 2025. gada 8., 18. un 20. augustā.

¹² 16.03.2018. Tiesnešu ētikas komisijas skaidrojums Nr.56. “Par mācību apmeklēšanu tiesas darba laikā”. Pieejams: <https://www.tiesas.lv/Media/Default/Page/e-gramata TEKA krajums 2023.pdf>; Tiesnešu ētikas komisijas 14.02.2014. skaidrojums, 14.10.2016. skaidrojums.

¹³ PwC, “Atskaite par tiesnešu un tiesu darbinieku aptauju”. Aptauja norisinājās no 2025. gada 3. līdz 18. aprīlim projekta “Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta pilnveide ietvaros”.

¹⁴ Neatkarīgi no tā, vai tiesnesis atbildēja, ka regulāri pārsniedz 40 stundu darba nedēļu.

Lai ilustrētu tiesneša darba slodzes atšķirību starp normālu darba laiku un darba laiku pēc tiesnešu pašvērtējuma, zemāk pievienota 2. tabula, kas salīdzina abus tiesneša gada darba laika apjomus:

2. tabula. Tiesneša normālā un pašvērtējuma darba laika salīdzinājums.

	Darba laiks nedēļā (stundas (h))	Darba laiks gadā (stundas (h) / dienas)	Laiks lietu izskatīšanai gadā (stundas (h) / dienas) ¹⁵
Normālais nedēļas darba laiks¹⁶	40 h	1730 h / 216 dienas	1436 h / 179.5 dienas
Darba laiks nedēļā pēc tiesnešu pašvērtējuma¹⁷	46.5 h	1968 h / 246 dienas	1633 h / 204.13 dienas

Darba laika ilguma verificācijai mazā dalībnieku skaita dēļ nav izmantojams PwC veiktais tiesnešu darba laika apsekojums.¹⁸ Lai arī apsekojuma rezultāti sniedz ieskatu par tiesnešu slodzi un noteiktu lietu kategoriju lietu izskatīšanai faktiski patērētā laika un darba laika sadalījumu, taču jāņem vērā, ka iegūtie dati nav reprezentatīvi. No 18 tiesnešiem, kuri iesnieguši laika apsekojuma uzskaites lapu vismaz par vienu darba nedēļu, tikai 10 to ir aizpildījuši pilnībā tā, lai šo tiesnešu deklarētais vidējais darba nedēļas ilgums sasniegtu 40 stundas.

Lai nodrošinātu uzticamus datus par tiesnešu nostrādāto laiku nedēļā, būtu nepieciešams veikt laika apsekojumu ar daudz lielāku iesaistīto tiesnešu skaitu un garāku novērošanas periodu, iegūstot precīzāku priekšstatu par tiesneša darba laiku, kā arī dažādu lietu kategoriju darbietilpību.

¹⁵ Saskaņā ar tiesnešu aptauju, kas norisinājās no 2025. gada 3. līdz 18. aprīlim projekta "Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta pilnveide ietvaros" 83% no darba laika tiek veltīts lietu skatīšanai.

¹⁶ Darba laiks, kas atbilst Darba likuma 131.panta pirmajai daļai.

¹⁷ PwC, "Atskaite par tiesnešu un tiesu darbinieku aptauju". Aptauja norisinājās no 2025. gada 3. līdz 18. aprīlim projekta "Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta pilnveide ietvaros".

¹⁸ PwC, "Tiesnešu un tiesu darbinieku ieguldītā darba laika aptauja". Aptauja norisinājās no 2025. gada maija sākuma līdz septembra sākumam projekta "Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta pilnveide ietvaros".

3. Lietu svēršanas modeļa pilnveides iespējas

Lietu svēršanas modeļa statistiskā pārbaude

Veicot esošā Lietu svēršanas modeļa pārbaudi ar statistiskām metodēm, identificēts, ka noteiktās lietu kategorijās piešķirtais punktu skaits ir pārāk augsts, bet citās lietu kategorijās ir pārāk zems, jo, salīdzinot to ar tiesnešu faktiski izskatīto lietu skaitu, kopējais individuāla tiesneša potenciāli patērētais darba laiks būtu vai nu neticami augsts vai neticami zems.

Ar statistiskām metodēm tika pārbaudīti lietu sarežģītības pakāpes noteikšanas modelī¹⁹ (turpmāk – Lietu svēršanas modelis) aplēstie lietu kategoriju svāri. Tiesu darba efektivitātes darba grupa²⁰ ir izstrādājusi metodoloģiju un modeli tiesu lietu sarežģītības noteikšanai rajona (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās (turpmāk – Lietu svēršanas modelis). Lietu svēršanas modelī nav ietvertas administratīvās lietas. Izstrādātais Lietu svēršanas modelis šobrīd ir noderīgs instruments, kas ļauj gūt priekšstatu par tiesnešu noslodzi vispārējās jurisdikcijas rajona (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās, ņemot vērā ne tikai izskatīto lietu skaitu, bet arī to sarežģītību.

Lietu svēršanas modelī lietas ir grupētas pēc lietas pamatveida (civillietas, krimināllietas, administratīvo pārkāpumu lietas, zemesgrāmatu lietas), lietas svēršanas grupas (darba grupas apstiprinātie lietu “grozi” (darba tiesības, saistību tiesības, ģimenes tiesības, krimināllietas ar pierādījumu pārbaudi vai bez tās u. c.) un pēc lietu svēršanas kategorijām (lietu detalizēts grupējums). Katras lietu svēršanas grupas sarežģītība ir novērtēta punktos, nosakot, ka viens punkts atbilst divām darba stundām. Lietu svēršanas modelis neaptver administratīvās lietas.

Lietu svēršanas modelī rajona (pilsētu) tiesu lietas tiek iedalītas 40 grupās (tostarp piecas grupas zemesgrāmatu specializācijas tiesnešiem piekritīgām lietām un divas grupas izmeklēšanas tiesneša pienākumiem), piešķirot punktus diapazonā no 0.1 līdz 20 punktiem (skat. 3. pielikumu). Apgabaltiesu lietas tiek iedalītas 34 grupās, katrai lietai piešķirot 15, 20 vai 35 punktus (skat. 4. pielikumu). Apgabaltiesu lietām tiek piešķirts augstāks punktu skaits kā rajona (pilsētas) tiesās. Pieeja tiek skaidrota ar to, ka apgabaltiesās lēmums tiek pieņemts koleģiāli trīs tiesnešu sastāvā, tādēļ lietas svārs aprēķināts kā visu trīs tiesnešu ieguldītā laika kopsumma.

Empīriskā lietu svaru analīze

Empīriskas lietu svaru analīzes rezultātā tika iegūti ticami atsevišķu lietu kategoriju lietu izskatīšanas ilguma rādītāji, kas saskanēja ar statistiski fiksēto tiesnešu produktivitāti.

Empīriskās analīzes mērķis bija normalizēt tiesnešu gadā nostrādāto stundu kopskaitu tā, lai tiesnešu tipiskais jeb mediānas darba laiks gadā, kas tiek veltīts lietu skatīšanai, nepārsniegtu normālo darba laiku gadā, kas tiek veltīts lietu izskatīšanai – 1436 stundas.

Balstoties uz TIS datiem par tiesnešu attiecīgajā gadā pabeigtajām lietām un pielāgojot lietu pamatveidu un lietu kategoriju izskatīšanas ilgumu, tika veikta empīriskā analīze²¹.

¹⁹ Tiesu administrācijas 04.09.2025. ZIŅOJUMS Tieslietu padomei par lietu sarežģītības pakāpes noteikšanas modeli rajonu (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās.

²⁰ Tiesu administrācijas izveidota darba grupa, kuras sastāvā ir rajona (pilsētu) tiesas un apgabaltiesas tiesneši.

²¹ Empīriskā analīze ir datu pārbaude un interpretācija, izmantojot novērojumus un eksperimentus, lai izdarītu secinājumus vai lai iegūtu izpratni par faktiskajām parādībām. To bieži izmanto, lai pārbaudītu hipotēzes vai lai izpētītu saistību starp mainīgiem lielumiem, balstoties uz pierādījumiem, kas ir novērojumus vai eksperimentos iegūti dati.

Projektā empīriskās analīzes metode tika pielietota, lai pārbaudītu iepriekš izvirzītu hipotēzi par tiesnešu gadā nostrādāto stundu kopskaita saistību ar tiesnešu pabeigto dažādo kategoriju lietu skaitu. Matemātiskā modeļa izstrādei tika izmantoti projekta komandas statistikas ekspertu lēmumi, kas balstīti uz novērojumiem un pieejamās informācijas analīzi. Hipotēzes pārbaudei (eksperimentam) tika izmantoti pieejamie dati no TIS un pārbaudes rezultāti tika apspriesti ar tieslietu jomas ekspertiem.

Lietu kategoriju apvienošana grupās rajona (pilsētas) tiesās

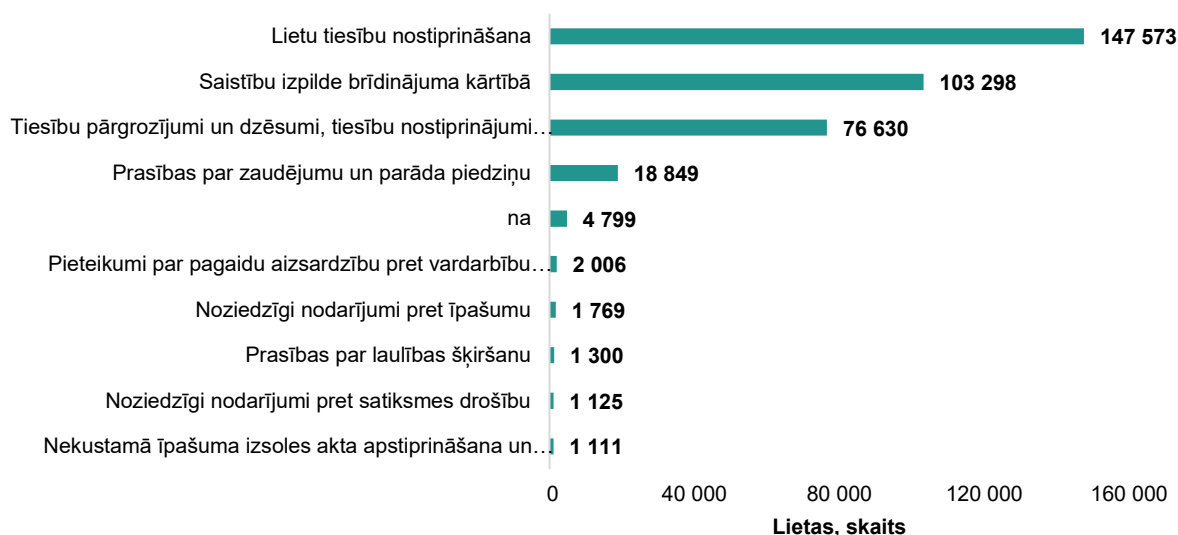
Analīze rāda, ka tiesnešu noslodzes izvērtēšanas nolūkos lietderīgāk ir apvienot lietu kategorijas lielākās grupās. Apvienojot Lietu svēršanas modeļa grupas, tiesnešu noslodzes aprēķini būtiski nemainījās, bet sadalījums kļuva tuvāks normālam.

Saskaņā ar Lietu svēršanas modeli aplēstais nostrādāto stundu skaits gadā lielākajai daļai tiesnešu būtu tuvs 1830 stundām gadā, kas par aptuveni 28% pārsniegtu normālo darba laiku. Turklāt augstā slodze nebūtu tikai atsevišķu izņēmumu rezultāts, bet sistemātiska tendence. Šāds rezultāts norāda uz to, ka visticamāk atsevišķu lietu kategoriju svāri Lietu svēršanas modelī ir noteikti pārāk augsti.

Vispirms tika noteikts dažādu lietu kategoriju skaits un tās tika klasificētas statistiski nozīmīgās datu grupās. Statistiski būtiskas (tādas, kam ir lielāka ietekme uz tiesneša noslodzi) ir tikai daudzskaitlīgākās lietu kategorijas.

Lielāko daļu no pirmās instances tiesās izskatītajām lietām pēc lietu skaita sastāda bezstrīdus un zemesgrāmatu lietas – to īpatsvars no kopējā pabeigto lietu skaita pirmās instances tiesās 2024. gadā sastāda aptuveni 89%. Šīs lietas skata tiesneši, kuri specializējušies bezstrīdus un zemesgrāmatu lietu jautājumos un kuri pārējo kategoriju lietas (lietas, kurās ir strīds, turpmāk – tiesvedības lietas) skata izņēmuma gadījumos. Citi vispārējās jurisdikcijas tiesneši zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas neskata.

2. attēls. Rajona (pilsētas) tiesās 2024. gadā visvairāk izskatītās lietu kategorijas atbilstoši TIS klasifikācijai.

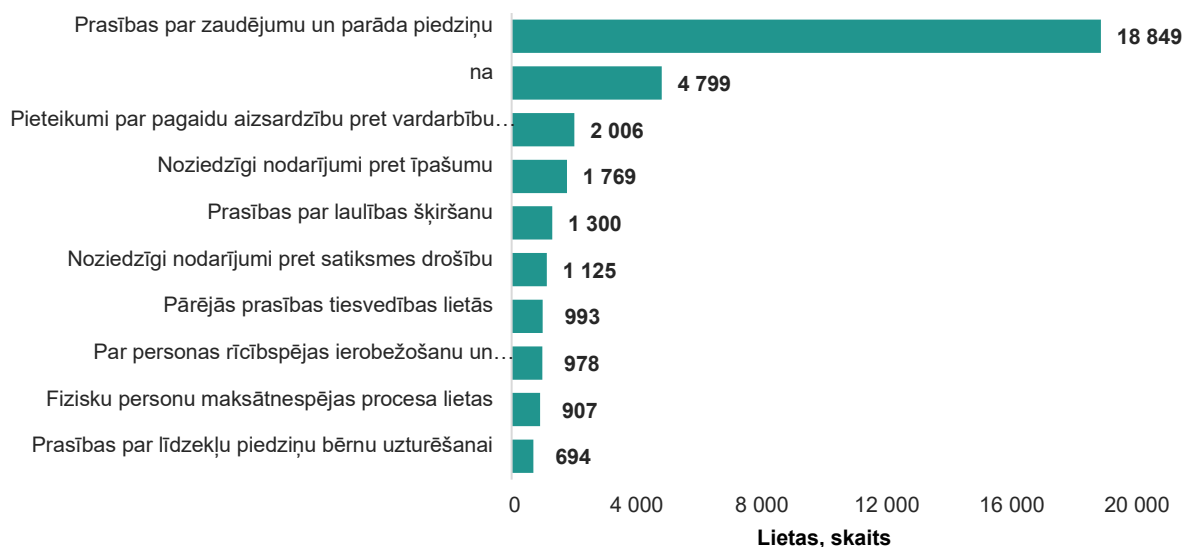

Informācijas avots: Dati no TIS.

No statistiskās analīzes viedokļa ir būtiski, ka 2024. gadā pabeigtās tiesvedības lietas TIS ir iedalītas 108 kategorijās, taču tikai 10 kategorijās ir vairāk nekā 1% no kopējā tiesvedības lietu skaita. Turklāt 44% no izskatītajām tiesvedības lietām pieder vienai kategorijai – prasības par zaudējumu un parāda piedziņu (skat. 3. attēlu). Līdz ar to mazskaitlīgo lietu izskatīšanas laiks ir statistiski nenozīmīgs.

Lietu svēršanas modelī lietas ir iedalītas 40 grupās, kas ir mazāk nekā TIS lietu kategoriju skaits, tomēr joprojām grupu skaits ir pārāk liels, ņemot vērā to, ka lielākais lietu skaits pieder tikai dažām lietu kategorijām. Datu savietošana starp Lietu svēršanas modeļa grupām un TIS lietu kategorijām ir sarežģīta – iedalījuma vienību skaits būtiski atšķiras un ne vienmēr ir skaidri nosakāma atbilstība (kuras TIS lietu kategorijas atbilst kurai Lietu svēršanas modeļa grupai).

3. attēls. 2024. gadā rajona (pilsētas) tiesās visvairāk izskatīto tiesvedības lietu kategorijas atbilstoši TIS klasifikācijai.

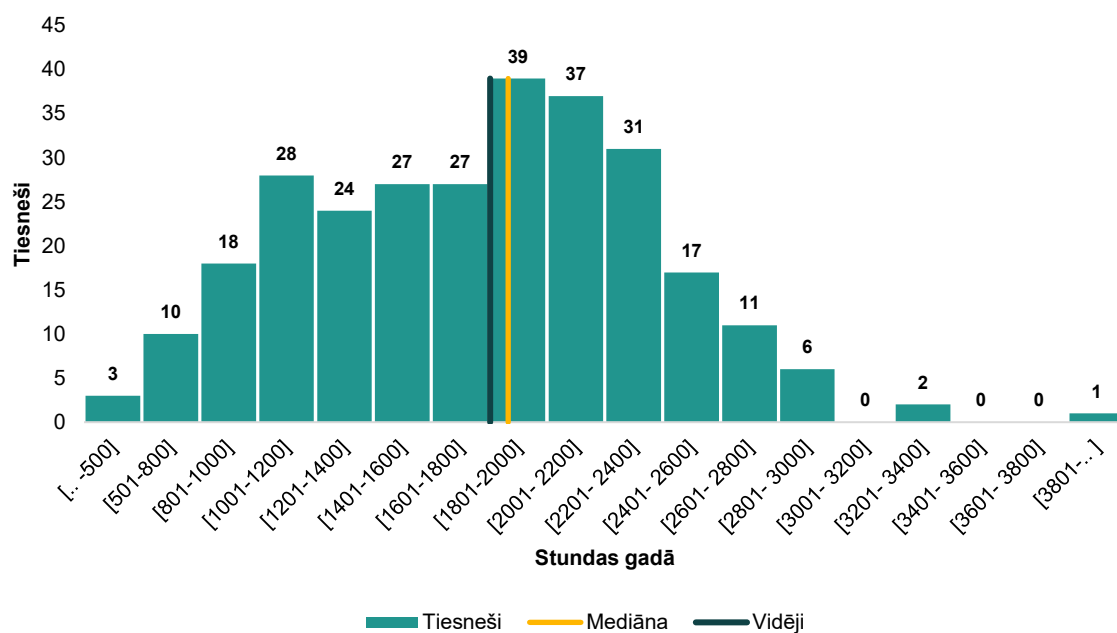
Informācijas avots: Dati no TIS.

Veicot statistisko analīzi, apstiprinājās, ka tiesnešu noslodzes analīzes nolūkos vislietderīgāk ir lietu kategorijas apvienot lielākās grupās. Veicot aprēķinus, ir pārbaudīts, ka, apvienojot lietas lielākās grupās, datu struktūras vienkāršošana neizraisa informācijas zudumu. Salīdzinot tiesnešu noslodzes aprēķinus, kas iegūti no pašreizējā Lietu svēršanas modeļa un no modeļa, kurā grupas apvienotas, tika konstatēta ļoti augsta korelācija, proti, 0.9, kas nozīmē, ka aprēķinu rezultāti abos gadījumos ir gandrīz identiski un lietu kategoriju apvienošana ir pamatota. Tādēļ empīriskās lietu svaru analīzes vajadzībām rajona (pilsētas) tiesu lietu kategorijas tika apvienotas 16 grupās. Papildus ietverta arī kategorija "Izmeklēšanas tiesneša lēmumi", kas, lai arī pēc būtības nav lietas, sastāda noslodzi atsevišķai tiesnešu grupai, kuri ir iecelti par izmeklēšanas tiesnesi. Ekonomisko lietu tiesas šajā grupējumā nav iekļautas, jo tām ir atšķirīga specifika un tās būtu jāvērtē atsevišķi.

Apvienojot Lietu svēršanas modeļa grupas, tika saglabātas pēc lietu skaita lielākās grupas no esošā Lietu svēršanas modeļa. Šādās kategorijās bija iespējams saglabāt arī sākotnējos svarus, piemēram, kategorijā "Ģimenes tiesību lietas", "Zemesgrāmatu lietas – lietu tiesību nostiprināšana", "Zemesgrāmatu lietas – tiesību pārgrozījumi un dzēsumi, tiesību nostiprinājumi atzīmju veidā". Savukārt mazākās kategorijās, kurās bija neliels lietu skaits vai kuras TIS datu klasifikācijas ierobežojumu dēļ nebija iespējams gūt precīzu informāciju, tika piešķirti vidēji vai pietuvināti svāri. Arī bezstrīdus lietu kategorijas tika apvienotas vienā grupā, ņemot vērā, ka 98.7% lietu pieder vienai kategorijai (Saistību izpilde brīdinājuma kārtībā).

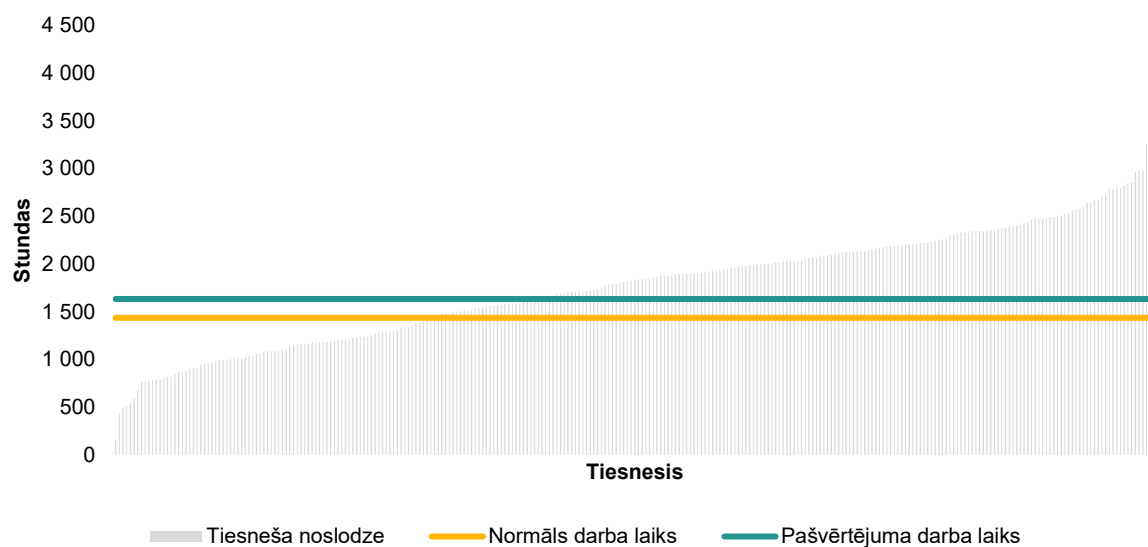
Analīze rāda, ka tiesnešu noslodzes sadalījums ir tuvāks normālam, ja tiek apvienotas Lietu svēršanas modeļa grupas (skat. 4. un 5. attēlu). Pēc grupu apvienošanas par 30% samazinājās to tiesnešu skaits, kuru aplēstais nostrādāto stundu kopskaits gadā pārsniedza normālo darba laiku, tas ir 70% tiesnešu, kuri bija iekļauti novērtējuma izlasē, aplēstais nostrādāto stundu kopskaits gadā pārsniedza normālo darba laiku (1436 stundas gadā lietu izskatīšanai), tai skaitā 60% pārsniedza arī pēc pašvērtējuma noteikto paaugstināto darba laiku (1633 stundas gadā lietu izskatīšanai).

4. attēls. Aplēstā tiesnešu nostrādātā darba stundu skaita sadalījums 2024. gadā pabeigto lietu izskatīšanai, apvienojot lietu svēršanas modeļa grupas.

Datu avots: PwC aprēķini.

5. attēls. Aplēstais tiesnešu nostrādātais darba stundu skaits 2024. gadā pabeigto lietu izskatīšanai, apvienojot lietu svēršanas modeļa grupas.

Datu avots: PwC aprēķini.

Lietu izskatīšanas ilguma noteikšana rajona (pilsētas) tiesās

Lai identificētu par augstu novērtētās lietu kategorijas, tas ir, normalizētu tiesnešu nostrādātā stundu skaita aprēķinus un darba laika ilguma mediāna nepārsniegtu normālo darba laiku gadā lietu skatīšanai, tika veikta empīriskā lietu svaru analīze. **Pielāgojot empīriskās analīzes laikā iegūtos lietu svarus, tiesnešu īpatsvars, kas saskaņā ar aplēsēm pārsniedza normālo darba laiku samazinājās līdz 50%, savukārt tiesnešu īpatsvars, kas pārsniedza arī pašvērtējuma darba laiku – 37%.**

Statistiski pārbaudot Lietu svēršanas modeļa datus ar empīrisko lietu svaru analīzi, novērtējuma izlasē tika iekļauti tie tiesneši, kuri 2024. gadā bija nostrādājuši vismaz 10 mēnešus. Par nostrādātu mēnesi uzskatīts tāds, kurā tiesnesim ir vismaz viena pabeigta lieta. 93% no 2024. gadā rajona (pilsētas) tiesās nodarbinātajiem tiesnešiem (neskaitot Administratīvās rajona tiesas un Ekonomisko lietu tiesas tiesnešus) atbilda minētajam kritērijam.

Sākotnēji dati par aplēsto tiesnešu nostrādātā darba stundu skaitu gadā tika sarindoti dilstošā secībā, padziļināti analizējot tiesnešu to pabeigto lietu svarus, kurām bija vislielākā ietekme uz nostrādāto stundu aprēķinu. Tālāk tika analizētas šīs lietu kategorijas attiecībā uz visu tiesnešu kopējo darba stundu skaitu.

Pirmajā iterācijā pēc nostrādātā stundu skaita saraksta augšgalā dominēja tiesneši, kuri specializējas administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanā un kuru slodze jau iepriekš bija identificēta kā novērtēta par augstu. Lai tiesnešu patērētā darba laika novērtējums tuvinātos gada normālā darba laika apjomam (atsevišķos gadījumos vismaz pašvērtējuma kopējā darba laika apmēram), šīs kategorijas lietām tika samazināta darbietilpība stundās.

Nākamā kategorija, kur tika veikts lietu svara samazinājums, bija “Zemesgrāmatu lietas – lietu tiesību nostiprināšana”. Tam sekoja “Civillietas – vienkāršotās procedūras lietas” un “Krimināllietas ar pierādījumu pārbaudi”.

Citu civillietu kategoriju un sodu izpildes lietu svērumu samazinājums būtiski neietekmēja kopējo tiesnešu noslodzes vērtējumu, jo šo lietu skaits ir salīdzinoši neliels. Arī izmeklēšanas tiesneša lēmumu svaru maiņa būtisku ietekmi uz tiesnešu noslodzi neradīja.

Lietu skaits kategorijās “Bezstrīdus lietas” un “Zemesgrāmatu lietas – tiesību pārgrozījumi un dzēsumi, tiesību nostiprinājumi atzīmju veidā” ir ievērojams, tomēr šo kategoriju sākotnējie svāri jau ir zemi, un tālāka samazināšana nav pamatota. Iepriekš veiktie aprēķini liecina, ka, iekļaujoties normālā darba laikā, šīs lietas vidēji būtu jāskata 14 minūšu laikā, kas atbilst esošajam lietu svaram²².

3. tabulā empīriskās lietu svaru analīzes rezultāti apvienotajās Lietu svēršanas modeļa grupās ir salīdzināti ar vienas lietas izskatīšanai patērēto darba laiku (turpmāk – darbietilpība stundās), norādot lietas sākotnējo svaru pēc Lietu svēršanas modeļa un empīriskās lietu svaru analīzes rezultātā iegūto svaru (treknrakstā lietu kategorijas, kurām tika samazināti svāri).

²² PwC, “Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta plānošanas pilnveide. Analītiskais ziņojums” (2025).

3. tabula. Grupētā Lietu svēršanas modeļa svaru un empīriskās analīzes lietu svaru salīdzinājums rajona (pilsētas) tiesu lietām.

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Pabeigto lietu skaits 2024. gadā	Darbietilpība stundās (LSM svāri)	Darbietilpība stundās (empīriskās analīzes svāri, normālais darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas	2 761	~10.5	4.5
Bezstrīdus lietas	103 269	~0.2	0.2
Civillietas – ģimenes tiesību lietas	2 945	14	14
Civillietas – pieteikumi par pagaidu aizsardzību pret vardarbību	1 767	8	8
Civillietas – saistību tiesību lietas	3 970	12	12
Civillietas – sevišķā tiesāšanās kārtībā skatāmas lietas	971	6	6
Civillietas – tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas procesa lietas	941	10	10
Civillietas – vienkāršotās procedūras lietas	10 405	6	3
Civillietas – pārējās lietas	7 135	~10	10
Izmeklēšanas tiesneša lēmumi	19 225	~1	1
Krimināllietas ar pierādījumu pārbaudi	897	40	25
Krimināllietas bez pierādījumu pārbaudes	2 125	10	10
Krimināllietas – n/z	2 042	~10	10
Sodu izpildes lietas	1 309	3	3
Zemesgrāmatu lietas – lietu tiesību nostiprināšana	147 573	0.6	0.3
Zemesgrāmatu lietas – tiesību pārgrozījumi un dzēsumi, tiesību nostiprinājumi atzīmju veidā	76 630	0.2	0.2

Datu avots: Dati no TIS, PwC aprēķini.

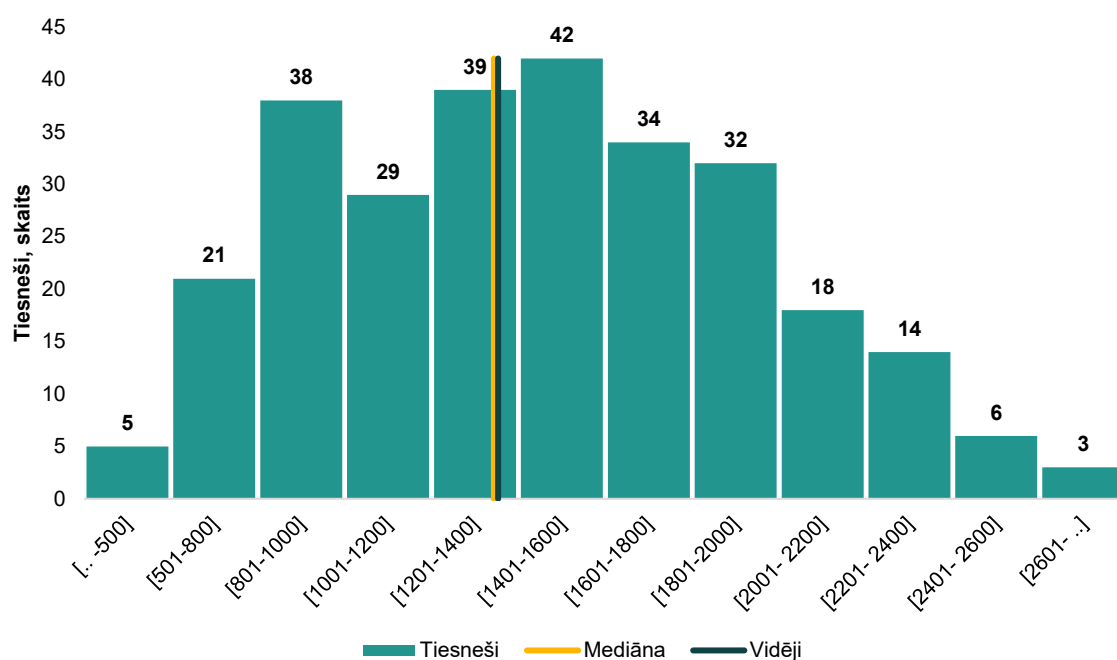
4. tabula. Rajona (pilsētas) tiesu tiesnešu noslodzes statistikas salīdzinājums atkarībā no pielietotajiem svāriem.

Izmantoto svaru statistiskie rādītāji	LSM svāri	Empīriskās analīzes svāri
Noslodzes mediāna (stundas)	1830	1436
Noslodzes standartnovirze (stundas)	599	508
Vidējais pārsniegums virs pašvērtējuma darba laika (stundas)	321	132
Vidējais pārsniegums virs normāla darba laika (stundas)	449	216

Datu avots: PwC aprēķini.

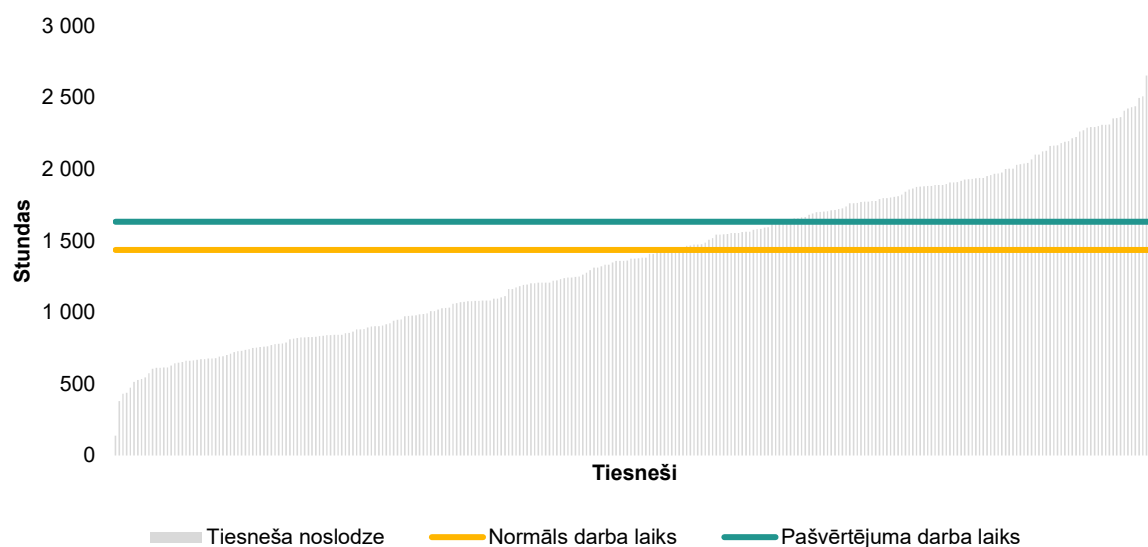
Panākts arī tipiskā darba stundu gadā samazinājums līdz 1436 stundām (skat. 4. tabulu, 6. un 7. attēlu). Standartnovirze ir mazāka, pielietojot empīriskās analīzes lietu svarus. Tas nozīmē, ka mazināts aplēstais tiesnešu noslodzes nevienmērīgums. Tas apstiprina, ka periodiski nepieciešams veikt Lietu svēršanas modeļa pārskatīšanu un pielāgot lietu svarus, balstoties uz faktiski pabeigtā lietu skaita un lietu svāra salīdzinājumu, lai iegūtu reālistiskāku priekšstatu par tiesnešu noslodzi.

6. attēls. Tiesnešu noslodze rajona (pilsētas) tiesās 2024. gadā, izmantojot empīriskās analīzes lietu svarus.

Datu avots: PwC aprēķini.

7. attēls. Tiesnešu patērētais laiks (stundas) 2024. gadā pabeigto lietu izskatīšanai atbilstoši pielāgotajiem lietu grupu svariem, izmantojot empīriskās lietu svaru analīzes metodi.

Datu avots: PwC aprēķini.

Lietu kategoriju apvienošana apgabaltiesās

Apgabaltiesu gadījumā, ņemot vērā mazāku lietu skaitu un līdzīgu sarežģītības pakāpi pamatveidos, Lietu svēršanas modeļa grupas tika reducētas līdz četrām lielām kategorijām – administratīvo pārkāpumu lietas, civillietas, krimināllietas un sodu izpildes lietas.

Analoģiski rajona (pilsētu) tiesu lietu statistiskajai analīzei arī apgabaltiesās datu savietošana bija apgrūtināta un nebija veicama algoritmiskā ceļā, jo Lietu svēršanas modeļa lietu grupas nesakrīt ar TIS lietu kategorijām. Apgabaltiesu lietas Lietu svēršanas modelī iedalītas 34 grupās un tās nesakrīt ar TIS reģistrētajām 74 lietu kategorijām. Lai arī apgabaltiesās skatāmo lietu klasifikācija grupās nav tik sadrumstalota kā rajona (pilsētas) tiesās, joprojām visai maz lietu kategoriju pārsniedz 1% īpatsvaru no kopējā izskatīto lietu skaita (skat. 8. attēlu).

8. attēls. Izplatītākās izskatīto lietu kategorijas apgabaltiesās 2024. gadā.

Datu avots: TIS.

Tā kā arī apgabaltiesās gadā pabeigto lietu skaits lietu kategorijās ir visai fragmentēts un statistiski būtisku ietekmi uz tiesnešu noslodzi rada tikai daudzskaitlīgākās lietu kategorijas, arī apgabaltiesās tiesnešu noslodzes izvērtējuma nolūkos efektīvāk ir samazināt Lietu svēršanas modeļa grupu skaitu. Analizējot TIS datus, statistiskie novērtējumi liecina, ka apgabaltiesās lietu sarežģītības pakāpe lietu pamatveida ietvaros ir ļoti līdzīga, tādēļ Lietu svēršanas modeļa grupas tika reducētas līdz lietu pamatveidiem – administratīvo pārkāpumu lietas, civillietas, krimināllietas un sodu izpildes lietas, veidojot grupēto Lietu svēršanas modeli apgabaltiesām. Statistiskās analīzes ietvaros izdarītie secinājumi par reducētu lietu svēršanas kategoriju skaitu ir tuva pieejai, kas ir izmantota pašreizējā Lietu svēršanas modeļa versijā, kur apgabaltiesās lietu grupām tiek piešķirtas tikai trīs dažādas punktu vērtības - 15, 20 un 35 (skat. 4. pielikumu ar detalizētu pārskatu par punktu skaitu lietu grupās).

Jāatzīmē, ka apgabaltiesās vairums lietu tiek skatītas trīs tiesnešu sastāvā (viens referējošais tiesnesis un divi nerefērējošie tiesneši). Tādēļ lietu svars ietver visu tiesnešu darbu. Punktu sadalījums ir norādīts zemāk:

- Lietās ar svaru 15 punkti – katram tiesnesim 5 punkti;
- Lietās ar svaru 20 punkti – referējošam tiesnesim 8 punkti, nerefērējošiem 6 punkti;
- Lietās ar svaru 35 punkti – referējošam tiesnesim 13 punkti, nerefērējošiem 11 punkti.

Tādējādi grupētā Lietu svēršanas modeļa lietu kategorijas izdalītas divās grupās, attiecīgi referējošiem un nerefērējošiem tiesnešiem. Izņēmums ir Sodū izpildes lietas, kuras skata tikai viens tiesnesis.

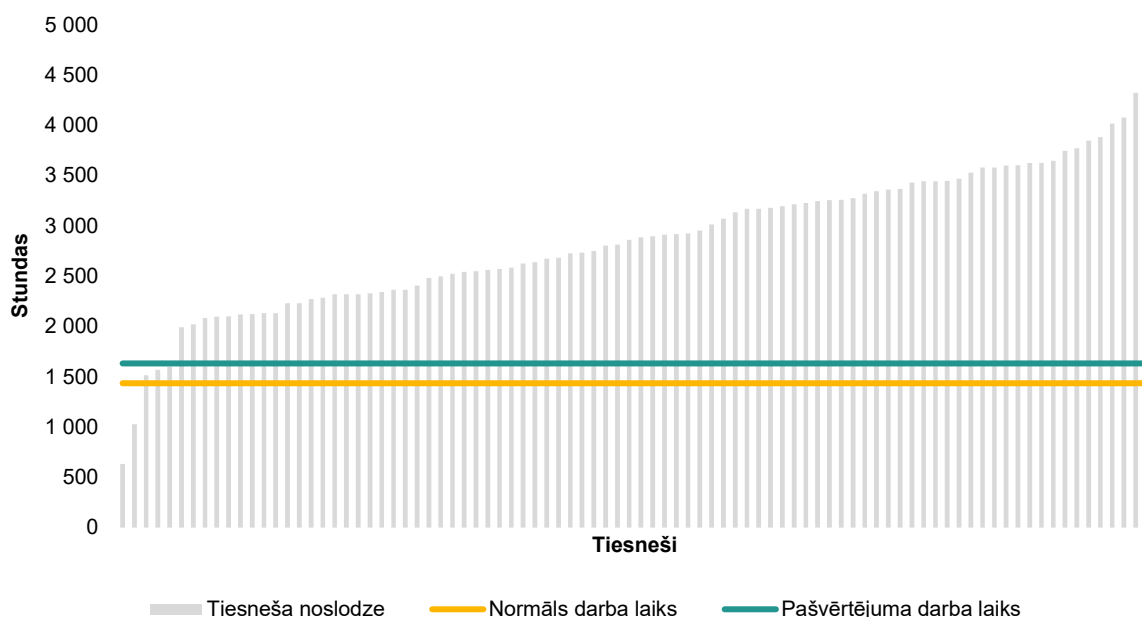
Grupētajā Lietu svēršanas modelī lietu kategorijām piešķirtie svāri atspoguļo vidējās punktu vērtības lietu pamatveidos 2024. gadā izskatītajām lietām.

Lietu izskatīšanas ilguma noteikšana apgabaltiesās

Piemērojot empīriskajā analīzē iegūtos lietu svarus, tika iegūts reālistiskāks pārskats par tiesnešu noslodzi apgabaltiesās un mazināta aplēstā tiesnešu noslodzes sadalījuma nevienmērība. Tiesnešu īpatsvars, kas saskaņā ar aplēsēm pārsniedza normālo darba laiku samazinājās līdz 39%, savukārt tiesnešu īpatsvars, kas pārsniedza arī pašvērtējuma darba laiku – 11%.

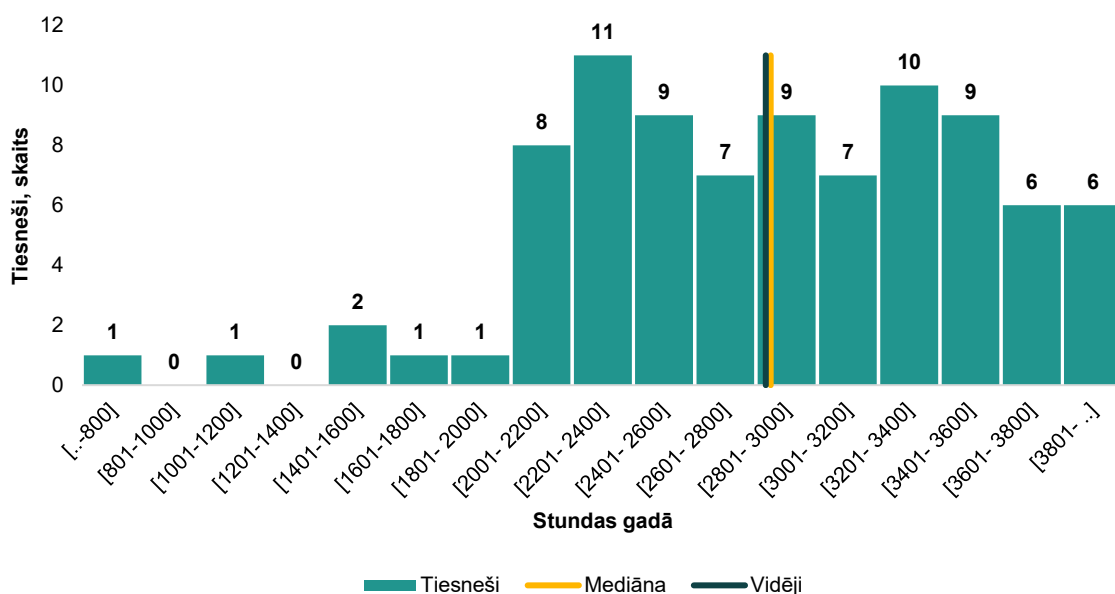
Arī apgabaltiesās vērojama pārāk augstu novērtētu lietu svaru problemātika ar pārvērtētiem lietu svāriem, kas neapstiprinās statistiskos aprēķinos (skat. 9. un 10. attēlu). Piemērojot grupētā Lietu svēršanas modeļa lietu svarus 2024. gadā pabeigto lietu statistikai, tikai iegūts rezultāts, ka gandrīz visi tiesneši (98%) lietu skatīšanai gadā velta vairāk stundu, nekā būtu normālais darba laiks (1436 stundas), 94% tiesnešu lietu skatīšanai pārsniedz arī pašvērtējumā noteikto darba laiku (1633 h). Tipiskā noslodze (mediāna) sasniedz 2875 stundas gadā (skat. 9. un 10. attēlu).

9. attēls. Apgabaltiesu tiesnešu patērētais laiks (stundas) lietu izskatīšanai 2024. gadā pabeigtajām lietām atbilstoši grupētajam Lietu svēršanas modelim.

Datu avots: PwC aprēķini.

10. attēls. Apgabaltiesu tiesnešu noslodzes sadalījums atbilstoši grupētajam Lietu svēršanas modelim 2024. gadā.

Datu avots: PwC aprēķini.

Konstatējot, ka apgabaltiesu lietu svāri ir pārāk augstu novērtēti, tika lietota līdzīga pieeja kā rajona (pilsētas) tiesām (skat. sadaļu “3.2. Empīriskā lietu svaru analīze. Rajona (pilsētas) tiesu lietu izskatīšanas ilguma noteikšana”) un empīriskās analīzes ceļā samazināti grupētā Lietu svēršanas modeļa svāri, lai mediāna nepārsniegtu normālo darba laiku gadā lietu skatīšanai. Rezultātā visām lietu kategorijām lietu svāri bija jāsamazina, pārskats par ko, ir redzams 5. tabulā, kur sniegts salīdzinājums ar sākotnējā Lietu svēršanas modeļa sākotnējiem svāriem un grupētā Lietu svēršanas modeļa svāriem.

5. tabula. Sākotnējo Lietu svēršanas modeļa svaru un empīriskās analīzes lietu svaru salīdzinājums apgabaltiesu lietām.

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Pabeigto lietu skaits 2024. gadā	Kopējā darbietilpība stundās (LSM svāri)	Kopējā darbietilpība stundās (empīriskās analīzes svāri, normālais darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas	563	40	17
Civillietas	2485	~62	26
Krimināllietas	1262	~70	34
Sodu izpildes lietas	162	30	13

Datu avots: PwC aprēķini.

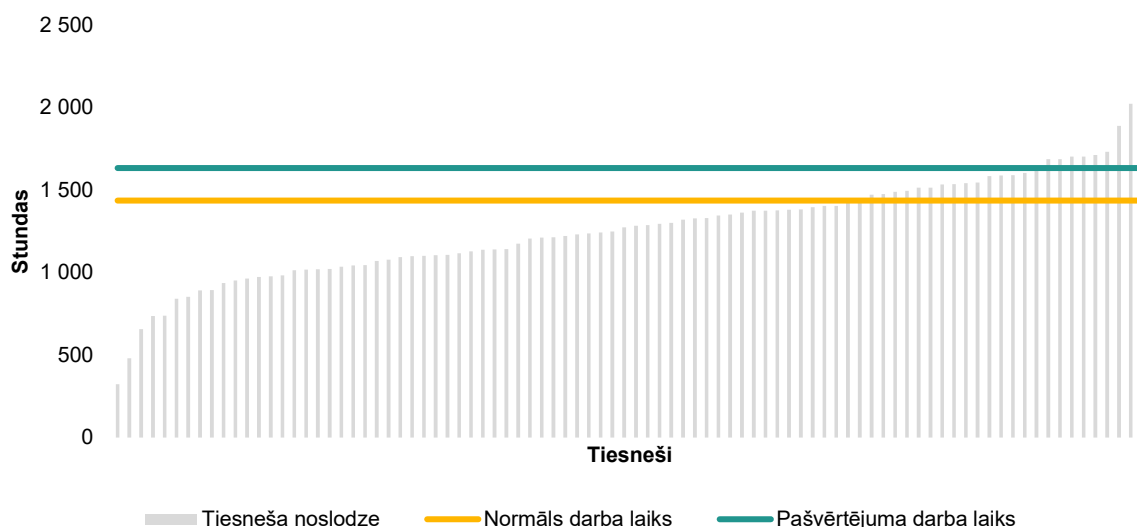
Tiesnešu īpatsvars, kas saskaņā ar aplēsēm pārsniedza normālo darba laiku samazinājās līdz 39%, savukārt tiesnešu īpatsvars, kas pārsniedza arī pašvērtējuma darba laiku – 11%. Par to liecināja tas, ka Tipiskā noslodze tika samazināta līdz 1279 darba stundām gadā (skat. 11. un 12. attēlu). Tāpat samazināta arī standartnovirze, kas nozīmē, ka, pielietojot empīriskās analīzes svarus, mazināta aplēstā tiesnešu noslodzes sadalījuma nevienmērība.

6. tabula. Apgabaltiesu tiesnešu noslodzes statistikas salīdzinājums atkarībā no pielietotajiem svāriem.

Izmantotie svāri tiesnešu noslodzes noteikšanai	LSM svāri	Empīriskās analīzes lietu svāri
Noslodzes mediāna (stundas)	2875	1279
Noslodzes standartnovirze (stundas)	701	311
Vidējais pārsniegums virs pašvērtējuma darba laika (stundas)	1241	155
Vidējais pārsniegums virs normālā darba laika	1431	204

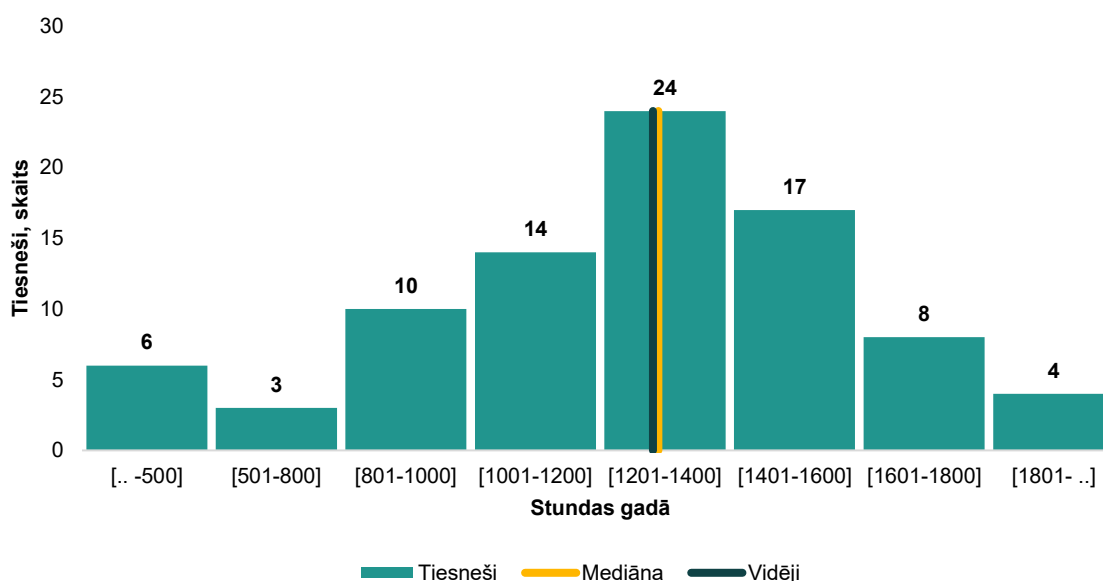
Datu avots: PwC aprēķini.

11. attēls. Apgabaltiesu tiesnešu patērētais laiks (stundas) lietu izskatīšanai 2024. gadā pabeigtajām lietām atbilstoši grupētajam Lietu svēršanas modelim ar empīriskās analīzes lietu svāriem.

Datu avots: PwC aprēķini.

12. attēls. Apgabaltiesas tiesnešu noslodzes sadalījums atbilstoši empīriskās analīzes lietu svāriem.

Datu avots: PwC aprēķini.

Lietu svaru noteikšana ar regresijas analīzi

Ar regresijas analīzes metodi aprēķinātie Lietu svēršanas modeļa apvienoto grupu svāri, apstiprināja secinājumu, ka Lietu svēršanas modeļa kategoriju svāri ir noteikti pārāk augsti – atsevišķas lietu kategorijas ir novērtētas pat 60-70% par augstu, salīdzinot ar regresijas analīzē iegūto darbietilpību.

Regresijas analīze (skat. 1. pielikumu) ir statistiska metode, ar kuru pēta attiecības starp atkarīgo mainīgo (parasti apzīmēts ar Y) un vienu vai vairākiem neatkarīgajiem mainīgajiem (X). Tā tiek izmantota diviem galvenajiem mērķiem:

- lai prognozētu atkarīgā mainīgā vērtības,
- lai noteiktu, vai pastāv un cik stipra ir cēloņsakarība starp neatkarīgajiem un atkarīgajiem mainīgajiem.

Ja ir hipotēze, ka kāds mainīgo kopums ietekmē iznākumu, regresijas analīze palīdz noteikt, kuri mainīgie ir visnozīmīgākie un kuriem ir lielākā ietekme uz atkarīgo mainīgo. Tāpat regresiju var izmantot, lai prognozētu rezultātu, pamatojoties uz līdzīgās situācijās notikušo (esošajām datu kopām).

Visbiežāk tiek pielietota lineārā regresija, kurā tiek atrasta lineāra kombinācija (viena neatkarīgā mainīgā gadījumā – taisne), kas visprecīzāk atbilst datiem saskaņā ar konkrētu matemātisku kritēriju. Parasti izmanto mazāko kvadrātu metodi, lai samazinātu kvadrātu starpību summu starp patiesajiem datiem un regresijas līniju. Lineārās regresijas modelī iznākums ir nepārtraukts, un tiek izveidots taisnes vienādojums, lai prognozētu nākotnes vērtības.

Tiesnešu darba laika analīzē kā atkarīgais mainīgais (Y) izvēlēts tiesneša gadā nostrādātais stundu skaits un par neatkarīgiem mainīgajiem (X) izvēlēti katra tiesneša gadā pabeigto lietu skaits katrā no grupētajām Lietu svēršanas modeļa kategorijām.

Empīriskās lietu svaru analīzes procesā tika nostiprināta hipotēze, ka kopējais laiks, ko tiesneši velta lietu izskatīšanai vienā gadā, ir atkarīgs no tiesneša pabeigto lietu skaita. Šī atkarība ir vistīcāmāk lineāra. Empīriskās analīzes procesā lietu svāri tika aprēķinā, pamatojoties uz ekspertu un tiesnešu vērtējumiem. Regresijas analīze ļāu lietu svarus (darbietilpīgu konkrētai lietas kategorijai) noteikt, izmantojot statistisko analīzi. Tika izvēlēta daudzfaktoru lineārās regresijas metode. Regresijas analīzes procesā tika iegūti koeficienti, kas vislabāk raksturo lineāro saistību starp mainīgajiem – lietu svāri kā neatkarīgie mainīgie un lietu izskatīšanai veltītais kopējais laiks kā atkarīgais mainīgais. Faktiski šie koeficienti ir katrā lietu kategorijā nepieciešamais stundu skaits, ko tiesnesis patērē vienas lietas izskatīšanai (jeb lietu svāri).

Kā regresijas analīzes faktori izmantoti katra tiesneša 2024. gadā pabeigto lietu skaits katrā no grupētajām Lietu svēršanas modeļa kategorijām.

Reizinot katras grupētās Lietu svēršanas modeļa kategorijas svarus ar faktiski pabeigto lietu skaitu šajā kategorijā, summā tiek iegūts kopējais stundu skaits gadā, ko katrs tiesnesis veltījis lietu izskatīšanai. Kā mērķa vērtība regresijas analīzē izmantotas Tiesu administrācijas sniegtās ziņas par tiesnešu darba laika uzskaitē reģistrētajām nostrādātajām stundām 2024. gadā (skatīt formulā mainīgais H), kurām piemērots koeficients 0.83 (lietu skatīšanai tiesneši patērē ~83% no visa darba laika). Šādi iegūtie lietu kategoriju svāri turpmāk tiek apzīmēti kā “Darbietilpība stundās (regresijas analīze, normālais darba laiks)”

$$H * 0.83 = \sum_{n=1}^k [\text{lietu skaits gadā grupētajā LSM kategorijā}] * [\text{kategorijas svārs}]$$

Atbilstoši PwC veiktās tiesnešu un tiesu darbinieku aptaujas rezultātiem tiesneši vidēji strādā apmēram 46.5 stundas nedēļā, bet Tiesu administrācijas laika uzskaitē balstīta uz pieņēmumu, ka tiesneši strādā normālu darba laiku (t.i., 40 stundas nedēļā). Tiek piedāvāts arī alternatīvs regresijas analīzes variants. Tiesu administrācijas uzskaitē reģistrētās nostrādātās stundas reizinot ar koeficientu 1.15 (tiesnešu pašvērtējuma 46.5 stundas nedēļā, dalot ar normālā darba laika 40 stundām nedēļā), lai lietu svāri labāk atspoguļotu reālo laika ieguldījumu lietu izskatīšanā. Šādi iegūtie lietu kategoriju svāri turpmāk tiek apzīmēti kā “Darbietilpība stundās (regresijas analīze, pašvērtējuma darba laiks)”. Alternatīvajā variantā izmantota šāda formula:

$$H * 1.15 * 0.83 = \sum_{n=1}^k [\text{lietu skaits gadā grupētajā LSM kategorijā}] * [\text{kategorijas svars}]$$

Līdz ar to regresijas analīzes ceļā tika aprēķināti tādi Lietu svēršanas modeļa apvienoto grupu svāri, kas kopumā rada vismazāko kļūdu, ievērojot tiesnešu pašdeklarēto lietu izskatīšanai veltīto laiku, kas ar koeficientu 1.15 attiecināts pret Tiesu administrācijas darba laika uzskaitē reģistrēto laiku.

Rajona (pilsētas) tiesu datu regresijas analīzē:

- tika iekļauti dati tikai par to tiesnešu pabeigtajām lietām (aptuveni 96% no visām 2024. gadā pabeigtajām lietām), kuri 2024. gadā ir strādājuši vismaz 10 mēnešus
- tiesnešu atlasei izmantoti TIS dati par katra tiesneša pabeigtajām lietām katrā 2024. gada mēnesī
- izmantotas 13 grupētās LSM kategorijas (k=13)

Apgabaltiesu datu regresijas analīzē izmantotas 6 lietu grupas (k=6) – “Civillietas” referējošiem un nereferējošiem tiesnešiem, “APK lietas” referējošiem tiesnešiem un nereferējošiem tiesnešiem, “Krimināllietas” referējošiem tiesnešiem (klāt pieskaitītas arī sodu izpildes lietas, kuru skaits ir mazs un kuras, tiesnešu vārdiem, izriet no krimināllietām) un nereferējošiem tiesnešiem.

Ekonomisko lietu tiesu datu regresijas analīzē izmantota vienfaktora lineārās regresijas metode (k=1).

Administratīvo tiesu datu regresijas analīzē izmantota vienfaktora lineārās regresijas metode (k=1), nedalot administratīvās lietas grupās. Tā kā Lietu svēršanas modelī šobrīd administratīvās lietas nav iekļautas, tad ar šo regresijas analīzi bija mēģinājums noteikt iespējamo administratīvo lietu svaru, ja arī administratīvajām lietām piemērotu Lietu svēršanas modeli.

Rajona (pilsētas) tiesu lietu kategoriju darbietilpības novērtējuma rezultāti

Septiņām lietu kategorijām darbietilpības novērtējums, salīdzinot ar Lietu svēršanas modeļa apvienotajām grupām, ir samazināms par 13-69% atkarībā no izmantotās regresijas analīzes pieejas. Četru lietu kategoriju darbietilpības novērtējums regresijas analīzes rezultātā būtu jāpalielina, divām lietu kategorijām darbietilpība sakrīt ar Lietu svēršanas modeļa datiem.

Sākotnēji tika veikta analīze ar 16 Lietu svēršanas modeļa apvienotajām grupām. Atbilstoši tās rezultātiem kategorijai “Zemesgrāmatu lietas – lietu tiesību nostiprināšana” tika iegūta darbietilpība –0.0015. Tādēļ kategorijas “Zemesgrāmatu lietas – lietu tiesību nostiprināšana”, “Zemesgrāmatu lietas – tiesību pārgrozījumi un dzēsumi, tiesību nostiprinājumi atzīmju veidā” un “Bezstrīdus lietas” tika apvienotas vienā grupā (“Zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas”), pieņemot, ka to darbietilpība ir visai līdzīga. Papildus tam kategorija “Krimināllietas – n/z” tika pievienota kategorijai “Krimināllietas bez pierādījumu pārbaudes”, jo sākotnējā regresijas analīzē to iegūtā darbietilpība bija ļoti līdzīga – attiecīgi 14.3 un 13.6 stundas. Šāda pieeja ļauj izvairīties no neskaidrībām par kategorijas “Krimināllietas – n/z” interpretāciju.

Statistiskie rādītāji daudzfaktoru regresijas analīzei (k=13) rajona (pilsētas) tiesu lietām, pieņemot, ka tiesneši strādā darba laiku atbilstoši Tiesu administrācijas uzskaitē, uzrāda, ka:

- pielāgotais determinācijas koeficients (R^2) ir 95%, kas nozīmē, ka 95% rajona (pilsētu) tiesu tiesnešu gada laikā nostrādāto stundu skaitu, kas ir atkarīgais mainīgais, var

statistiski izskaidrot ar šo tiesnešu gada laikā pabeigto lietu skaitu katrai no izvēlētajām lietu grupām, kas ir neatkarīgie mainīgie;

- ar aprēķinātajiem lietu svariem vidējā kvadrātiskā kļūda aprēķinātajam tiesnešu laikam veido ~304 stundas (respektīvi analīzē ietvertiem rajona (pilsētu) tiesu tiesnešiem faktiski nostrādāto stundu skaits gadā atšķirās no teorētiski aprēķinātā stundu skaita, izmantojot regresijas koeficientus jeb lietu svarus, par 293 stundām).

Statistiskie rādītāji daudzfaktoru regresijas analīzei ($k=13$) rajona (pilsētas) tiesu lietām, pieņemot, ka tiesneši strādā pašvērtējuma darba laiku, uzrāda līdzīgus rezultātus:

- pielāgotais determinācijas koeficients (R^2) ir 95%, kas nozīmē, ka 95% rajona (pilsētu) tiesu tiesnešu gada laikā nostrādāto stundu skaitu, kas ir atkarīgais mainīgais, var statistiski izskaidrot ar šo tiesnešu gada laikā pabeigto lietu skaitu katrai no izvēlētajām lietu grupām, kas ir neatkarīgie mainīgie;
- ar aprēķinātajiem lietu svariem vidējā kvadrātiskā kļūda aprēķinātajam tiesnešu laikam veido ~381.

Abos regresijas analīzes variantos (t.i., ar un bez virsstundām) rezultāti ir līdzīgi. Tikai vienā no 13 grupētajām Lietu svēršanas modeļa lietu kategorijām ("Izmeklēšanas tiesneša lēmumi") tika konstatēts, ka darbietilpība sakrīt ar Lietu svēršanas modeļa datiem – 1 stunda. Aptuveni sakrīt arī kategorijas "Zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas" darbietilpība, kur regresijas analīzē iegūtais svars ietilpst Lietu svēršanas modelī noteikto svaru intervālā (0.2 - 0.6 stundas).

Abos gadījumos statistiskās analīzes rezultāti apliecina to pašu – lietu svāri ir jāsamazina. skat. 7. tabulu). Septiņām lietu kategorijām darbietilpības novērtējums, salīdzinot ar Lietu svēršanas modeļa apvienotajām grupām, ir samazināms par 13-69% atkarībā no izmantotās regresijas analīzes pieejas.

Četrlietu kategoriju darbietilpības novērtējums regresijas analīzes rezultātā būtu jāpalielina – "Civillietas – tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas procesa lietas", "Civillietas – saistību tiesību lietas", "Krimināllietas bez pierādījumu pārbaudes", "Sodu izpildes lietas" (skat. 7. tabulu). Iespējams, paaugstinājums var nebūt pamatots visos gadījumos, piemēram, kategorijā "Sodu izpildes lietas", kur regresijas aprēķins norāda uz visai lielu svāra palielinājumu – 396%.

Nemot vērā, ka regresijas analīzes rezultāti ir matemātiski pamatoti un balstīti uz tiesnešu faktiski paveikto darbu, tiek ieteikts izmantot regresijas analīzes svarus (pašvērtējuma darba laika, 7. tabulā izcelti treknrakstā). Šie svāri izmantoti arī turpmākajā analīzē.

7. tabula. Sākotnējo Lietu svēršanas modeļa svaru, empīriskās analīzes un regresijas analīzes rezultātā noteikto lietu svaru salīdzinājums rajona (pilsētas) tiesu lietu kategorijām.

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Pabeigto lietu skaits 2024. gadā	Darbietilpība stundās (LSM svāri)	Darbietilpība stundās (empīriski noteiktie svāri)	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)*	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normālais darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas	2 761	~10.5	4.5	5.7	5.0
Civillietas – ģimenes tiesību lietas	2945	14	14	5.6	4.8
Civillietas – pieteikumi par pagaidu aizsardzību pret vardarbību	1767	8	8	6.6	5.7
Civillietas – saistību tiesību lietas	3970	12	12	19.1	16.6

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Pabeigto lietu skaits 2024. gadā	Darbietilpība stundās (LSM svāri)	Darbietilpība stundās (empīriski noteiktie svāri)	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)*	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normālais darba laiks)
Civillietas – sevišķā tiesāšanās kārtībā skatāmas lietas	971	6	6	5.2	4.5
Civillietas – tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas procesa lietas	941	10	10	15.3	13.3
Civillietas – vienkāršotās procedūras lietas	10405	6	3	3.0	2.6
Civillietas – pārējās lietas	7135	~10	10	3.5	3.0
Izmeklēšanas tiesneša lēmumi	19 225	1	1	1.3	1.1
Krimināllietas ar pierādījumu pārbaudi	897	~40	25	25.6	22.5
Krimināllietas bez pierādījumu pārbaudes	4 167	~10	10	15.8	13.7
Sodu izpildes lietas	1 309	3	3	14.9	12.9
Zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas	327 472	0.2-0.6	0.2-0.3	0.26	0.23

* Ieteiktie lietu svāri rajona (pilsētas) tiesās.

Datu avots: PwC aprēķini.

Ekonomisko lietu tiesas lietu darbietilpības novērtējuma rezultāti

Regresijas analīze ekonomisko lietu tiesā apliecina, ka nav lietderīgi izdalīt atsevišķus svarus civillietām un krimināllietām, jo gandrīz visi tiesneši skata abu veidu lietas. Vienfaktora regresijas analīzes rezultāti ir uzticami un nodrošina augstu precizitāti, tādēļ šī pieeja ir piemērota Ekonomisko lietu tiesas lietu darbietilpības novērtēšanai.

Ekonomisko lietu tiesā tiek skatītas tikai tai piederīgas civillietas un krimināllietas, tādēļ regresijas analīze veikta atsevišķi. Sākotnēji veikta daudzfaktoru regresijas analīze ($k=2$) ar divām lietu grupām – “ELT piederīgas civillietas” un “ELT piederīgas Krimināllietas”. Ņemot vērā to, ka ELT izskatīto lietu skaitā vairums ir krimināllietas, pārlicinoši rezultāti daudzfaktoru regresijas analīzē netika iegūti. Tādēļ tika veikta vienfaktora regresijas analīze ($k=1$) ar vienu lietu grupu “ELT piederīgas lietas”. Šādu lēmumu pamato arī fakts, ka izvērtējuma izlasē iekļauto Ekonomisko lietu tiesas starpā visi tiesneši izņemot vienu ir skatījuši gan civillietas, gan krimināllietas.

Vienfaktora regresijas analīze Ekonomisko lietu tiesas lietām, pieņemot, ka tiesneši strādā pašvērtējuma darba laiku, uzrāda, ka:

- determinācijas koeficients (R^2) ir 97%, kas nozīmē, ka 97% rajona (pilsētu) tiesu tiesnešu gada laikā nostrādāto stundu skaitu, kas ir atkarīgais mainīgais, var statistiski izskaidrot ar šo tiesnešu gada laikā pabeigto lietu skaitu katrai no izvēlētajām lietu grupām, kas ir neatkarīgie mainīgie;
- ar aprēķināto lietu svaru vidējā kvadrātiskā kļūda aprēķinātajam tiesnešu laikam veido 318 stundas.

Vienfaktora regresijas analīze Ekonomisko lietu tiesas lietām, pieņemot, ka tiesneši strādā normālu darba laiku, uzrāda, ka:

- determinācijas koeficients (R^2) ir 97%, kas nozīmē, ka 97% rajona (pilsētu) tiesu tiesnešu gada laikā nostrādāto stundu skaitu, kas ir atkarīgais mainīgais, var statistiski izskaidrot ar šo tiesnešu gada laikā pabeigto lietu skaitu katrai no izvēlētajām lietu grupām, kas ir neatkarīgie mainīgie;
- ar aprēķināto lietu svaru vidējā kvadrātiskā kļūda aprēķinātajam tiesnešu laikam veido 276 stundas.

Turpmākajā analīzē izmantoti lietu svāri, pieņemot, ka tiesneši strādā pašvērtējuma darba laiku (skat. 8. tabulu).

8. tabula. Regresijas analīzes lietu svāri Ekonomisko lietu tiesā.

Lietas kategorija	Pabeigto lietu skaits 2024. gadā	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)*	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
ELT piederīgas lietas	369	39	34

* Ieteiktie lietu svāri Ekonomisko lietu tiesā.

Datu avots: PwC aprēķini.

Administratīvo lietu darbietilpības novērtējuma rezultāti

Vērtējot tiesnešu faktiski paveikto, redzams, ka visu administratīvo lietu darbietilpība ir salīdzinoši līdzīga un tiesnešu skaita noteikšanas vajadzībām nav nepieciešams nošķirt dažādas lietu kategorijas.

Administratīvajā rajona tiesā ir izveidota sava speciālā sistēma, kā novērtēt saņemto lietu darbietilpību un izlīdzināt tiesnešu noslodzi²³. Lietas tiek novērtētas, piešķirot tām no viena līdz trijiem punktiem, atkarībā no lietu sarežģītības pakāpes. Viens punkts tiek piešķirts lietām, kuru izskatīšana potenciāli varētu būt paveicama salīdzinoši īsā laika periodā, divi punkti – tipiskām administratīvajām lietām ar vidēju izskatīšanas ilgumu, trīs punkti lietām, kuras pēc satura ir sarežģītas, iekļauj netipiskus elementus un kuru sagaidāmais izskatīšanas laiks ir garāks kā tipiskajām lietām. Papildus punkts var tikt piešķirts lietās, kur ir identificēti lietu komplikāciju paaugstinoši apstākļi, piemēram, ja lietā ir daudz dalībnieku vai liecinieku, lieta ir saistīta ar valsts noslēpumu. Ņemot vērā, ka pieejamajos TIS datos nav redzamas atzīmes, vai lietā ir kāds sarežģījošs apstāklis, regresijas analīzē administratīvās lietas Administratīvajā rajona tiesā tiek vērtētas grupās atbilstoši lietotajai trīs punktu klasifikācijai. Gan pieņemot, ka tiesneši strādā pašvērtējuma darba laiku, gan pieņemot, ka tiesneši strādā normālu darba laiku, daudzfaktoru regresijas analīzes rezultāti ir nepārliecinoši, tādēļ visas administratīvās lietas ieteikts grupēt kopā.

Vienfaktora regresijas analīze Administratīvās rajona tiesas lietām, pieņemot, ka tiesneši strādā pašvērtējuma darba laiku, uzrāda, ka:

- determinācijas koeficients (R^2) ir 93%, kas nozīmē, ka 93% rajona (pilsētu) tiesu tiesnešu gada laikā nostrādāto stundu skaitu, kas ir atkarīgais mainīgais, var statistiski izskaidrot ar šo tiesnešu gada laikā pabeigto lietu skaitu katrai no izvēlētajām lietu grupām, kas ir neatkarīgie mainīgie;
- ar aprēķināto lietu svaru vidējā kvadrātiskā kļūda aprēķinātajam tiesnešu laikam veido 426 stundas.

Vienfaktora regresijas analīze Administratīvās rajona tiesas lietām, pieņemot, ka tiesneši strādā normālu darba laiku, uzrāda, ka:

²³ Informācija sniegta intervijā ar Administratīvās tiesas priekšsēdētāju Aigu Putniņu 11.04.2025.

- determinācijas koeficients (R^2) ir 93%, kas nozīmē, ka 93% rajona (pilsētu) tiesu tiesnešu gada laikā nostrādāto stundu skaitu, kas ir atkarīgais mainīgais, var statistiski izskaidrot ar šo tiesnešu gada laikā pabeigto lietu skaitu katrai no izvēlētajām lietu grupām, kas ir neatkarīgie mainīgie;
- ar aprēķināto lietu svaru vidējā kvadrātiskā kļūda aprēķinātajam tiesnešu laikam veido 370 stundas.

Turpmākajā analīzē tiek izmantoti regresijas analīzes svāri, pieņemot, ka tiesneši strādā pašvērtējuma darba laiku.

9. tabula. Regresijas analīzes lietu svāri Administratīvajā rajona tiesā.

Lietas kategorija	Pabeigto lietu skaits 2024. gadā	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)*	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvās lietas Administratīvajā rajona tiesā	1618	31	27

* Ieteiktie lietu svāri Administratīvajā rajona tiesā.

Datu avots: PwC aprēķini.

Par lietu sadali Administratīvajā apgabaltiesā informācija nav pieejama, tādēļ regresijas analīzes noteiktie svāri TIS datiem²⁴ ir vienīgais, kas liecina par administratīvo lietu darbietilpību. Tādēļ regresijas analīzē iegūtie dati par lietu kopējo darbietilpību (t.i., summējot nereferējošo un referējošo tiesneša darbietilpību) tiek izmantoti turpmākajā analīzē.

10. tabula. Regresijas analīzes lietu svāri Administratīvajā apgabaltiesā

Lietas kategorija	Pabeigto lietu skaits 2024. gadā	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)*	Darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvās lietas Administratīvajā apgabaltiesā	609	31	27

* Ieteiktie lietu svāri Administratīvajā apgabaltiesā.

Datu avots: PwC aprēķini.

Daudzfaktoru regresijas analīze ($k=2$) Administratīvās apgabaltiesas lietām, pieņemot, ka tiesneši strādā pašvērtējuma darba laiku, uzrāda, ka:

- pielāgotais determinācijas koeficients (R^2) ir 90%, kas nozīmē, ka 90% rajona (pilsētu) tiesu tiesnešu gada laikā nostrādāto stundu skaitu, kas ir atkarīgais mainīgais, var statistiski izskaidrot ar šo tiesnešu gada laikā pabeigto lietu skaitu katrai no izvēlētajām lietu grupām, kas ir neatkarīgie mainīgie;
- ar aprēķināto lietu svaru vidējā kvadrātiskā kļūda aprēķinātajam tiesnešu laikam veido ~ 109 stundas.

Daudzfaktoru regresijas analīze ($k=2$) Administratīvās apgabaltiesas lietām, pieņemot, ka tiesneši strādā normālu darba laiku, uzrāda, ka :

- pielāgotais determinācijas koeficients (R^2) ir 90%, kas nozīmē, ka 90% rajona (pilsētu) tiesu tiesnešu gada laikā nostrādāto stundu skaitu, kas ir atkarīgais mainīgais, var statistiski izskaidrot ar šo tiesnešu gada laikā pabeigto lietu skaitu katrai no izvēlētajām lietu grupām, kas ir neatkarīgie mainīgie;
- ar aprēķināto lietu svaru vidējā kvadrātiskā kļūda aprēķinātajam tiesnešu laikam veido 95 stundas.

²⁴ Dati no Tiesu administrācijas par apgabaltiesās 2024. gadā pabeigto lietu referējošiem un nereferējošiem tiesnešiem saņemti tikai 2025. gada 10. oktobrī.

Apgabaltiesu lietu kategoriju darbietilpības novērtējuma rezultāti

Visticamākos apgabaltiesu lietu kategoriju darbietilpības rezultātus bija iespējams iegūt, tikai izmantojot empīrisko analīzes metodi. Salīdzinot ar lietu svēršanas modeli, ir ieteicams apgabaltiesā izskatāmās lietas grupēt četrās kategorijās un pazemināt lietu svarus dažādām lietu kategorijām par aptuveni 40 - 53%.

Regresijas analīze apgabaltiesām nesniedza ticamus rezultātus (iegūtos rezultātus skatīt 6. pielikumā), jo datu struktūra ir ļoti nevienmērīga²⁵ un viena tiesneša noslodze dažādās apgabaltiesās būtiski atšķiras²⁶. Regresijas analīzes rezultātā dažās lietu kategorijās tika noteikti pastāvošajai praksei neatbilstoši lieli lietu svāri²⁷.

Lai iegūtu ticamu rezultātu ar regresijas analīzes metodi, bija nepieciešams apvienot sodu izpildes lietas, administratīvo pārkāpumu lietas un krimināllietas vienā grupā, kas kopumā atbilst tiesnešu specializācijām apgabaltiesās. Tomēr sarunās ar atsevišķiem apgabaltiesu tiesnešiem tika uzsvērts, ka APK lietas nevar skaitīt kopā ar krimināllietām, jo tās ir būtiski atšķirīgas.

Šo iemeslu dēļ lineārās regresijas modelis nebija piemērojams apgabaltiesu noslodzes novērtēšanai.

Tikai ar empīriskās lietu svaru analīzes metodi bija iespējams iegūt lietu darbietilpību referējošiem un nerefērējošiem tiesnešiem, kas visdrīzāk atbilst tiesnešu faktiski izskatīto lietu skaitam nostrādātajā laikā.

Tādēļ turpmākajā analīzē izmantoti empīriskās analīzes svāri, pieņemot, ka tiesneši strādā pašvērtējuma darba laiku (skat. 11. tabulu, izcelti treknrakstā).

11. tabula. Empīriskās analīzes lietu svāri apgabaltiesās.

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Pabeigto lietu skaits 2024. gadā	Kopējā darbietilpība stundās (LSM svāri)	Kopējā darbietilpība stundās (empīriskās analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)*	Kopējā darbietilpība stundās (empīriskās analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas	563	40	24	17
Civillietas	2485	~62	30	26
Krimināllietas	1262	~70	39	34
Sodu izpildes lietas	162	30	14	13

* Ieteiktie lietu svāri apgabaltiesās.

Datu avots: PwC aprēķini.

12. tabulā atspoguļots ieteikto empīrisko lietu svaru sadalījums referējošiem un nerefērējošiem tiesnešiem. Šo noteikto svaru vidējā kvadrātiskā kļūda ir tikai 40 stundas, kas norāda, ka empīriskie svāri labi atbilst tiesnešu faktiskajai noslodzei.

²⁵ Dažādās kategorijās pabeigto lietu skaits ievērojami atšķiras. Piemēram, sodu izpildes lietas – 162, kas ir ļoti maz, salīdzinot ar civillietu un krimināllietu skaitu – attiecīgi 2485 lietas un 1262 lietas..

²⁶ Rīgas apgabaltiesā 2024. gadā viens tiesnesis izskatījis vidēji 54 lietas, bet pārējās apgabaltiesās aptuveni 33 - 40 lietas. Detalizēta analīze sadaļā Apgabaltiesu noslodzes izvērtējums.

²⁷ Piemēram, APK lietu svāri bija 42 stundas, kamēr krimināllietām – trīs stundas.

12. tabula. Apgabaltiesās izmantojamo lietu svaru sadalījums referējošiem un nerefērējošiem tiesnešiem.

	APK lieta nerefērējošais tiesnesis	APK lieta referējošais tiesnesis	Civillieta nerefērējošais tiesnesis	Civillieta referējošais tiesnesis	Krimināllieta nerefērējošais tiesnesis	Krimināllieta referējošais tiesnesis	Sodu izpildes lieta
Darbietil pība	7	10	8	14	12	15	14

Datu avots: PwC aprēķini.

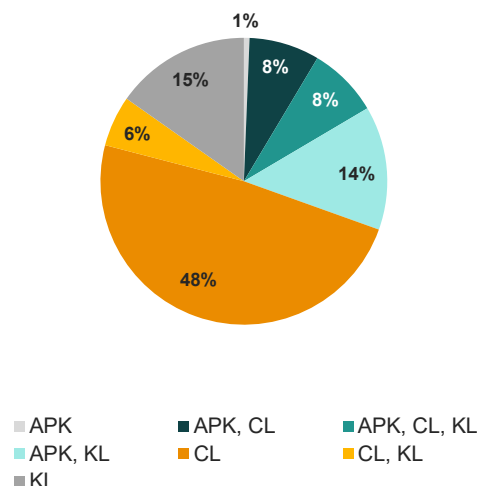
4. Tiesnešu noslodzes analīze pēc specializācijas

Tiesneša specializācija noteiktu lietu kategoriju izskatīšanā veicina ātrāku, efektīvāku un kvalitatīvāku lietu izskatīšanu. Lai arī termins “Tiesneša specializācija” Likumā par tiesu varu nav definēts, darba organizācijā tas attiecināms uz tiesneša specializāciju tiesību nozarēs – civillietās, krimināllietās un administratīvajās lietās²⁸. Šim sadalījumam ir pakārtota tiesnešu specializēšanās noteiktu lietu kategoriju skatīšanā specializācijas ietvaros.

Izvērtējot TIS datus, secināms, ka rajona (pilsētu) tiesās specializācija pēc lietu pamatveida (civillietas, krimināllietas un administratīvo pārkāpumu lietas) ir ierobežota (skat. 13. attēlu). Piemēram, starp rajona (pilsētu) tiesu tiesnešiem, kas 2024. gadā skatījuši tiesvedības lietas, 64% ir viena pamatveida specializācija, 28% ir divas, 8% – trīs specializācijas. Turklāt tiesneši, kuriem ir viena pamatveida specializācija, faktiski skatījuši arī lietas ārpus savas specializācijas – 25% no 2024. gadā izskatītajām lietām tiesnešiem ar specializāciju administratīvo pārkāpumu lietās bija civillietas. Līdzīgi – tiesneši ar specializāciju krimināllietās skatījuši arī nelielu skaitu civillietu.

Tiesnešu specializācijas principi un ar tiem saistītie lietu sadales principi nav vienoti visās tiesās. Piemēram, administratīvo pārkāpumu lietas Rīgas pilsētas lietā skata civillietu specializācijas tiesneši, kā arī atsevišķi tiesneši, kuri specializējušies tikai administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanā. Turpretī Rīgas rajona tiesā tās skata krimināllietu specializācijas tiesneši un atsevišķi tiesneši, kuri skata tikai administratīvo pārkāpumu lietas. Latgales rajona tiesā tās skata tiesneši, kas specializējušies gan krimināllietās, gan civillietās. Šāda prakse var negatīvi ietekmēt tiesu efektivitāti – plašas specializācijas, kas aptver vairākus lietu pamatveidus apgrūtinā tiesneša spējas uzturēt augstu kompetences līmeni arvien pieaugošas lietu sarežģītības apstākļos.

Problēma ir jo īpaši aktuāla rajona (pilsētu) tiesu reģionālajos tiesu namos, kur nereti strādā ļoti mazs tiesnešu skaits. Tādos tiesu namos mazam tiesnešu skaitam jāspēj izskatīt ļoti atšķirīgs lietu klāsts, tādēļ dziļas specializēšanās iespējas noteiktā pamatveidā vai kategorijā ir apgrūtinātas.

13. attēls. Rajona (pilsētas) tiesu tiesnešu sadalījums atbilstoši lietu pamatveidu specializācijām 2024. gadā.

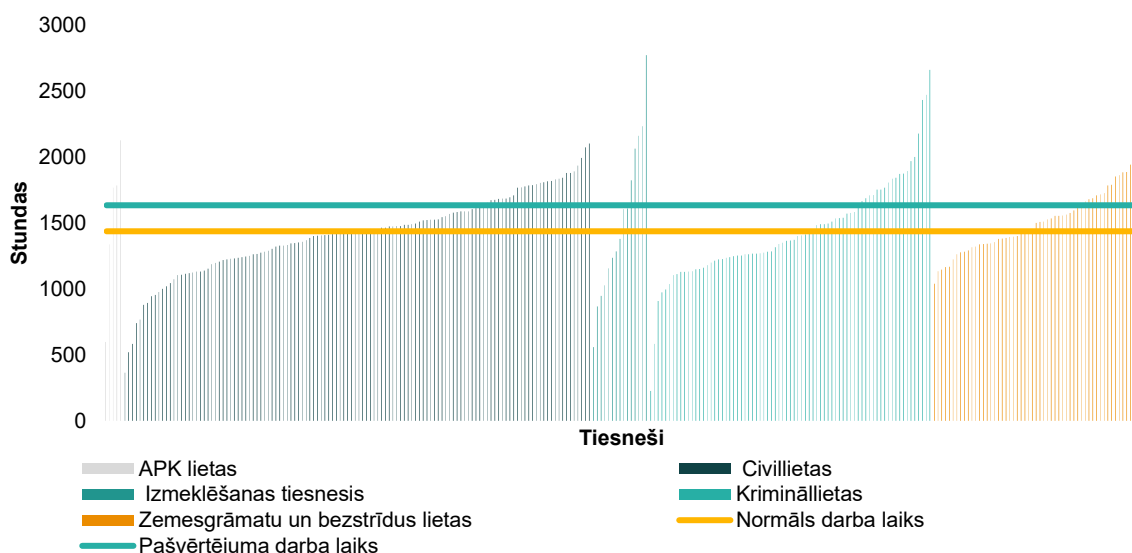
²⁸ Tiesnešu specializācijas darba grupas ziņojums “Tiesnešu specializācijas pamatprincipi”. Pieejams: <https://www.tieslietupadome.lv/lv/media/9016/download?attachment>

Tiesnešu noslodzi atkarībā no specializācijas būtībā var vērtēt, pieņemot, ka tiesneša specializācija atbilst tam pamatveidam, kur izskatīts lielākais lietu skaits. Iespējams, ka tiesnesis, kuram šādā veidā noteikta specializācija, izskata arī lietas, kas ir ārpus viņa specializācijas.

Tiesnešu noslodze pēc specializācijas rajona (pilsētas) tiesās

Rajona (pilsētas) tiesu tiesnešu noslodzes analīze pēc tiesnešu specializācijas parāda, ka ievērojama daļa tiesnešu strādā virs normālā un pašvērtējuma darba laika, īpaši tiesneši, kuri prioritāri ir skatījuši administratīvo pārkāpumu lietas un tiesneši ar specializāciju zemesgrāmatu lietās (skat. 14. attēlu). Nesamērīga slodzes sadale ir starp tiesnešiem, kuri primāri skata administratīvo pārkāpumu lietas, un izmeklēšanas tiesnešiem.

14. attēls. Dažādu specializāciju rajona (pilsētas) tiesu tiesnešu patērētais laiks (stundas) 2024. gadā pabeigtajām lietām atbilstoši regresijas analīzes lietu svariem vispārējās jurisdikcijas tiesās.

Datu avots: PwC aprēķini.

Salīdzinot dažādu specializāciju tiesnešu noslodzi (izmantojot tiesneša izskatīto lietu skaitu un regresijas analīzē noteiktos lietu svarus) rajona (pilsētas) tiesās, redzams, ka liela daļa tiesnešu dažādās specializācijās pārsniedz kā normālo darba laiku, tā pašvērtējuma darba laiku, īpaši izceļoties administratīvo pārkāpumu lietu tiesnešiem, kur 60% tiesnešu pārsniedz gan normālo (1436 stundas), gan arī pašvērtējuma darba laiku (1633 stundas). Arī ievērojama daļa tiesnešu ar specializāciju citās lietu kategorijās, piemēram, civillietas, krimināllietas un zemesgrāmatu lietas, pārsniedz šos sliekšņus. Kopumā 48% no tiesnešiem pārsniedz normālu darba laiku, 26% strādā virs pašvērtējuma darba laika.

Visai nesamērīga slodzes sadale ir starp tiesnešiem, kuri primāri skata administratīvo pārkāpumu lietas, un starp izmeklēšanas tiesnešiem, kur datu analīzes rezultāti uzrāda vislielāko standartnovirzi – attiecīgi 526 un 582 stundas. Izmeklēšanas tiesnešiem arī reģistrēts vislielākais vidējais pārsniegums virs pašvērtējuma darba laika (skat. 13. tabulu).

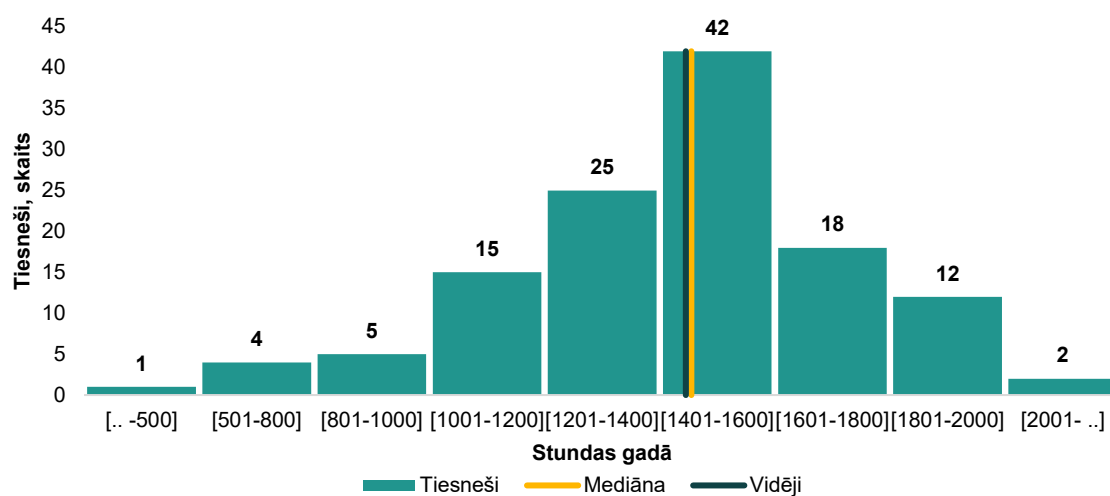
Administratīvo pārkāpumu lietu tiesnešu tipiskā (mediānas) gada noslodze sasniedz 1766 stundas, tiesnešu ar specializāciju zemesgrāmatu lietās – 1500 stundas. Tiesnešu ar specializāciju civillietās tipiskā noslodze sasniedz 1430 stundas. Krimināllietu skatīšanā specializēto tiesnešu un izmeklēšanas tiesnešu noslodze zemāka – attiecīgi 1367 stundas un 1379 stundas. Intervētie atsevišķu rajona (pilsētas) tiesu priekšsēdētāji apstiprināja, ka pārsvarā tieši civillietu tiesneši ir visnoslogotākie.

13. tabula. Rajona (pilsētas) tiesu tiesnešu noslodzes statistikas salīdzinājums dalījumā pa specializācijām.

Tiesnešu specializācija	Noslodzes mediāna (stundas)	Noslodzes standartnovirze (stundas)	Vidējais pārsniegums virs pašvērtējuma darba laika (stundas)	Vidējais pārsniegums virs normālā darba laika (stundas)
Administratīvo pārkāpumu lietas	1766	526	258	455
Civillietas	1430	308	169	600
Izmeklēšanas tiesnesis	1379	582	576	600
Krimināllietas	1367	384	307	347
Zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas	1500	231	177	240

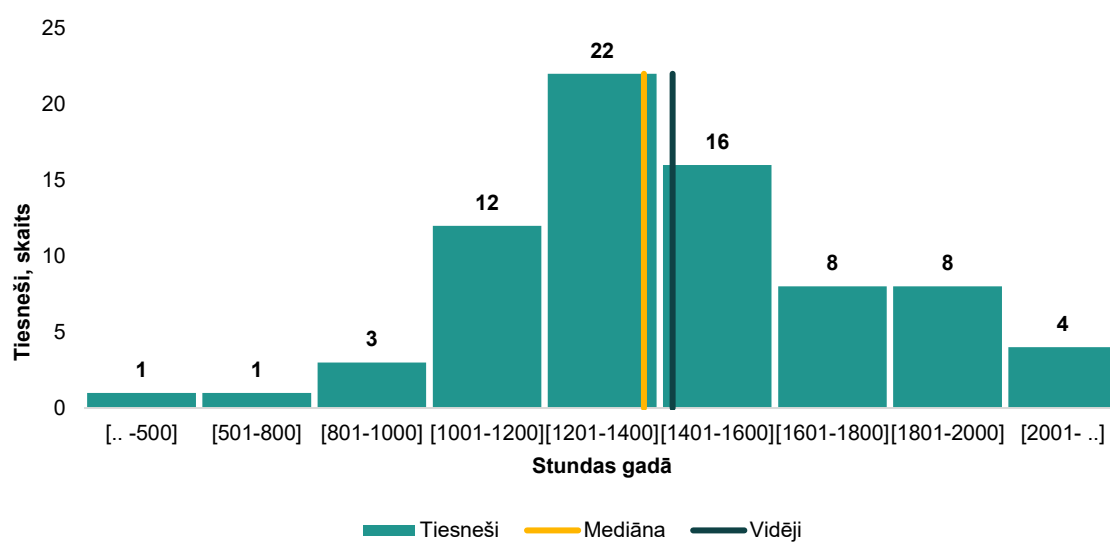
Datu avots: PwC aprēķini.

15. attēls. Rajona (pilsētas) tiesu civillietu tiesnešu noslodze lietu izskatīšanā 2024. gadā.

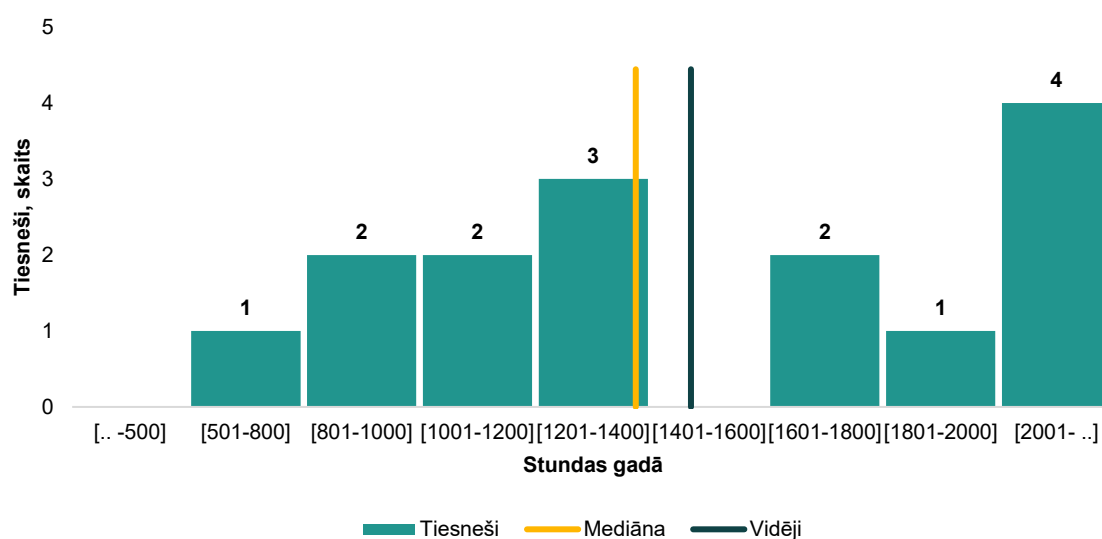
Datu avots: PwC aprēķini.

16. attēls. Rajona (pilsētas) tiesu krimināllietu tiesnešu noslodze lietu izskatīšanā 2024. gadā.

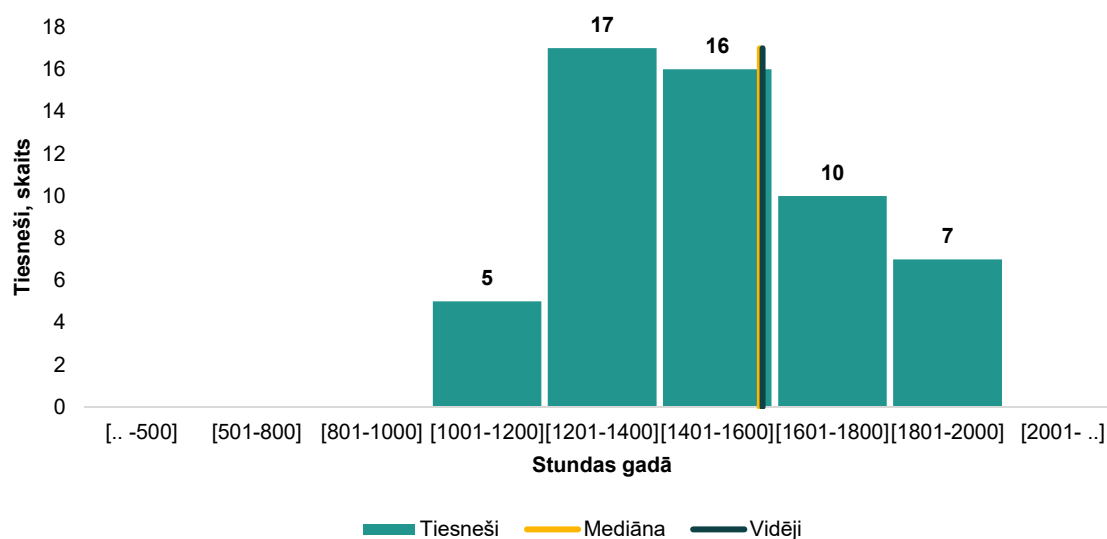
Datu avots: PwC aprēķini.

17. attēls. Rajona (pilsētas) tiesu izmeklēšanas tiesnešu noslodze lietu izskatīšanā 2024. gadā

Datu avots: PwC aprēķini.

18. attēls. Tiesnešu noslodze lietu izskatīšanā 2024. gadā (pirmās instances tiesas, specializācija zemesgrāmatu lietās).

Datu avots: PwC aprēķini.

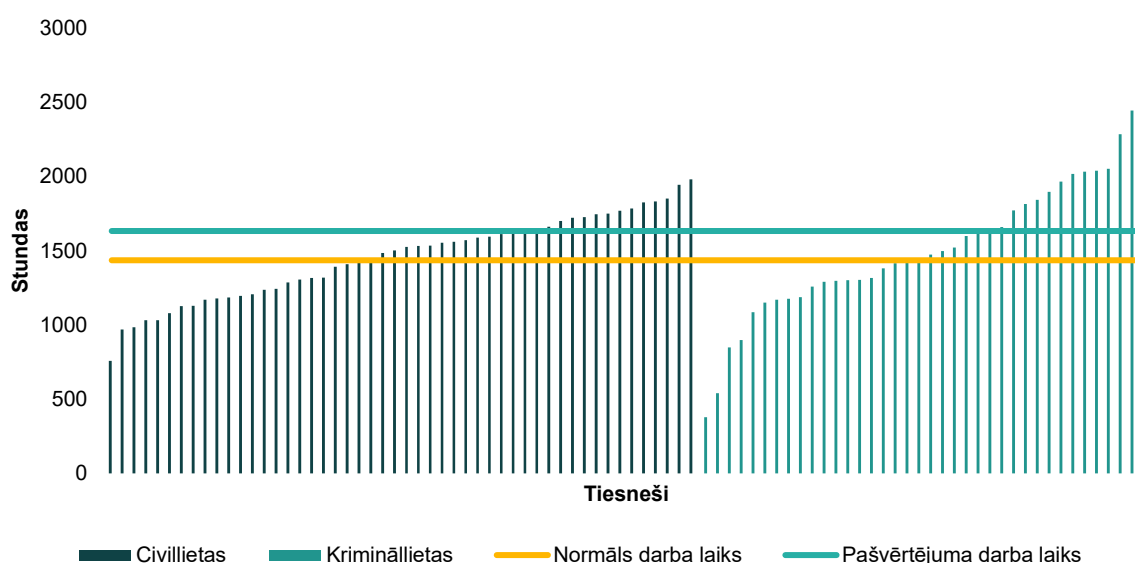
Tiesnešu noslodze pēc specializācijas apgabaltiesās

Apgabaltiesu tiesnešu noslodzes pēc specializācijas civillietu vai krimināllietu jomā analīze parāda, ka kopējā noslodze tiesnešiem ir līdzīga. Tomēr tiesnešiem ar specializāciju krimināllietās raksturīga lielāka standartnovirze un lielāks darba laika vidējais pārsniegums virs darba laika normām, kas norāda uz nevienmērīgāku slodzes sadalījumu starp vienas specializācijas tiesnešiem un atsevišķu tiesnešu būtisku pārslogotību. Civillietu tiesnešu noslodzes mediāna ir nedaudz augstāka, taču noslogotākie krimināllietu tiesneši strādā ievērojami vairāk nekā noslogotākie civillietu tiesneši (skat. 19. attēlu).

Apgabaltiesās tiesnešu specializācija ir stingrāk noteikta, jo katram tiesnesim ir tikai viena specializācija – civillietās vai krimināllietās. Specializāciju dalījumu nostiprina civillietu un krimināllietu kolēģiju izveidošana.

Izvērtējot apgabaltiesu tiesnešu noslodzi 2024. gadā, redzams, ka dalījums pēc tiesneša specializācijas tiek konsekventi ievērots – tiesneši arī specializāciju civillietās pamatā izskata tikai civillietas, tiesneši arī specializāciju krimināllietās – krimināllietas, administratīvo pārkāpumu un sodu izpildes lietas. Atsevišķos gadījumos tiesneši skata lietas ārpus savas specializācijas, tomēr tikai kā nereferējošie tiesneši, kas norāda, ka šāda iesaiste ir izņēmuma gadījums.

19. attēls. Dažādu specializāciju apgabaltiesu tiesnešu patērētais laiks (stundas) 2024. gadā pabeigtajām lietām.

Datu avots: PwC aprēķini.

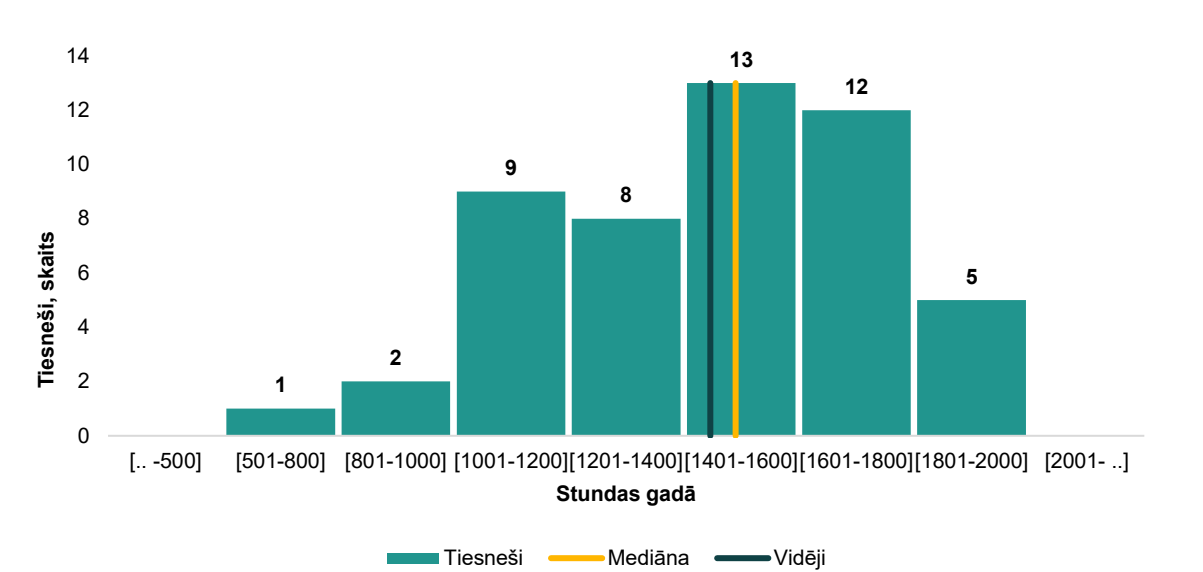
Salīdzinot apgabaltiesu civillietu un krimināllietu tiesnešu noslodzi, redzams, ka tā ir līdzīga, civillietu tiesnešu noslodzes mediāna ir nedaudz augstāka. Normālu darba laiku lietu skatīšanai pārsniedz līdzīgs tiesnešu īpatsvars – 54% civillietu tiesnešu un 53% krimināllietu tiesnešu. Tai pat laikā pašvērtējuma darba laiku pārsniedz lielāks īpatsvars krimināllietu tiesnešu – 37%, civillietu – 28%. Krimināllietu tiesnešu noslodzes standartnovirze ir lielāka, kas norāda uz nevienmērīgāku noslodzes sadalījumu tieši starp tiesnešiem, kuri specializējas krimināllietu skatīšanā. Krimināllietu tiesnešu vidējais darba laiku normu pārsniegums ir visaugstākais, t.i., noslogotāko krimināllietu tiesnešu noslodze ir lielāka kā noslogotāko civillietu tiesnešu (skat. 14. tabulu, 19. -21. attēlu).

14. tabula. Apgabaltiesu tiesnešu noslodzes statistikas salīdzinājums dalījumā pa specializācijām.

Tiesnešu specializācija	Noslodzes mediāna (stundas)	Noslodzes standartnovirze (stundas)	Vidējais pārsniegums virs pašvērtējuma darba laika (stundas)	Vidējais pārsniegums virs normālā darba laika (stundas)
Civillietas	1514	283	149	240
Krimināllietas	1458	468	368	422

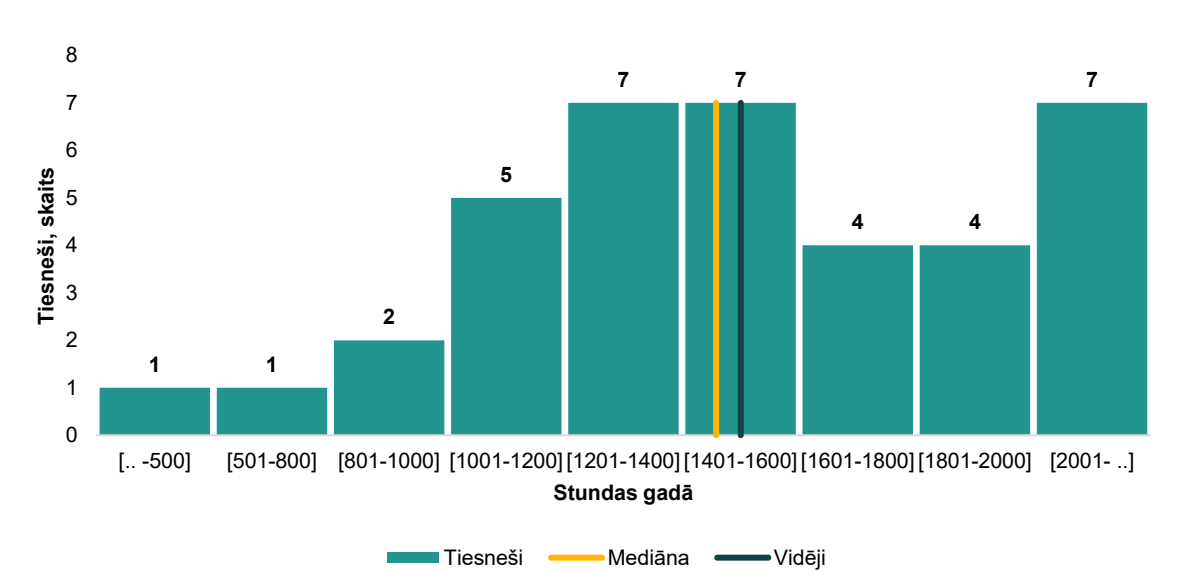
Datu avots: PwC aprēķini.

20. attēls. Tiesnešu noslodze lietu izskatīšanā 2024. gadā (apgabaltiesas, specializācija civillietas).

Datu avots: PwC aprēķini.

21. attēls. Tiesnešu noslodze lietu izskatīšanā 2024. gadā (apgabaltiesas, specializācija krimināllietas).

Datu avots: PwC aprēķini.

5. Tiesu iestāžu noslodzes izvērtējums, ņemot vērā iestādei piekritīgās lietas

Rajona (pilsētas) tiesu noslodzes izvērtējums

Analizējot rajona (pilsētu) tiesu noslodzi (skat. 15. tabulu), novērojams, ka noslodze tiesās ir visai atšķirīga. Augstākais lietu svars uz tiesnesi Ekonomisko lietu tiesā, Rīgas pilsētas tiesā un Latgales rajona tiesā.

Starp vispārējās jurisdikcijas rajona (pilsētas) tiesām Rīgas pilsētas tiesā ir mazākais pabeigto lietu skaits uz tiesnesi, tomēr augstākais lietu svars uz tiesnesi, kas norāda uz to, ka šajā tiesā tiek izskatīts lielāks skaits sarežģītu lietu. Augsts lietu svars uz tiesnesi arī Latgales rajona tiesā. Pabeigto lietu skaits uz tiesnesi specializētajās tiesās, t.i., Administratīvajā rajona tiesā un Ekonomisko lietu tiesā, ir krietni mazāks kā vispārējā jurisdikcijā, tomēr šajās tiesās ir augstāks lietu svars uz tiesnesi kā vairumā vispārējās jurisdikcijas tiesās, kas norāda uz šo tiesu darba specifiku un sarežģītību.

15. tabula. Rajona (pilsētu) tiesu noslodzes salīdzinājums²⁹.

Tiesa	Faktiskais tiesnešu skaits ³⁰	Pabeigto lietu skaits ³¹	Pabeigto lietu svars	Pabeigtās lietas uz tiesnesi	Lietu svars uz tiesnesi stundās
Administratīvā rajona tiesa	35	1 618	50 158	46.2	1 433
Ekonomisko lietu tiesa	9	369	14 391	41	1 599
Kurzemes rajona tiesa	37	52 265	50 901	1 412.6	1 375.7
Latgales rajona tiesa	34	45 820	49 030	1 347.6	1 442.1
Rīgas pilsētas tiesa	92	109 919	140 876	1 194.8	1 531.3
Rīgas rajona tiesa	36	57 688	47 599	1 602.4	1 370.1
Vidzemes rajona tiesa	29	46 102	39 386	1 590	1 394.6
Zemgales rajona tiesa	51	64 557	69 695	1 266	1 401.5

Datu avots: PwC aprēķini.

Visaugstākā noslodze izskatīto lietu skaitā uz tiesnesi ir Rīgas rajona tiesā un Vidzemes rajona tiesās, tomēr izskatīto lietu svars uz tiesnesi šajās tiesās ir zemāks kā citās vispārējās jurisdikcijas rajona (pilsētas) tiesās, kas norāda uz to, ka šajās tiesās skatītās lietas visdrīzāk nav tik darbietilpīgas kā citviet. Augstākais lietu svars uz tiesnesi ir Rīgas pilsētas tiesā. Šajā tiesā arī vislielākais tiesneši īpatsvars vispārējās jurisdikcijas tiesu starpā, kas pārsniedz normālu darba laiku un pašvērtējuma darba laiku – attiecīgi 62% un 37%. Ekonomisko lietu

²⁹ Iekļauti tikai tie tiesneši, kas 2024. gadā strādājuši vismaz 10 mēnešus.

³⁰ Tostarp zemesgrāmatu tiesneši un izmeklēšanas tiesneši vispārējās jurisdikcijas tiesās.

³¹ Tostarp zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas un izmeklēšanas tiesnešu lēmumi vispārējās jurisdikcijas tiesās.

tiesās tiesnešu īpatsvars kas pārsniedz normālu darba laiku un pašvērtējuma darba laiku ir vislielākais – 78% un 67%. Citās tiesās šie rādītāji svārstās attiecīgi 24%-57% un 14%-37% robežās.

Izvērtējot to, kādi lietu veidi veido rajona (pilsētas) tiesu noslodzi, secināms ka visās vispārējās jurisdikcijas tiesās lielāko daļu noslodzes veido civillietas (skat. 16. tabulu). Administratīvo pārkāpumu lietas nedaudz vairāk Rīgas pilsētas un Rīgas rajona tiesās. Latgales rajona tiesā ir vislielākais krimināllietu īpatsvars, salīdzinot ar citām vispārējās jurisdikcijas tiesām. Rīgas pilsētas tiesā ir vismazākais zemesgrāmatu un bezstrīdus lietu īpatsvars, turpretī Rīgas rajona tiesā tas ir augstākais. Izmeklēšanas tiesneša lēmumu īpatsvars nedaudz augstāks kā citviet ir Rīgas pilsētas tiesā.

16. tabula. Rajona (pilsētas) tiesu noslodzes īpatsvars dažādās lietu kategorijās pēc lietu darbietilpības.

Tiesa	Administra- tīvo pārkāpumu lietas	Civillietas	Izmeklēšanas tiesneša lēmumi	Krimināllietas	Sodu izpildes lietas	Zemes- grāmatu un bezstrīdus lietas
Administratīvā rajona tiesa	100%	0%	0%	0%	0%	0%
Ekonomisko lietu tiesa	0%	27%	0%	63%	0%	0%
Kurzemes rajona tiesa	3%	44%	6%	22%	1%	23%
Latgales rajona tiesa	3%	42%	4%	29%	1%	21%
Rīgas pilsētas tiesa	5%	48%	8%	22%	1%	16%
Rīgas rajona tiesa	6%	46%	5%	15%	1%	27%
Vidzemes rajona tiesa	2%	47%	5%	18%	1%	26%
Zemgales rajona tiesa	3%	48%	6%	23%	1%	19%

Datu avots: PwC aprēķini.

Apgabaltiesu noslodzes izvērtējums

Piemērojot empīriskās analīzes lietu svarus, secināms, ka vislielākā noslodze starp apgabaltiesām ir Rīgas apgabaltiesā, kur pabeigto lietu svars uz tiesnesi (1 667,8 stundas) un pabeigto lietu skaits uz tiesnesi (60,6), kas ir par aptuveni 40% vairāk kā vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesās vidēji. Otrs augstākais rādītājs ir Administratīvajā apgabaltiesā (1 493 stundas un 48,1 lieta uz tiesnesi). Savukārt zemākā noslodze gan lietu skaita, gan svara ziņā ir Vidzemes apgabaltiesā, kur pabeigto lietu skaits uz tiesnesi ir 32,9, bet lietu svars – 1 031,8 stundas.

Noslodzes nevienmērīgums starp vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesā norāda uz to, ka nepieciešama cilvēkresursu pārdale vai arī lietu sadales izmaiņas starp apgabaltiesām. Pašreiz, piemēram, normatīvais regulējums paredz³², ka Rīgas apgabaltiesa ir vienīgā apgabaltiesa, kurā izskatīšanai tiek nodotas Ekonomisko lietu tiesas lietas, kas nereti mēdz būt sarežģītākas kā citas lietas. Arī pārējām apgabaltiesām būtu jābūt kompetencei izskatīt šīs lietas.

³² Tieslietu padomes 2025. gada 24. jūlija lēmums Nr. 48 "Par tiesām, to darbības teritorijām un atrašanās vietām".

17. tabula. Apgabaltiesu noslodzes salīdzinājums³³.

Tiesa	Faktiskais tiesnešu skaits	Pabeigto lietu skaits	Pabeigto lietu svars	Pabeigtās lietas uz tiesnesi	Lietu svars uz tiesnesi stundās
Administratīvā apgabaltiesa	13	625	19 415	48.1	1 493
Kurzemes apgabaltiesa	10	398	12 622	39.8	1 262.2
Latgales apgabaltiesa	11	435	13 299	39.5	1 329.9
Rīgas apgabaltiesa	48	2 910	80 054	60.6	1 667.8
Vidzemes apgabaltiesa	9	296	9 286	32.9	1 031.8
Zemgales apgabaltiesa	11	503	14 995	45.7	1 363.2

Datu avots: PwC aprēķini.

Vērtējot apgabaltiesu noslodzes struktūru, redzams, ka starp vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesām pastāv lielākas atšķirības nekā starp rajona (pilsētas) tiesām (skat. 18. tabulu). Lai arī līdzīgi kā rajona (pilsētas) tiesās apgabaltiesās noslodzi primāri veido civillietas (trijās no piecām vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesām), tomēr vērojamas izteiktākas atšķirības lietu veidu īpatsvara sadalījumā tiesās. Piemēram, civillietām tas svārstās 34-65% robežās, krimināllietām 22-54% robežās. Tas norāda uz atšķirīgu tiesu darba profilu.

18. tabula. Apgabaltiesu noslodzes īpatsvars dažādās lietu kategorijās.

Tiesa	Administratīvās lietas	Administratīvo pārkāpumu lietas	Civillietas	Krimināllietas	Sodu izpildes lietas
Administratīvā apgabaltiesa	100%	0%	0%	0%	0%
Kurzemes apgabaltiesa	0%	9%	36%	54%	1%
Latgales apgabaltiesa	0%	8%	43%	47%	3%
Rīgas apgabaltiesa	0%	11%	65%	22%	2%
Vidzemes apgabaltiesa	0%	12%	34%	51%	2%
Zemgales apgabaltiesa	0%	7%	51%	41%	1%

Datu avots: PwC aprēķini.

³³ Izvērtējumā iekļauti tikai tie apgabaltiesu tiesneši, kuri 2024. gadā strādājuši vismaz 10 mēnešus.

6. Optimāla tiesnešu skaita noteikšana

Izvērtējumā tika iegūti pierādījumi tam, ka rajona (pilsētas) tiesās, lai izskatītu 2024. gadā saņemtās 381 185 lietas (t.sk. zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas, administratīvās lietas un izmeklēšanas tiesnešu lēmumus), optimāli būtu vajadzīgs 341 tiesnesis ar vidēju produktivitāti. Salīdzinājumam – uz 31.12.2024. tiesu sistēmā bija 405 tiesneša amata vietas.

Turpretī apgabaltiesās, lai izskatītu 6088 lietas, optimāli būtu nepieciešams 131 tiesnesis, salīdzinot ar 141 tiesneša amata vietu uz 31.12.2024., kas ir ļoti tuvu faktiskajam tiesnešu skaitam šajās tiesās.

Tiesnešu skaita noteikšana ir svarīgs instruments tiesu kapacitātes plānošanā un efektīvas tiesu sistēmas nodrošināšanā. Lai īstenotu efektīvu tiesu noslodzei atbilstošu resursu sadali, nepieciešams balstīties uz objektīviem rādītājiem, kas atspoguļo gan izskatāmo lietu skaitu, gan to sarežģītības pakāpi.

Lai aprēķinātu optimālo tiesnešu skaitu, pirmkārt, tika aprēķināta gada laikā izskatāmo lietu kopējā darbietilpība – darba apjoms stundās, kas nepieciešams attiecīgās kategorijas lietu izskatīšanai, ņemot vērā sadaļā “Lietu svaru noteikšana ar regresijas analīzi” katrai tiesu grupai ieteiktos lietu svarus. Otrkārt, gada laikā izskatāmo lietu kopējā darbietilpība tika dalīta ar viena tiesneša darba stundu, kas tiek veltītas lietu izskatīšanai, skaitu gadā. Aprēķini par optimālo tiesnešu skaitu tiek balstīti uz pieņēmumu, ka visi tiesneši strādātu normālu darba laiku, lietu izskatīšanai veltot 1436 stundas gadā³⁴. Optimālais tiesnešu skaits aprēķināts pēc šādas formulas:

$$\text{Tiesnešu skaits} = \frac{\sum_{i=1}^n (N_i \times w_i)}{T}, \text{ kur:}$$

- n – kopējais lietu kategoriju skaits;
- N_i – lietu skaits noteiktā kategorijā;
- w_i – lietu kategorijas svars;
- T – viena tiesneša darba stundu skaits gadā lietu skatīšanai.

Detalizēts pārskats par optimālo tiesnešu skaitu tiesu iestādēs un pēc tiesneša specializācijas pievienots 7. un 8. pielikumā.

Aprēķini par optimālo tiesnešu skaitu ir balstīti uz 2024. gadā tiesās saņemto lietu skaita statistiku un aprēķiniem par vidēji nepieciešamo laiku katras kategorijas lietu izskatīšanā atbilstoši sadaļā “Lietu svaru noteikšana ar regresijas analīzi” ieteiktajiem lietu svariem. Šī metodoloģija piemērojama ne tikai retrospektīvai analīzei, bet arī nepieciešamā tiesnešu skaita prognozēšanai – piemēram, prognozējot saņemto lietu skaitu pa lietu pamatveidiem un lietu kategorijām nākamajā gadā vai periodā, ir iespējams aprēķināt optimālo tiesnešu skaitu.

Optimālā tiesnešu skaita aplēsēs nav ierēķināts to amatpersonu īpatsvars, attiecībā par kurām pastāv risks, ka tās var atrasties prombūtnē darba nespējas dēļ. Aprēķinos nav ņemts vērā arī fakts, ka tiesneša produktivitāte var pazemināties tiesnešu pārcelšanas no vienas tiesu iestādes uz citu tiesu iestādi un tiesneša specializācijas maiņas (piemēram, kļūstot par izmeklēšanas tiesnesi) gadījumā.

Optimālais tiesnešu skaits tiesās saņemto lietu izskatīšanai

Statistiskās analīzes rezultātā tika iegūti pierādījumi tam, ka rajonu (pilsētu) un administratīvajās tiesās, lai izskatītu 381 185 lietas, t.sk. zemesgrāmatu jautājumus un

³⁴

bezstrīdus lietas, optimāli būtu vajadzīgi 334 tiesneši pašreizējo 405 tiesneša amatu vietā. Savukārt apgabaltiesās, lai izskatītu kopumā 6 088 lietas optimāli būtu vajadzīgi 131 tiesnesis esošo 141 amata vietu vietā.

Pamatojoties uz iepriekš aprakstīto metodoloģiju, aprēķināts optimālais tiesnešu skaits Latvijā rajona (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās. Rezultāti atspoguļoti 19. tabulā.

19. tabula. Tiesneša amata vietu skaits un optimālais tiesnešu skaits rajona (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās.

Instance	Saņemto lietu skaits 2024. gadā ³⁵	Tiesneša amata vietu skaits uz 31.12. 2024. ³⁶	Matemātiski pamatotais (optimālais) tiesnešu skaits ³⁷
Rajona (pilsētas) tiesas	381 185	405	341 (-16%)
Apgabaltiesas	6 088	141	131 (-7%)

Datu avots: PwC aprēķini.

Lietu kategoriju darbietilpības stundās aprēķini liecina, ka rajona (pilsētas) tiesās optimālai lietu izskatīšanai varētu pietikt ar par aptuveni 16% mazāk tiesnešu nekā pašlaik noteiktās amata vietas. Apgabaltiesās – par aptuveni 7% mazāk. Tas norāda uz matemātiski pamatotu iespēju samazināt tiesnešu amata vietu skaitu, lai nodrošinātu efektīvāku resursu izmantošanu un atbilstību faktiskajam darba apjomam.

Optimālais tiesnešu skaits tiesu iestādēs

Piemērojot regresijas analīzes darbietilpības datus, aprēķini par pabeigto lietu kopējo svaru liecina, ka optimālais rajona (pilsētas) tiesnešu skaits būtiski atšķiras dažādās tiesu iestādēs. Lai arī piedāvātās tiesneša amata vietu skaita izmaiņas ir dažādos līmeņos, atbilstoši aprēķiniem gandrīz visās tiesās ir tiesnešu amata vietu skaits ir par lielu (skat. 7. pielikumu).

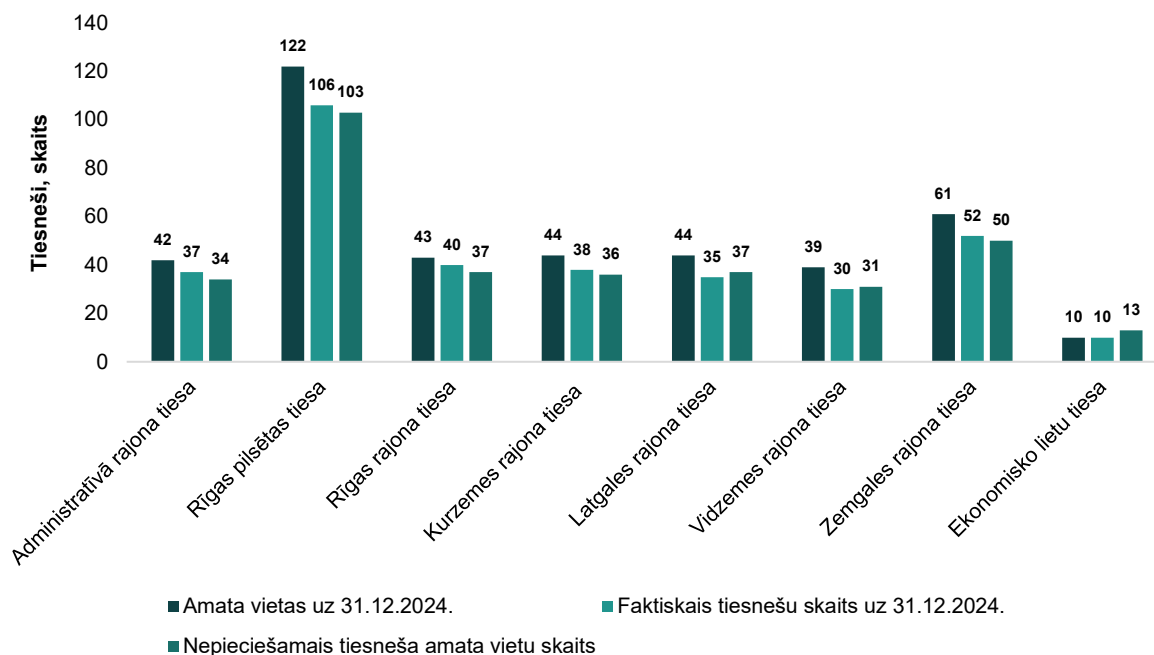
Piemērojot regresijas analīzes darbietilpības datus, ir konstatēts resursu pārpalikums vairumā rajona (pilsētas) tiesu, izņemot Ekonomisko lietu tiesu, kur nepieciešamas vēl trīs amata vietas. Matemātiskie aprēķini liecina, ka procentuāli vislielākais resursu pārpalikums ir Vidzemes rajona tiesā, kur tiesnešu skaits varētu būt par 21% mazāks kā noteiktais amata vietu skaits (31 tiesneša amata vieta, nevis 39). No visām vispārējās jurisdikcijas tiesām vismazākais tiesneša amata vietu samazinājums būtu nepieciešams Rīgas pilsētas tiesā un Rīgas rajona tiesā – par attiecīgi 16% un 14% mazāk.

³⁵ Tiesu administrācijas sniegtie dati

³⁶ Tiesu administrācijas sniegtie dati

³⁷ Iekavās norādīts samazinājums, salīdzinot ar tiesneša amata vietu skaitu uz 31.12.2024.

22. attēls. Tiesneša amata vietu skaits un faktiskais tiesnešu skaits 2024. gadā un pēc aprēķiniem optimālais tiesneša amata vietu skaits rajona (pilsētas) tiesās.

Datu avots: PwC aprēķini.

Piemērojot empīriskās analīzes lietu svarus (Administratīvajā apgabaltiesā regresijas analīzes svarus), apgabaltiesās tiesneša amata vietu pārpalikums aplēsts visās tiesās, izņemot Rīgas apgabaltiesu (nepieciešams par 3 amata vietām vairāk). Nozīmīgs tiesnešu skaita pārpalikums aprēķināts Vidzemes apgabaltiesā, kur būtu nepieciešams par 31% amata vietu mazāk (9 tiesneša amata vietas 13 vietā).

Optimāli nepieciešamais tiesnešu skaits Rīgas apgabaltiesā skaidrojams ar tās augsto noslodzi. Ņemot vērā, ka pārējās apgabaltiesās nepieciešams mazāks tiesnešu skaits kā noteiktais amata vietu skaits tajās, varētu pastāvēt iespēja pārcelt tiesnešus uz Rīgas apgabaltiesu, tādējādi izlīdzinot apgabaltiesu tiesnešu noslodzi.

23. attēls. Tiesneša amata vietu skaits un faktiskais tiesnešu skaits 2024. gadā un pēc aprēķiniem optimālais tiesneša amata vietu skaits apgabaltiesās.

Datu avots: PwC aprēķini.

Optimālais noteiktu specializāciju tiesnešu skaits

Lai nodrošinātu efektīvu un kvalitatīvu tiesu darbu, ieteicams padziļināt specializāciju noteiktos lietu pamatveidos.

Aprēķini par optimālo tiesnešu skaitu pēc tiesneša specializācijās ļauj noteikt būtiskākās kapacitātes vajadzības. nepieciešamība pēc dažādu specializāciju tiesu tiesnešiem tiesās ir atšķirīga, ņemot vērā tiesā saņemto lietu pamatveidus.

Nosakot optimālo tiesnešu skaitu dalījumā pa specializācijām, tiek pieņemts, ka tiesneši skata tikai tās lietas, kas atbilst viņu specializācijai. Proti, aprēķinos civillietu tiesnešu optimālajam skaitam tiek izmantots tikai civillietu kopējais izskatītais apjoms stundās. Rajona (pilsētas) tiesu tiesnešiem ar specializāciju krimināllietās skatāmas arī sodu izpildes lietas un administratīvo pārkāpumu lietas. Precīza salīdzinājuma veikšana ar esošo tiesnešu skaitu specializācijās ir apgrūtināta, jo faktiski tiesneši skata vairāku veidu lietas. Tomēr, atbilstoši pieejamai informācijai, tādi tiesneši, kas skatījuši tikai civillietas rajona (pilsētas) tiesās 2024. gadā ir bijuši 44 – atbilstoši aprēķiniem, tādi būtu vajadzīgi 141.

Atbilstoši aprēķiniem (skatīt 8. pielikumu), vispārējās jurisdikcijas rajona (pilsētas) tiesās visvairāk nepieciešami civillietu tiesneši. Katrā no tiesām būtu jābūt vismaz diviem izmeklēšanas tiesnešiem. Katrā tiesā jābūt arī vismaz astoņiem zemesgrāmatu tiesnešiem. Latgales rajona tiesā nedaudz lielāks nekā citās tiesās ir noteikts optimālais tiesnešu ar specializāciju krimināllietās īpatsvars – 38%. Citviet – 24-34%.

24. attēls. Tiesnešu skaita optimālais sadalījums pēc specializācijas visās tiesās pa instancēm.

Tiesa	Administratīvās lietas	Civillietas	Krimināllietas	Izmeklēšanas tiesneši	Zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas	Kopā
Pirmās instances tiesas	34	125	100	22	60	341
Apgabaltiesas	18	57	56	0	0	131

Datu avots: PwC aprēķini.

Apgabaltiesās aprēķinos ir saglabāts esošais specializāciju princips, proti, krimināllietu kolēģijas tiesneši skata arī sodu izpildes lietas un administratīvo pārkāpumu lietas, tādēļ šai kategorijai nav izdalīts atsevišķs tiesnešu skaits.

Vairumā apgabaltiesu visvairāk būtu nepieciešami krimināllietu tiesneši. Visvairāk Kurzemes apgabaltiesā, kur 64% tiesnešu būtu jāskata civillietas.

7. Ieteikumi

Vienotas izpratnes un darba intensitātes nodrošināšana

- Lai veicinātu caurspīdīgumu un vienotu izpratni par sagaidāmo darba intensitāti tiesās, tiesu sistēmas ietvaros ir ieteicams vienoties par optimālu laika apjomu gadā, kas tiesnesim ir jānostrādā un ko iesakām noteikt ne mazāku kā 1600 stundas. Šis laika apjoms ietver gan laiku lietu izskatīšanai, gan profesionālajai pilnveidei (mācībām), kā arī administratīvajiem un citiem ar amata pienākumiem saistītiem uzdevumiem. Piemēram, Igaunijā visos tiesvedības veidos pieņemts, ka lietu izskatīšanai gadā ir 1600 stundas. Latvijā šāds kopējais rādītājs palīdzētu nodrošināt vienotu pieeju darba slodzes plānošanai. Nostrādātā laika minimālais apjoms tiek samazināts attaisnotas prombūtnes gadījumā, un tajā nav ietverts atvaļinājuma laiks.
- Ieteicams izstrādāt arī vadlīnijas optimālai darba laika sadalei, lai tiesneši varētu efektīvāk plānot savu darbu un izvairīties no pārslogotības.

Lietu svēršanas modeļa pilnveide un datu kvalitāte

- Esošā Lietu svēršanas modeļa pilnveide jāveic, balstoties uz statistisko analīzi.
- Lietu grupu saskaņošana: Panākt, ka Lietu svēršanas modeļa lietu grupas pilnībā atbilst TIS lietu kategorijām – pašlaik starp klasifikācijām pastāv nosaukumu un struktūras nesakritības, kas apgrūtina datu savietošanu. Tādā veidā tiktu nodrošināta iespēja izmantot automatizētu datu analīzi un precīzākus slodzes aprēķinus.
- Datu kvalitātes uzlabošana: Ieviest automatizētu kļūdaini klasificētas informācijas identificēšanas un labošanas mehānismu TIS sistēmā, kā arī noteikt atbildīgos par datu kvalitātes uzraudzību katrā tiesā.
- Apsvērt iespēju ieviest periodiskus darba laika apsekojumus: Analogiski citām salīdzināmajām valstīm³⁸ vai nu noteikt normatīvajos aktos tiesnešu un tiesnešu palīgu dalību periodiskos darba laika apsekojumos, lai iegūtu precīzu pārskatu par tiesneša un tiesnešu palīgu darba laika sadalījumu, kā arī objektīvus vērtējumus par dažādu lietu kategoriju darbietilpību, it īpaši tiesās, kur ar statistikas metodēm nav iespējams novērtēt lietu kategoriju darbietilpību;
- Svaru pārskatīšana: Lietu svēršanas modeļa lietu svarus periodiski pārskatīt, balstoties uz aktuālākajiem statistikas datiem un tiesu praksi, kā arī ieviest iespēju ārkārtas pārskatīšanai, ja tiek konstatētas būtiskas izmaiņas lietu struktūrā vai darba slodzē.

Specializācijas un resursu pārdale

- Ņemot vērā būtiskās atšķirības dažādu specializāciju tiesnešu noslodzē, īpaši starp tiem kas specializējas civillietu un krimināllietu jomā, ieteicams izstrādāt elastīgu specializācijas maiņas pieeju ar apmācību un pārejas periodu, lai tiesneši ar specializāciju krimināllietās varētu kvalitatīvi pāriet uz civillietu izskatīšanu.
- Regulāri analizēt lietu plūsmu un prognozēt nepieciešamību pēc specializācijas maiņas, izmantojot statistiskos modeļus, lai savlaicīgi pielāgotu resursus un novērstu, piemēram, tiesnešu ar specializāciju civillietās pārslogotību.
- Izveidot centralizētu uzraudzības mehānismu, kas seko līdzi specializācijas maiņas rezultātiem un sniedz rekomendācijas par tālāku resursu pārdali.

³⁸ Igaunija, Nīderlande un Somija.

- Tiesu administrācijai izmantot šā ziņojuma rezultātus Lietu svēršanas modeļa pilnīgai ieviešanai. Tiesu efektivitātes darba grupai³⁹ reizi gadā izvērtēt modeļa darbību, sniegt rekomendācijas Tiesu administrācijai un uzraudzīt ieteikumu ieviešanu.
- Veidot publiski pieejamu pārskatu par tiesu darba efektivitāti, balstītu uz statistiskā modeļa datiem, tādējādi veicinot caurspīdīgumu un sabiedrības uzticību.

³⁹ Tiesu administrācijas izveidota darba grupa, kuras sastāvā ir rajona (pilsētu) tiesas un apgabaltiesas tiesneši.

Pielikumi

1. pielikums. Regresijas analīzes vispārīgs apraksts⁴⁰

Regresijas analīze

Regresijas analīze ir statistiska metode, ar kuru pēta attiecības starp atkarīgo mainīgo un vienu vai vairākiem neatkarīgajiem mainīgajiem.

Regresijas analīzi izmanto, lai noteiktu, kuri neatkarīgie mainīgie ietekmē atkarīgo mainīgo. Ja ir hipotēze, ka kāds mainīgo kopums ietekmē jūsu iznākumu, var izmantot regresijas analīzi, lai noteiktu, kuri mainīgie ir visnozīmīgākie jūsu modelī un kuriem ir lielākā ietekme uz jūsu iznākumu (atkarīgo mainīgo).

Regresiju var izmantot arī kā veidu rezultāta paredzēšanai, pamatojoties uz līdzīgās situācijās notikušo (uz esošajām datu kopām). Šo modeli var izmantot, lai prognozētu iznākumu (atkarīgo mainīgo), pamatojoties uz izmaiņām citos mainīgajos (neatkarīgos mainīgajos). Lineārās regresijas modelī iznākums ir nepārtraukts, un tiek izveidota taisnes vienādojuma funkcija, lai prognozētu nākotnes iznākuma vērtības. Loģistiskās regresijas modelī prognozē sakarību starp notikumiem (piemēram, jā/nē vai notika/nenotika) un cita atkarīgā notikuma varbūtību.

Parasti regresijas formulās ar burtu "Y" apzīmē atkarīgo mainīgo, un ar "X" apzīmē neatkarīgo mainīgo.

Regresijas analīzes veidi

1. Viena faktora lineārās regresijas formula

Lineārā regresija ir visbiežāk izmantotā tehnika. Šis modelis darbojas vislabāk, kad ir jāpēta saistība starp vienu neatkarīgo mainīgo un vienu atkarīgo mainīgo. Tas rada lineāras attiecības, un tādējādi līkne grafikā ir taisna līnija.

$$Y = a + bX + \epsilon$$

- Y: vērtība, kuru jūs mēģināt prognozēt (atkarīgais mainīgais)
- X: ietekmējošais faktors (neatkarīgais mainīgais)
- a: koeficients, kas norāda Y vērtību, kad $X = 0$ (angļu valodā *Interception*)
- b: gradients, kas norāda cik stipri Y vērtība mainās ar katru X vienības pieaugumu (gradients pozitīvs) vai samazinājumu (gradients negatīvs)
- ϵ : kļūda (starpība starp faktisko un prognozēto Y vērtību)

2. Daudzfaktoru lineārās regresijas formula

Kad iznākums ir atkarīgs no vairākiem ievades datiem, pielieto daudzfaktoru lineāro regresiju. Tas modelē saistību, kurā vairāki mainīgie kopā ietekmē galīgo rezultātu.

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + \epsilon$$

⁴⁰ Yan, X., & Su, X. (2009). "Linear Regression Analysis: Theory and computing". World Scientific Pub. Co.

- Katrs X pārstāv atsevišķu neatkarīgo mainīgo
- Katrs b (gradients) norāda, cik lielu ietekmi šis neatkarīgais mainīgais atstāj uz Y un kādā virzienā ir šī ietekme
- ϵ : kļūda (starpība starp faktisko un prognozēto Y vērtību)

3. Loģistiskās regresijas formula

Kad prognozējamais iznākums nav skaitlisks, bet drīzāk kategorisks (piemēram, jā/nē vai patiesi/nepatiesi iznākums), tiek izmantota loģistiskā regresija iznākuma (notikuma) varbūtības novērtēšanai.

$$P(Y = 1) = 1 / (1 + 1 / e^{(a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots)})$$

- $P(Y=1)$: varbūtība, ka notikums notiek
- e: Eilera konstante ~ 2.718
- Katrs X pārstāv atsevišķu neatkarīgo mainīgo
- Katrs b (gradients) norāda, cik lielu ietekmi šis mainīgais atstāj uz Y un kādā virzienā
- Eksponentes elements ir neatkarīgo ievades datu lineāra kombinācija

4. Polinomiskās regresijas formula

Kad datu kopas mainīgo attiecības veido izliekumu, nevis taisni līniju, tas norāda uz polinomu saistību. Šajā gadījumā polinomu regresija ir vispiemērotākā metode. Tā ievieš neatkarīgā mainīgā pakāpes lai modelētu sarežģītas saistības.

$$Y = a + b_1X + b_2X^2 + b_3X^3 + \dots + b_nX^n + \epsilon$$

- Katrs X pārstāv atsevišķu neatkarīgo mainīgo
- Katrs b (gradients) norāda, cik lielu ietekmi šis mainīgais atstāj uz Y un kādā virzienā
- ϵ : kļūda (starpība starp faktisko un prognozēto Y vērtību)

Šī metode ir ideāla, kad tendences nav lineāras un uzrāda izliekumu, piemēram, dati ar pagrieziena punktiem vai U formas līknēm.

Regresijas koncepcijas pamatelementi

Veicot regresijas analīzi, jāstrādā ar noteiktiem pamatelementiem: neatkarīgie mainīgie, atkarīgie mainīgie, korelācija un cēloniskums.

1. Neatkarīgie mainīgie

Regresijas modelī neatkarīgie mainīgie ir faktori, kurus uzskatām tādiem, kas ietekmē mainīgā iznākumu. Tie ir neatkarīgi un ar tiem var manipulēt, lai novērotu atbilstošas pārmaiņas atkarīgajā mainīgajā.

Piemēram, šajā pētījumā kā neatkarīgie mainīgie tiek apskatīti dati par tiesneša pabeigtajām lietām (lietu skaits) gada laikā dažādās lietu kategorijās.

2. Atkarīgie mainīgie

Atkarīgais mainīgais ir rezultāts regresijas modelī. Tas ir mainīgais, kuru cenšamies saprast, prognozēt vai izskaidrot. Tā vērtība ir atkarīga no neatkarīgo mainīgo izmaiņām.

Piemēram, šajā pētījumā kā atkarīgais mainīgais tiek apskatīts stundu skaits gadā, ko tiesnesis velta lietu izskatīšanai.

3. Korelācija

Korelācija ir statistiskais mērījums, kas parāda attiecību lielumu starp vairākiem mainīgajiem. Korelācijas koeficients (parasti apzīmēts kā "R") var svārstīties no negatīva viena līdz vienam.

Ja R ir pozitīvs, korelācija ir pozitīva, kas nozīmē, ka abi mainīgie kopā palielinās vai samazinās. Ja R ir negatīvs, viens mainīgais samazinās, kad otrs palielinās. Ja R ir vienāds ar nulli, tas nozīmē, ka starp mainīgajiem nav korelācijas. Ir svarīgi atzīmēt, ka korelācija nav vienāda ar cēloniskumu.

4. Cēloniskums

Korelācija var norādīt uz attiecībām starp mainīgajiem, bet tā neievēro cēloniskumu. Korelācija nozīmē, ka divi mainīgie ir saistīti un mainās viens ar otru. Cēloniskums nozīmē, ka viena mainīgā izmaiņas izraisa otra mainīgā izmaiņas. Ja pastāv cēloniskās attiecības starp mainīgajiem, regresijas analīze var prognozēt atkarīgā mainīgā iznākumu, pamatojoties uz neatkarīgo mainīgo izmaiņām.

Sakot, ka izmaiņas vienā vai vairākos mainīgajos noteikti izraisa iznākumu, ir spēcīgāks apgalvojums nekā sakot, ka divi mainīgie ir saistīti. Šī iemesla dēļ cēlonisko attiecību noteikšanai ir nepieciešamas daudz stingrākas pieņēmumi un analīzes nekā korelācija.

Regresijas analīzes rezultātu interpretēšana

Regresijas analīze sākas ar datiem par mainīgajiem, kurus vēlamies novērtēt. Izmantojot šos datus, var izveidot matemātisko modeli, parasti līniju vai līknes veidā, kas vislabāk parāda attiecības starp atkarīgo un neatkarīgajiem mainīgajiem.

Kad ir iegūti regresijas modeļa dati (novērtējums vai prognoze), var izpētīt statistiskos rādītājus, lai noskaidrotu, vai hipotēze (prognoze) ir spēcīga vai vāja, un lai redzētu, kā katrs no iekļautajiem neatkarīgajiem mainīgajiem ietekmē iznākumu (atkarīgo mainīgo).

Regresijas analīzēs kvalitātei ir šādi galvenie statistikas rādītāji:

- **R (korelācijas koeficients):** R vērtība attiecas uz lineāras attiecības pakāpi starp mainīgajiem. Ja R ir pozitīvs, korelācija ir pozitīva, kas nozīmē, ka abi mainīgie kopā palielinās vai samazinās. Vērtība 1 demonstrē ļoti stipru korelāciju starp mainīgajiem. Ja R ir negatīvs, viens mainīgais samazinās, kad otrs palielinās. Vērtība -1 demonstrē ļoti stipru korelāciju starp mainīgajiem. Ja R ir vienāds ar nulli, tas nozīmē, ka starp mainīgajiem nav korelācijas.
- **R kvadrāts** (jeb determinācijas koeficients): R kvadrāts demonstrē atbilstības pakāpi. Tas nozīmē, cik daudz punktu atbilst regresijas līnijai jeb kāds ir īpatsvars tiem gadījumiem, kad atkarīgo mainīgo var statistiski izskaidrot ar neatkarīgo mainīgo. Jo augstāka ir R kvadrāta vērtība, jo labāka atbilstība regresijas līnijai⁴¹. Daudzfaktoru regresijas gadījumā jāpievērš uzmanība pielāgotam R kvadrātam. R kvadrāta vērtību aprēķina pēc šādas formulas:

$$R^2 = 1 - (SS_{res} / SS_{tot})$$

- SS_{res} : visu novēroto un prognozēto vērtību starpību kvadrātu summa
- SS_{tot} : visu novēroto vērtību un to vidējās vērtības starpību kvadrātu summa)

⁴¹ R kvadrāta vērtība var būt negatīva, ja $SS_{res} > SS_{tot}$. Šādā gadījumā tas norāda, ka regresijas modelis slikti apraksta vai neapraksta nemaz atkarīgo mainīgo.

- **Pielāgotais R kvadrāts** (angļu valodā *Adjusted R Square*): Pielāgotais R kvadrāts ir vērtīgs, kad jums ir divi vai vairāki neatkarīgie mainīgie. Tas sniedz salīdzinājumu starp mainīgajiem, kuri no tiem ir svarīgāki par citiem. Vērtība būs augstāka par R kvadrātu, ja jauns neatkarīgais mainīgais uzlabo modeli vai pretēji⁴². Pielāgotā R kvadrāta vērtību aprēķina pēc šādas formulas:

$$\text{Pielāgotais } R^2 = 1 - \left((1 - R^2) * (n - 1) / (n - k - 1) \right)$$

- R^2 : R kvadrāta vērtība
- n: regresijas analizē izmantoto novērojumu skaits
- k: neatkarīgo mainīgo skaits
- **Standarta kļūda**: Standarta kļūda demonstrē regresijas analīzes precizitāti – cik daudz prognozētā atkarīgā mainīgā vērtība atšķiras no izmērītās vērtības. Vērtību aprēķina kā kvadrātsakni no SSres.

Regresijas analīzes izmantošanas priekšrocības

Viena no galvenajām regresijas analīzes priekšrocībām ir tās spēja kvantitatīvi novērtēt un modelēt attiecības starp dažādiem mainīgajiem, kas ļauj veikt prognozes. Tā ļauj novērtēt neatkarīgo mainīgo ietekmes spēku un virzienu uz atkarīgo mainīgo.

Regresijas analīze ir elastīga un var vienlaikus iekļaut vairāk nekā vienu neatkarīgo mainīgo. Tas ļauj analizēt sarežģītas, daudzfaktoru scenārijus.

Regresijas analīzes trūkumi

Neskatoties uz daudzām stiprajām pusēm, regresijas analīze ir saistīta ar vairākiem ierobežojumiem. Piemēram, lai gan regresijas analīze var identificēt attiecības un korelācijas, tā neapstiprina cēloniskumu. Regresijas analīzei papildus var būt vēl šādi trūkumi:

- **Pārmērīga pielāgošanās** (angļu valodā *Overfitting*): Pārmērīga pielāgošanās notiek, ja modelis pielāgojas pārāk cieši sākotnējiem datiem un nevar vispārināt jaunu informāciju.
- **Multikolīnariitāte**: Multikolīnariitāte var rasties, ja neatkarīgie mainīgie ir savstarpēji saistīti. Tas var izkropļot rezultātus.
- **Datu trūkums**: Kad datu trūkst, tas var izraisīt nelielu izlases lielumu un samazinātu regresijas analīzes pielietojšanu.
- **Neliels izlases lielums**: Neliels izlases lielums var radīt maz ticamus rezultātus.

⁴² Arī pielāgotā R kvadrāta vērtība var būt negatīva. Arī šādā gadījumā tas norāda, ka regresijas modelis slikti apraksta vai neapapraksta nemaz atkarīgo mainīgo.

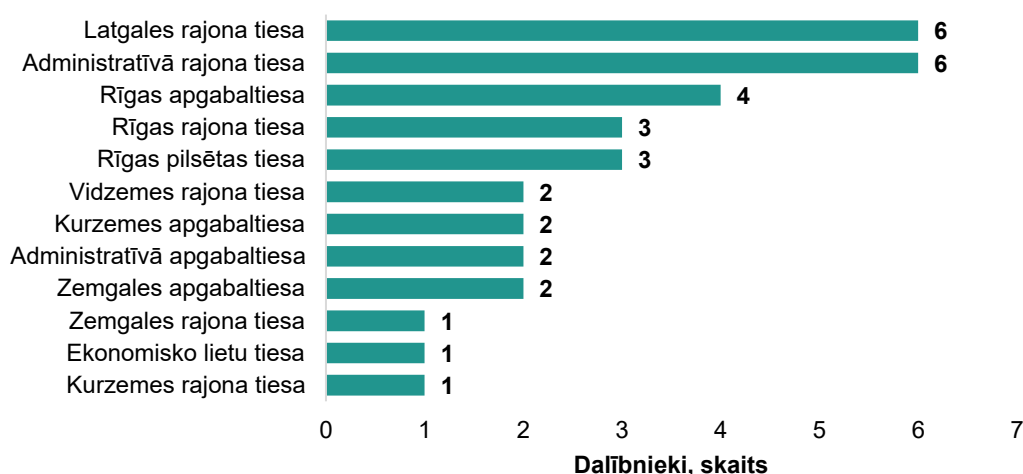
2. pielikums. Pārskats par PwC veikto tiesnešu un tiesu darbinieku laika apsekojumu

PwC veiktais tiesnešu un tiesu darbinieku laika apsekojums noritēja no 2025. gada 6. maija līdz 2025. gada 15. septembrim. **Dalība laika apsekojumā bija brīvprātīga**, un piedalīties tika aicināti Latvijas tiesu pārstāvji – tiesneši, tiesneša palīgi, tiesas sēžu sekretāri

Apsekojuma mērķi bija (1) izmērīt darba laika sadalījumu starp dažādām tiesnešu un tiesu darbinieku funkcijām; (2) iegūt datus par lietu izskatīšanai patērēto laiku; (3) kalpot par pamatu lietu svēršanas modeļa pilnveidei.

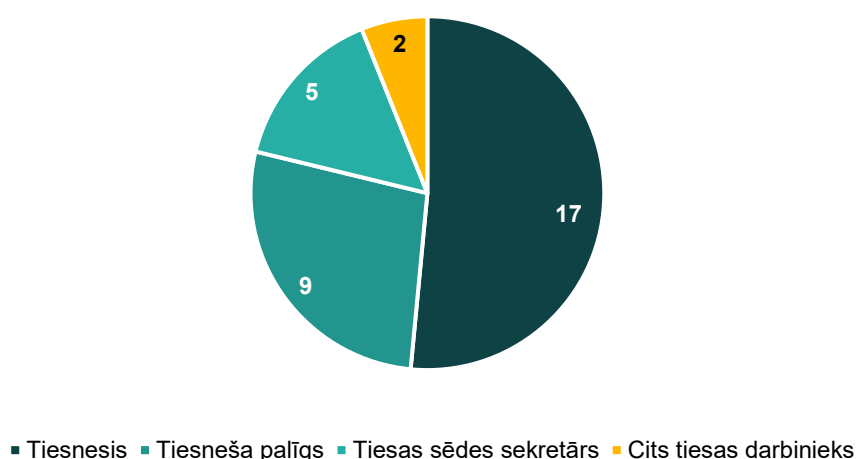
Kopumā **datus laika apsekojumā iesniedza 33 tiesu darbinieki**. Visvairāk dalībnieku apsekojumā piedalījās no Latgales rajona tiesas un Administratīvās rajona tiesas.

25. attēls. Laika apsekojuma dalībnieku skaits sadalījumā pa tiesām

Vairums tiesu darbinieku, kas iesniedza datus aptaujā, bija tiesneši.

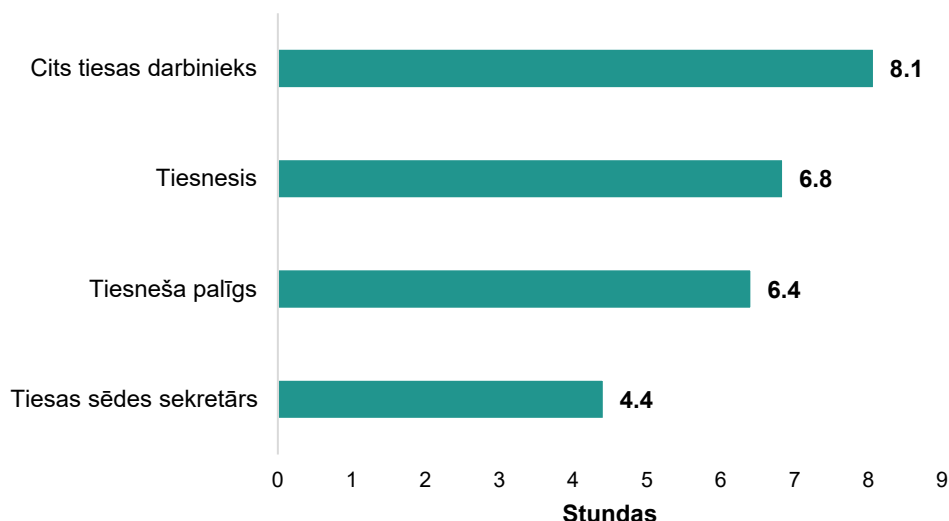
26. attēls. Laika apsekojuma dalībnieku skaits atkarībā no amata veida.

No tiem tiesu darbiniekiem, kuri iesaistījās laika apsekojumā, tikai nedaudz vairāk kā puse (18) vidēji uzskaitīja vismaz 40 darba stundas jeb darba laiku kas atbilst vienai darba nedēļai ar astoņu stundu darba dienām.

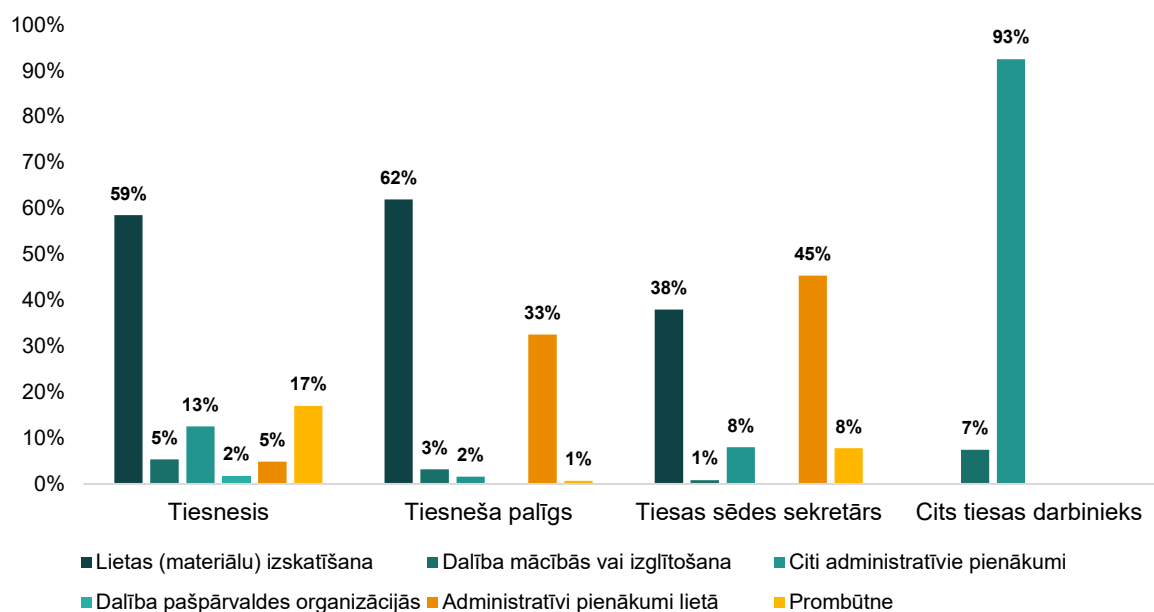
Vidēji dienā reģistrētais darba laiks atšķiras atkarībā no amata grupas – vislielākais tas ir citiem tiesas darbiniekiem, vismazākais – tiesas sēžu sekretāriem. **Nevienas no amata grupām vidējais dienā reģistrētais darba laiks būtiski nepārsniedz astoņas stundas.**

27. attēls. Tiesu darbinieku grupu vidējais reģistrētais laiks dienā.

Tiesneši un tiesneša palīgi lielāko daļu sava darba laika velta lietas (materiālu) izskatīšanai. Tiesneša palīgi lietas (materiālu) izskatīšanai veltījuši nedaudz vairāk sava laika kā tiesneši. Salīdzinoši lielu daļu sava darba laika šim pienākumam velta arī tiesas sēžu sekretāri.

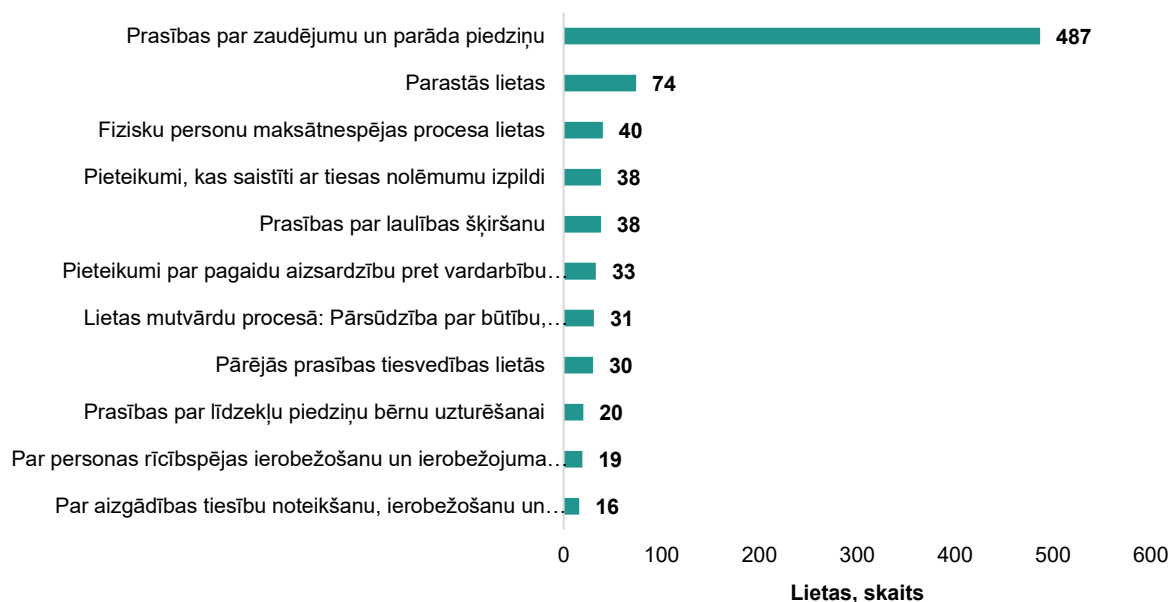
28. attēls. Darba laika sadalījums pa galvenajām aktivitātēm dažādu tiesas darbinieku amatu grupās (procentuāli no kopējā reģistrētā laika).

Izplatītākā lietu kategorija, kuru tiesu darbinieku laika apsekojumā ir atzīmējuši ir **prasības par zaudējumu un parāda piedziņu**. Šīs kategorijas lietas veido aptuveni 46% no visām apsekojumā uzskaitītajām lietām, kas aptuveni atbilst to īpatsvaram no kopējā 2024. gadā

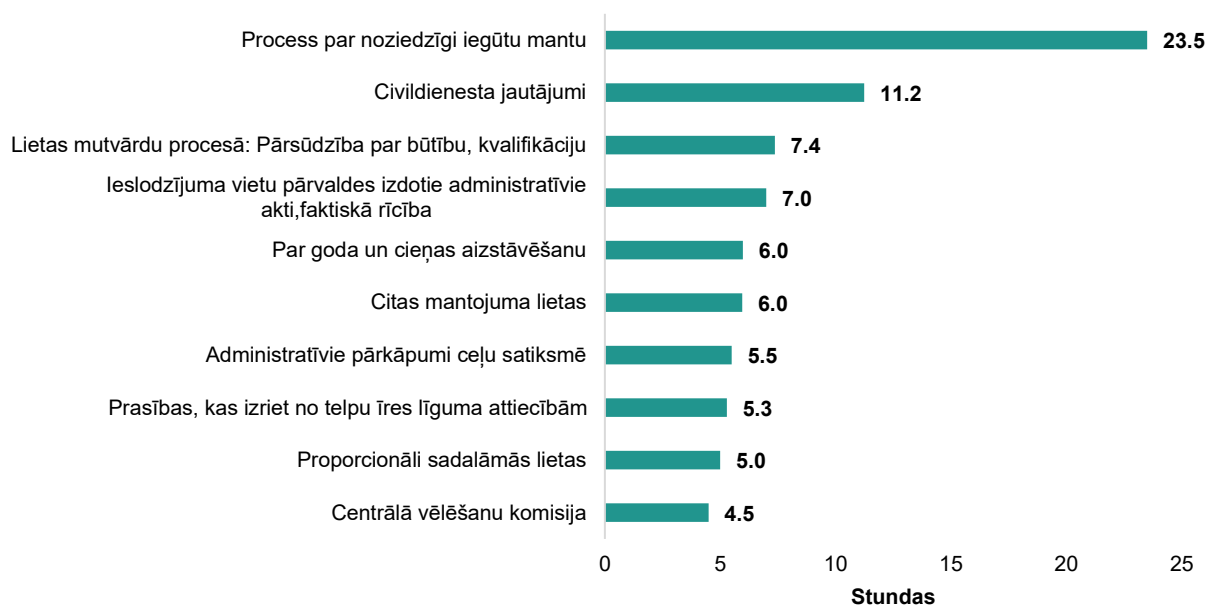
izskatīto tiesvedības lietu skaita. Vidēji vienā šīs kategorijas lietā tiesu darbinieku uzskaitītais laiks atbilst 1.1 stundai.

29. attēls. Izplatītākās lietu kategorijas, par kurām veiktas atzīmes tiesu darbinieku laika uzskaitē.

Atbilstoši tiesu darbinieku veiktajai laika uzskaitē, **darbietilpīgākā lietu kategorija ir “Process par noziedzīgi iegūtu mantu”**, kur vienā lietā vidēji uzskaitītas 23.5 stundas. 85% no lietu kategorijām vidējais uz vienu lietu reģistrētais laiks ir mazāk kā piecas stundas.

30. attēls. Vidējais reģistrētais laiks (stundās) uz vienu lietu – darbietilpīgākās lietu kategorijas.

Nemot vērā zemo dalību, iegūtie dati nav pietiekami, lai tos uzskatītu par reprezentatīviem vai izmantotu jēgpilnu secinājumu izdarīšanai par Latvijas tiesu sistēmas kopējo noslodzi. Dati sniedz tikai ierobežotu ieskatu un nevar kalpot par pamatu vispārīgām rekomendācijām.

3. pielikums. Pašreizējais lietu svēršanas modelis rajona (pilsētas) tiesās⁴³

Svēršanas pamatveids	Svēršanas grupa	Punktu skaits*
Administratīvo pārkāpumu lietas	Administratīvo pārkāpumu lietas (rakstveida procesā)	5.0
	Administratīvo pārkāpumu lietas (mutvārdu procesā)	7.0
Civillietas	Darba tiesību lietas	6.0
	Saistību tiesības	6.0
	Ģimenes tiesību lietas	7.0
	Lietu tiesības	7.0
	Autortiesību, intelektuālā īpašuma lietas	7.0
	Rūpnieciskā īpašuma lietas	6.0
	Sevišķā tiesāšanas kārtībā izskatāmās lietas (izņemot maksātnespēju)	3.0
	Mantojuma tiesību lietas	7.0
	Sūdzības par tiesu izpildītāju rīcību (CPL 617.un 632.pants), sūdzības maksātnespējas lietās, sūdzības par notāra rīcību	4.0
	Maksātnespējas lietas	5.0
	Ārvalsts tiesu nolēmumu atzīšana uz izpildīšanu	3.0
	Pagaidu noregulējuma lietas (pirms prasības celšanas)	4.0
	NĪ labprātīga pārdošana tiesas ceļā	2.0
	Izpildu raksta izsniegšana šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei	2.0
	CPL E daļā noteiktie pieteikumi, izņemot 617.un 632.pantā noteiktās sūdzības	3.0
	Dzīvokļu tiesību lietas	5.0
	Konkurences tiesību lietas	10.0
	Vienkāršotās procedūras lietas	3.0
	ELT piekritīgās civillietas	10.0
	Jūras tiesību lietas	6
	Šķīrējtiesas spriedumu atcelšana	6
	Patērētāju kolektīvas prasības	6
Izmeklēšanas darbības	Izmeklēšanas tiesneša lēmumi (rakstveida procesā)	0.5
	Izmeklēšanas tiesneša lēmumi (mutvārdu procesā)	1.5

⁴³ Tiesu administrācijas 04.09.09. ZIŅOJUMS Tieslietu padomei par lietu sarežģītības pakāpes noteikšanas modeli rajonu (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās.

Svēršanas pamatveids	Svēršanas grupa	Punktu skaits*
Krimināllietas un sodu izpildes lietas	Sodu izpilde	1.5
	Lietas ar pierādījumu pārbaudi	20.0
	Lietas bez pierādījumu pārbaudes	5.0
	Piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošana juridiskajām personām	7.0
	Process par noziedzīgi iegūtu mantu	9.0
	Vienošanās process	3.0
	Lietas par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu	5.0
	Ārvalstīs piespiedu soda izpildīšana Latvijā	3.0
	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi	7.0
Zemesgrāmatu lietas	Izsoles akta apstiprināšana	1.5
	Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana	0.3
	Saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā	0.1
	Tiesību pārgrozījumi un dzēsumi, tiesību nostiprinājumi atzīmju veidā	0.1
	Lietu tiesību nostiprināšana	0.3

4. pielikums. Pašreizējais lietu svēršanas modelis apgabaltiesās⁴⁴

Svēršanas pamatveids	Svēršanas grupa	Punktu skaits*
Administratīvo pārkāpumu lietas	Administratīvo pārkāpumu lietas (rakstveida procesā)	20.0
	Administratīvo pārkāpumu lietas (mutvārdu procesā)	20.0
Civillietas	Darba tiesību lietas	35.0
	Saistību tiesības	35.0
	Ģimenes tiesību lietas	35.0
	Lietu tiesības	35.0
	Autortiesību, intelektuālā īpašuma lietas	35.0
	Rūpnieciskā īpašuma lietas	35.0
	Sevišķā tiesāšanas kārtībā izskatāmās lietas (izņemot maksātnespēju)	35.0
	Mantojuma tiesību lietas	35.0
	Sūdzības par tiesu izpildītāju rīcību (CPL 617.un 632. pants), sūdzības maksātnespējas lietās, sūdzības par notāra rīcību	15.0
	Maksātnespējas lietas	15.0
	Pagaidu noregulējuma lietas (pirms prasības celšanas)	15.0
	Izpildu raksta izsniegšana šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei	15.0
	CPL E daļā noteiktie pieteikumi, izņemot 617.un 632.pantā noteiktās sūdzības	15.0
	Dzīvokļu tiesību lietas	35.0
	Konkurences tiesību lietas	35.0
	Blakus sūdzības par dažādiem lēmumiem, tai skaitā procesuālo virzību	15.0
	Vienkāršotās procedūras lietas, kurās tiek atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību	35.0
	Blakus sūdzība Zemesgrāmatu lietā	15.0
	CPL F. daļā noteiktās lietas	15.0
	Apelācijas sūdzības Vienkāršotās procedūras lietas (izskatot pēc būtības standarta apelācijas lietā)	35.0
	ELT piekritīgās civillietas apelācijas kārtībā	35.0
Krimināllietas un sodu izpildes lietas	Sodu izpilde	15.0
	Piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošana juridiskajām personām	35.0

⁴⁴ Tiesu administrācijas 04.09.09. ZIŅOJUMS Tieslietu padomei par lietu sarežģītības pakāpes noteikšanas modeli rajonu (pilsētas) tiesās un apgabaltiesās.

Svēšanas pamatveids	Svēšanas grupa	Punktu skaits*
	Process par noziedzīgi iegūtu mantu	35.0
	Lietā par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu	15.0
	Medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi	15.0
	Izmeklēšanas tiesneša lēmumi (rakstveida procesā)	15.0
	Sūdzības/protesti vienošanās procesā	15.0
	Ārvalsts iesniegumi par atzīšanu un izpildi	15.0
	Sūdzības/protesti krimināllietās par sodu	35.0

5. pielikums. Lietu kategoriju piederība grupētajam Lietu svēršanas modelim

Lietu pamatveids	Grupētā LSM kategorijas	Piederīgās lietu kategorijas
Administratīvo pārkāpumu lietas	Administratīvo pārkāpumu lietas	Visas administratīvo pārkāpumu lietas
Civillietas	Ģimenes tiesību lietas	Bērnu nolaupīšanas lietas; Par aizgādības tiesību noteikšanu, ierobežošanu un atcelšanu; Par saskarsmes tiesību noteikšanu, ierobežošanu un atcelšanu; Prasības par adopcijas atcelšanu; Prasības par līdzekļu piedziņu bērnu uzturēšanai; Prasības par bērnu izcelšanās noteikšanu; Prasības par laulības atzīšanu par neesošu; Prasības par vecāku aizgādības izbeigšanu un aprobežošanu; Prasības par laulības šķiršanu
	Pieteikumi par pagaidu aizsardzību pret vardarbību	Pieteikumi par pagaidu aizsardzību pret vardarbību
	Saistību tiesību lietas	Prasības par zaudējumu un parāda piedziņu Par goda un cieņas aizstāvēšanu; Prasījumi personisku aizskārumu dēļ sakarā ar ceļu satiksmes noteikumu neievērošanu un transporta līdzekļu avārijām; Prasījumi personisku aizskārumu dēļ sakarā ar citiem apstākļiem; Prasījumi personisku aizskārumu dēļ, cietušajam veicot darba pienākumus; Prasības par aresta noņemšanu mantai;
	Sevišķā tiesāšanās kārtībā skatāmas lietas	Par personas rīcībspējas ierobežošanu un ierobežojuma pārskatīšanu; Pieteikumi, kas saistīti ar tiesas nolēmumu izpildi; Pārējās sevišķās tiesāšanās kārtības lietas; Par faktu konstatēšanu, kuriem ir juridiska nozīme; Pazudušas personas izsludināšana par mirušu; Prasība par personas atzīšanu par mirušu; Prasības par adopcijas atcelšanu; Prasības par adopcijas apstiprināšanu; Par personas pagaidu vai mantas aizgādību
	Tiesiskās aizsardzības procesa un maksātnespējas lietas	Fizisku personu maksātnespējas lietas; Juridisku personu maksātnespējas lietas; Tiesiskās aizsardzības procesa lietas
	Vienkāršotās procedūras lietas	Prasības par zaudējumu un parāda piedziņu
	Pārējās lietas	Pieteikumi par pierādījumu nodrošinājumu; Pieteikumi par pierādījumu nodrošināšanu pirms prasības celšanas tiesā; Pieteikumi par prasības nodrošinājumu pirms prasības celšanas tiesā; Sūdzības par zvērināta notāra darbību; Sūdzības par zvērināta tiesu izpildītāju darbību; Prasības par atjaunošanu darbā; Prasības par darba samaksas piedziņu un citiem darba strīdiem; Prasības par izlikšanu bez citas dzīvojamās platības piešķiršanas; Prasības par izlikšanu ar citas dzīvojamās platības piešķiršanu; Prasības par izlikšanu par īres maksas nemaksāšanu; Prasības, kas izriet no telpu īres līguma attiecībām; Strīdi par autortiesībām un blakustiesībām prasības par konkurences tiesību pārkāpumiem; Ārvalsts tiesas nolēmuma atzīšana un izpildīšana LR teritorijā; Nekustamā īpašuma izsoles akta apstiprināšana un nekustamā īpašuma nostiprināšana uz piedzinēja vārda; Strīdi par rūpnieciskā īpašuma tiesībām – dizainparaugiem; Strīdi par rūpnieciskā īpašuma tiesībām – patentiem; Strīdi par rūpnieciskā īpašuma tiesībām – preču zīmēm;

Lietu pamatveids	Grupētā LSM kategorijas	Piederīgās lietu kategorijas
		Īpašuma tiesību atzīšana uz namīpašumu; Īpašuma tiesību atzīšana uz zemi vai uz zemi un mājīpašumu; Pārējās prasības tiesvedības lietās; Citas mantojuma lietas; Par mantojuma pieņemšanu un apstiprināšanu mantojuma tiesībās; Par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā; Pieteikumi par šķīrējtiesas lēmumu piespiedu izpildi; Pieteikumi, kas saistīti ar tiesas nolēmumu izpildi; Nekustamā īpašuma labprātīga pārdošana izsolē tiesas ceļā; Pieteikumi par šķīrējtiesas sprieduma apstrīdēšanu; Lietas, kas izriet no saistību tiesībām
Krimināllietas un sodu izpildes lietas	Krimināllietas	Krimināllietas ar/bez pierādījumu pārbaudes; Process par noziedzīgi iegūtu mantu; Lietas vienošanās procesa kārtībā
	Sodu izpildes lietas	Soda izpildes lieta; Prokurora priekšraksts par sodu
Zemesgrāmatu un bezstrīdus lietas	Zemesgrāmatu lietas – lietu tiesības	Zemesgrāmatu lietas – lietu tiesības
	Zemesgrāmatu lietas – tiesību pārgrozījumi un dzēsumi, tiesību nostiprinājumi atzīmju veidā.	Zemesgrāmatu lietas – tiesību pārgrozījumi un dzēsumi, tiesību nostiprinājumi atzīmju veidā.
	Bezstrīdus lietas	Nekustamā īpašuma izsoles akta apstiprināšana un nekustamā īpašuma nostiprināšana uz piedzinēja vārda; Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana; Saistību izpilde brīdinājuma kārtībā
Izmeklēšanas tiesneša lēmumi	Izmeklēšanas tiesneša lēmumi	Izmeklēšanas tiesneša atļauja; Izmeklēšanas darbība; Procesuālā sankcija; Speciālā izmeklēšanas darbība; Arests mantai; Personas izdošana ārvalstij; Sūdzība izmeklēšanas tiesnesim; Ārzemnieka aizturēšana

6. pielikums. Neizmantotie regresijas analīzes rezultāti vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesās

Šajā pielikumā sniegts pārskats par regresijas analīzes variantiem, kas tika izmēģināti vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesu lietu svaru noteikšanai un kuru rezultāti norādīja, ka iegūtie regresijas modeļa dati (novērtējums vai prognoze) ir vāji.

Visas vispārējās jurisdikcijas apgabaltiesas

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas – nereferējošais tiesnesis	- 18	-16
Administratīvo pārkāpumu lietas – referējošais tiesnesis	14	12
Civillietas – nereferējošais tiesnesis	9	8
Civillietas – referējošais tiesnesis	12	11
Krimināllietas – nereferējošais tiesnesis	19	17
Krimināllietas – referējošais tiesnesis	17	14
Sodu izpildes lietas	35	31

Rīgas apgabaltiesa

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas – nereferējošais tiesnesis	5	4
Administratīvo pārkāpumu lietas – referējošais tiesnesis	32	28
Civillietas – nereferējošais tiesnesis	9	8
Civillietas – referējošais tiesnesis	11	9
Krimināllietas – nereferējošais tiesnesis	1	1
Krimināllietas – referējošais tiesnesis	1	1
Sodu izpildes lietas	35	30

Pārējās apgabaltiesas (bez Rīgas apgabaltiesas)

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas – nereferējošais tiesnesis	0.3	0.3
Administratīvo pārkāpumu lietas – referējošais tiesnesis	23	20
Civillietas – nereferējošais tiesnesis	3	2
Civillietas – referējošais tiesnesis	32	28
Krimināllietas – nereferējošais tiesnesis	10	8
Krimināllietas – referējošais tiesnesis	26	23
Sodu izpildes lietas	-10	-9

Visas apgabaltiesas, sodu izpildes lietas pieskaitītas pie krimināllietām

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas – nereferējošais tiesnesis	-17	-16
Administratīvo pārkāpumu lietas – referējošais tiesnesis	14	14
Civillietas – nereferējošais tiesnesis	10	9
Civillietas – referējošais tiesnesis	13	12
Krimināllietas – nereferējošais tiesnesis	19	19
Krimināllietas – referējošais tiesnesis	20	18

Rīgas apgabaltiesa (sodu izpildes lietas pieskaitītas pie krimināllietām)

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas – nereferējošais tiesnesis	13	11
Administratīvo pārkāpumu lietas – referējošais tiesnesis	39	34

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Civillietas – nereferējošais tiesnesis	9	8
Civillietas – referējošais tiesnesis	11	10
Krimināllietas – nereferējošais tiesnesis	-6	-5
Krimināllietas – referējošais tiesnesis	4	3

Pārējās apgabaltiesas (sodu izpildes lietas pieskaitītas pie krimināllietām)

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Administratīvo pārkāpumu lietas – nereferējošais tiesnesis	-2	-2
Administratīvo pārkāpumu lietas – referējošais tiesnesis	22	19
Civillietas – nereferējošais tiesnesis	3	2
Civillietas – referējošais tiesnesis	34	29
Krimināllietas – nereferējošais tiesnesis	11	10
Krimināllietas – referējošais tiesnesis	25	21

Visas apgabaltiesas (sodu izpildes lietas un administratīvo pārkāpumu lietas pieskaitītas pie krimināllietām)

Apvienotās Lietu svēršanas modeļa kategorijas	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, pašvērtējuma darba laiks)	Kopējā darbietilpība stundās (regresijas analīzes svāri, normāls darba laiks)
Civillietas – nereferējošais tiesnesis	10	11
Civillietas – referējošais tiesnesis	10	11
Krimināllietas – nereferējošais tiesnesis	10	10
Krimināllietas – referējošais tiesnesis	10	11

7. pielikums. Optimālais tiesnešu skaits tiesās⁴⁵

	Tiesa	Tiesneša amata vietu skaits uz 31.12.2024. ⁴⁶	Faktiskais tiesnešu skaits uz 31.12.2024 ⁴⁷	Faktiskais tiesnešu skaits uz 01.10.2025	Optimālais tiesnešu skaits ⁴⁸
Rajona (pilsētas) tiesas	Administratīvā rajona tiesa	42	37	36	34 (-19%)
	Ekonomisko lietu tiesa	10	10	9	13 (+30%)
	Kurzemes rajona tiesa	44	38	37	36 (-18%)
	Latgales rajona tiesa	44	35	31	37 (-16%)
	Rīgas pilsētas tiesa	122	106	106	103 (-16%)
	Rīgas rajona tiesa	43	40	38	37 (-14%)
	Vidzemes rajona tiesa	39	30	29	31 (-21%)
	Zemgales rajona tiesa	61	52	53	50 (-18%)
Apgabaltiesas	Administratīvā apgabaltiesa	22	20	21	18 (-18%)
	Kurzemes apgabaltiesa	13	12	13	11 (-15%)
	Latgales apgabaltiesa	13	13	12	11 (-15%)
	Rīgas apgabaltiesa	65	57	57	68 (+5%)
	Vidzemes apgabaltiesa	13	12	10	9 (-31%)
	Zemgales apgabaltiesa	15	15	14	14 (-7%)

⁴⁵ PwC aprēķins.

⁴⁶ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁴⁷ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁴⁸ Procentuālais salīdzinājums rēķināts pret tiesneša amata vietu skaitu.

8. pielikums. Optimālais tiesnešu skaits pēc specializācijas ⁴⁹

		Adminis- trativās lietas	Civil- lietas	Kriminā lietas	Izmeklē- šanas tiesnesis	Zemesgrā- matu bezstrīdus lietas	un	Kopā
Rajona (pilsētas) tiesas	Administratīvā rajona tiesa	34	0	0	0	0		34
	Ekonomisko lietu tiesa	0	4	9	0	0		13
	Kurzemes rajona tiesa	0	15	10	3	8		36
	Latgales rajona tiesa	0	13	14	2	8		37
	Rīgas pilsētas tiesa	0	44	33	10	16		103
	Rīgas rajona tiesa	0	16	9	2	10		37
	Vidzemes rajona tiesa	0	13	8	2	8		31
	Zemgales rajona tiesa	0	20	17	3	10		50
	Kopā	34	125	100	22	60		341
	Administratīvā apgabaltiesa	18	0	0	0	0		18
Apgabaltiesas	Kurzemes apgabaltiesa	0	4	7	0	0		11
	Latgales apgabaltiesa	0	5	6	0	0		11
	Rīgas apgabaltiesa	0	38	30	0	0		68
	Vidzemes apgabaltiesa	0	4	5	0	0		9
	Zemgales apgabaltiesa	0	6	8	0	0		14
	Kopā	18	57	56	0	0		131

⁴⁹ PwC aprēķins.

9. pielikums. Lietu izskatīšanai veltītā tiesneša darba laika (stundas gadā) aprēķins

Balstīts uz PwC veiktās aptaujas par tiesnešu un tiesu darbinieku noslodzi⁵⁰ rezultātiem.

Nr.		2023	2024	2025	Tipiskās	
p.k.	Pozīcija	st.	st.	st.	st.	%
1	Kopējās stundas gadā	8760	8784	8760	8760	
2	Kopējais darba stundu skaits gadā⁵¹	1996	2003	1987	2002	100
3	Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums ⁵²	200	200	200	200	10
3.1	Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums tiesnesim pēc pieciem tiesneša amatā nostrādātiem gadiem (papildus 3 dienas)	224	224	224	224	11
3.2	Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums tiesnesim pēc desmit tiesneša amatā nostrādātiem gadiem (papildus 6 dienas)	248	248	248	248	12
3.3	Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums tiesnesim pēc 15 tiesneša amatā nostrādātiem gadiem (papildus 9 dienas)⁵³	272	272	272	272	14
3.4	Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums tiesnesim pēc divdesmit tiesneša amatā nostrādātiem gadiem (papildus 12 dienas)	296	296	296	296	15
3.5	Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums tiesnesim pēc divdesmitpieciem un vairāk tiesneša amatā nostrādātiem gadiem (papildus 15 dienas)	320	320	320	320	16
4	Tiesneša darba laiks gadā⁵⁴	1724	1731	1730	1730	86
4.1	Lietu (materiālu) izskatīšana	1362	1367	1355	1367	79
4.2	Administratīvie pienākumi lietā	69	69	69	69	4
4.3	Citi administratīvie pienākumi	155	156	154	155	9
4.4	Dalība mācībās	121	121	120	121	7
4.5	Dalība pašpārvalde	17	17	17	17	1

⁵⁰ PwC, "Atskaite par tiesnešu un tiesu darbinieku aptauju". Aptauja norisinājās no 2025. gada 3. līdz 18. aprīlim projekta "Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta pilnveide ietvaros".

⁵¹ Kopējais darba stundu skaits gadā, neatņemot jebkāda veida prombūtni (atvaļinājums, mācības vai jebkas cits). No kopējā stundu skaita gadā, atņemot sestdienas un svētdienas, svētku dienas un pārceltās svētku dienu brīvdienas, kā arī saīsināto darba laiku pirms svētku dienām.

⁵² Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums. Saskaņā ar Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 41. pantu Tiesnesim piešķir ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu – piecas kalendāra nedēļas, neskaitot svētku dienas. Tiesnesim pēc katriem pieciem tiesneša vai prokurora amatā nostrādātiem gadiem ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu pagarina par trim darba dienām, bet ne vairāk kā par 15 darba dienām kopumā.

⁵³ Mediāna (tipiskais rādītājs), kas izraudzīts darba laika aprēķina veikšanai.

⁵⁴ Katram pienākumam atvēlētā laika īpatsvars iegūts aptaujas ietvaros, bet stundu skaits gadā aprēķināts, balstoties uz Tiesneša darba laiku stundās gadā. Avots: PwC, "Atskaite par tiesnešu un tiesu darbinieku aptauju". Aptauja norisinājās no 2025. gada 3. līdz 18. aprīlim projekta "Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta pilnveide ietvaros".